

GENDER EN SPORT:

Een exploratief onderzoek naar de sportparticipatie van transgender personen in Vlaanderen

Sien Heirweg

01703048

Promotor: Prof. dr. Joz Motmans

Co-Promotor: Prof. dr. Jeroen Scheerder

Masterproef voorgelegd tot het behalen van de graad van Master in Gender en Diversiteit

Ingediend als klassieke masterproef

Academiejaar 2018-2019

Woordenaantal: 26 197

“Deze masterproef is een examendocument dat niet werd gecorrigeerd voor eventueel vastgestelde fouten. In publicaties mag naar dit werk worden gerefereerd, mits schriftelijke toelating van de promotor(en) die met naam op de titelpagina is vermeld.”

Achtergrond en probleemstelling: Er bestaat weinig onderzoek over de ervaringen van transgender personen in de sportwereld. Sporten kan echter een relevante fysieke, psychische en sociale meerwaarde zijn. Deze masterproef wil daarom de motieven en drempels tot sportparticipatie blootleggen, suggesties doen tot een transinclusief sportbeleid en een kwantitatief beeld van de sportparticipatie schetsen.

Methode: Er wordt een kwantitatieve quickscan afgenomen om feiten omtrent de sportparticipatie van transgender personen weer te geven. Deze data wordt op een beschrijvende manier geanalyseerd. Daarnaast worden er kwalitatieve diepte-interviews afgenomen aan de hand van een topiclijst. Deze data wordt op een thematische manier geanalyseerd.

Resultaten en conclusies: De resultaten tonen dat transgender personen sporten omwille van de gezondheid en ter ontspanning. Drempels tot sportparticipatie zijn de kleedkamer, discriminatie, het financiële aspect, de transitie en sportkledij. Een transinclusief sportbeleid kan met deze barrières rekening houden, het huidige beleid kritisch bekijken en vervolgens waar nodig aanpassen.

2 VOORWOORD

Net zoals Rome is deze masterproef ook niet in één dag gebouwd. Bovendien zijn er heel wat personen die op hun manier een steentje aan dit werk hebben bijgedragen. Ik zou daarom graag van de gelegenheid gebruik maken om volgende personen te bedanken.

Prof. dr. Joz Motmans, de hoofdpromotor van deze masterproef en Prof. dr. Jeroen Scheerder als co-promotor, wil ik graag bedanken voor de goede begeleiding van dit werk. Duidelijke richtlijnen en ideeën vanaf de start van deze masterproef hebben ervoor gezorgd dat ik dit parcours zonder veel obstakels kon afleggen.

Bovenal wens ik alle respondenten van mijn masterproef in de bloemetjes te zetten. Door jullie enthousiasme en openheid ben ik, samen met alle lezers van deze masterproef, enkele inzichten rijker.

Daarnaast ook bijzondere dank aan Out For The Win voor het waardevolle werk dat zij elke dag verrichten, het delen van mijn oproep naar respondenten en hun uitnodiging voor het debat bij 'Alone in the game'. Ook aan Zeno Nols van ICES wil ik graag "dank u" zeggen voor de vele interessante artikels, links en het interessant gesprek omtrent sport en gender. Verder ook dank aan Sport Vlaanderen voor hun interesse in deze masterproef en uitnodiging tot presenteren op de Kennisdag Sport & Gender. Evenzeer van harte bedankt aan De Morgen voor de aangename samenwerking en het mooie artikel dat naar aanleiding van deze masterproef werd gepubliceerd.

Vervolgens wil ik ook het Transgender Infopunt bedanken voor het verspreiden van de quickscan en de verschillende oproepen tot respondenten.

Verder wil ik ook mijn ouders bedanken die mij allereerst de kans hebben gegeven om verder te studeren en deze masterproef zowel financieel als emotioneel gesteund hebben. Ook bedankt aan alle personen die deze masterproef hebben nagelezen en de laatste spellingsfoutjes hebben laten verdwijnen. Tot slot een speciale bedanking aan mijn vrienden voor hun interesse, steun, enthousiasme en luisterend oor.

1	Abstract	3
2	Voorwoord	4
3	Inhoudsopgave	5
4	Inleiding	7
5	Theoretisch kader	9
5.1	Conceptueel kader: Sekse en gender	9
5.2	Sportparticipatie in Vlaanderen	10
5.3	Voordelen van sportparticipatie	11
5.3.1	<i>Fysieke aspect</i>	11
5.3.2	<i>Sociale aspect</i>	12
5.3.3	<i>Psychologische aspect</i>	13
5.4	Barrières tot sportparticipatie	14
5.4.1	<i>Kleedkamer</i>	14
5.4.2	<i>Misgenderd worden</i>	15
5.4.3	<i>Transitie als time out</i>	15
5.4.4	<i>Fair play</i>	16
5.4.5	<i>Geout worden</i>	16
5.4.6	<i>Financiële moeilijkheden</i>	16
5.4.7	<i>Discriminatie en stigmatisering</i>	16
5.5	Regelgeving sportparticipatie van transgender personen	17
5.5.1	<i>Vlaams transgender sportbeleid</i>	17
5.5.2	<i>The International Olympic Comittee (IOC)</i>	18
5.5.3	<i>Attitudes ten aanzien van transgender personen in de sport</i>	19
5.5.4	<i>Basis voor de man/vrouw opdeling</i>	20
5.5.5	<i>Nood aan een radicale hervorming?</i>	21
6	Methodologie en onderzoeksmateriaal	23
6.1	Onderzoeksvragen	23
6.2	Kwantitatieve quickscan	23
6.2.1	<i>Representativiteit van het onderzoeksmateriaal</i>	24
6.3	Kwalitatieve diepte-interviews	25
6.4	Onderzoekseenheden	25
7	Resultaten	26
7.1	Analyse QuickScan	26
7.1.1	<i>Resultaten quickscan</i>	26
7.2	Analyse diepte-interviews	30
7.2.1	<i>Evidente drempels</i>	32
7.2.2	<i>Onzichtbare drempels</i>	39
7.2.3	<i>Gevolgen</i>	44
7.2.4	<i>Mogelijke aanbevelingen</i>	45

8	Discussie	51
8.1	Bespreking onderzoeksresultaten	51
8.1.1	<i>Hoeveel transgender personen in Vlaanderen doen actief aan sport?</i>	51
8.1.2	<i>Wat zijn de belangrijkste motieven voor transgender personen in Vlaanderen om aan sport te doen?</i>	52
8.1.3	<i>Wat zijn de belangrijkste drempels voor transgender (niet-) sporters in Vlaanderen die de sportparticipatie verhinderen?</i>	53
8.1.4	<i>Hoe kan het Vlaams sportbeleid zich inclusief opstellen ten opzichte van transgender personen?</i>	57
8.2	Beperkingen van het onderzoek	59
8.3	Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	59
9	Conclusie	61
10	Bibliografie	65
11	Bijlagen	70
11.1.1	<i>Bijlage één: begrippenlijst</i>	70
11.1.2	<i>Bijlage twee: Sport als constitutie</i>	71
11.1.3	<i>Bijlage drie: quickscan</i>	73
11.1.4	<i>Bijlage vier: topiclijst interview</i>	88
11.1.5	<i>Bijlage vijf: infographic</i>	90
11.1.6	<i>Bijlage zes: Krantenartikel</i>	91

Volgens Elling (2002) fungeert de sportwereld met zijn eigen normen, waarden en regels als een vergrootglas of spiegel voor de samenleving. De sportwereld kan bijdragen aan sociale integratie of net bepaalde groepen discrimineren. Een belangrijk dualisme aan de basis van de samenleving is man/vrouw. Bij verschillende ambtelijke registraties kunnen we de relevantie van sekse betwisten. In de sportwereld blijkt deze registratie belangrijk om fair play te kunnen garanderen. Er wordt daarom gesegregeerd op basis van sekse waardoor er op verschillende niveaus een mannen- en vrouwencompetitie bestaat.

Personen zoals Caster Semenya¹ tonen echter aan dat er heel wat grijswaarden bestaan en de scheiding tussen man en vrouw niet altijd even duidelijk is (De Vliegheer & Saelens, 2018). De seksesegregatie die aan de basis van de sportwereld ligt, komt zo op losse schroeven te staan. De aandacht voor het thema sport en gender stijgt. De Vlaamse Ombudsdienst en Sport Vlaanderen organiseerden 17 juni 2019 een kennisdag over sport en gender met verschillende thema's zoals heteronormativiteit, de man/vrouw verhouding en de sportdeelname van holebi- en transgender² personen (Vlaams Parlement, 2019).

Deze masterproef onderzoekt de ervaringen van transgender personen in de sport. Transgender personen komen doorheen hun leven in aanraking met verschillende vormen van uitsluiting en discriminatie. Dit kan een reden zijn om zich te onthouden van sociale activiteiten zoals sporten. Daarnaast moeten transgender personen afwegingen maken tussen gender-normatief en gender-overschrijdend gedrag. Deze gendernormatieve verwachtingen zorgen ervoor dat de sportwereld niet altijd een veilige omgeving is (Elling, 2012).

De Vlaamse overheid publiceerde in 2016 een informatiebrochure over transgender personen in de sportwereld. In de breedtesport raadt men aan in overleg te gaan met de transgender sporter en de sporter te laten participeren bij het gender waarmee men zich identificeert, ook wanneer deze genderidentiteit nog niet overeen komt met de sekse op de identiteitskaart (Sport Vlaanderen, 2016). Deze brochure werd echter opgesteld voor de nieuwe transwet van 25 juni 2017, waardoor men zonder geslachtsoperaties de sekse op de identiteitskaart kan wijzigen. Dit zorgt voor nieuwe uitdagingen op het vlak van regelgeving, uitdagingen waar deze brochure nog geen antwoord op kon bieden. Recent bracht ook de Vlaamse Ombudsdienst een rapport over sport en gender uit. Ook hier worden andere richtlijnen gehanteerd voor breedtesport en topsport. Zowel het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst als de brochure van Sport Vlaanderen hanteren voor de categorie topsport de IOC³ richtlijnen die vernieuwd werden in 2015. Volgens de IOC regelgeving mogen trans mannen zonder enige beperking deelnemen aan de mannencompetitie. Voor trans vrouwen

¹ Caster Semenya heeft een mannelijk uiterlijk en steekt letterlijk boven haar tegenstanders

² Transgender is een breed begrip dat gaat over het incongruent zijn van de genderidentiteit, de genderexpressie en de biologische sekse. Ook travestie en transseksualiteit vallen onder deze noemer.

³ International Olympic Committee

zijn de regels echter strenger⁴ (IOC, 2015). In de breedtesport wegen de belangen van de transgender sporter, die het recht heeft de gezondheid te verbeteren en ontwikkelen, harder door wat leidt tot een minder strenge regelgeving. De Vlaamse Ombudsdienst erkent dat sommige takken van de breedtesport eerder aanleunen bij de IOC regelgeving, maar raadt aan deze stap niet te snel te zetten aangezien deze regelgeving veeleisend is ten aanzien van trans vrouwen (D'Espallier, 2019).

Tot op heden zijn er zeer weinig gegevens beschikbaar omtrent de sportparticipatie van transgender personen in Vlaanderen. Uit de brochure van Sport Vlaanderen blijkt dat transgender personen sport hanteren als copingstrategie voor persoonlijke en sociale stressfactoren. Ook zou een geslachtsaanpassende behandeling de interesse voor een gezond lichaam kunnen opwekken (Sport Vlaanderen, 2016). Een langdurige hormoonbehandeling kan bij trans vrouwen osteoporose, cardiovasculaire aandoeningen of bloedklontervorming veroorzaken. Lichaamsbeweging kan preventief werken om deze aandoeningen te vermijden en wordt daarom medisch belangrijk voor deze specifieke doelgroep (Sport Vlaanderen, 2016; Wierckx e.a., 2012).

Om de ervaringen van transgender personen binnen de sportwereld in kaart te brengen, wil deze masterproef allereerst via een quickscan een kwantitatieve blik werpen op de feiten verbonden aan de sportparticipatie van transgender personen. Daarnaast zal het op een kwalitatieve manier, via diepte-interviews, een beeld schetsen van de motieven om aan sport te doen en de barrières die sportparticipatie kunnen bemoeilijken. Tot slot zullen er suggesties worden gedaan in functie van een transinclusief sportbeleid.

Eerst wordt er een theoretisch kader gegeven van relevante wetenschappelijke bronnen. Daarna wordt de methodologie verder uitgediept. Verder worden de resultaten van de quickscan en diepte-interviews geanalyseerd. In de discussie wordt er een antwoord gegeven op de onderzoeksvragen en kritisch naar het onderzoek gekeken. Ter afronding volgt er een samenvatting van het onderzoek.

⁴ (1) De sportster verklaart dat de genderidentiteit vrouwelijk is. En deze verklaring kan voor sportdoeleinden de eerste vier jaar niet gewijzigd worden. (2) De sportster bewijst dat het totale testosterongehalte in het bloedserum minstens 12 maanden voorafgaande aan de eerste competitie minder dan 10 nmol/l bedraagt. (3) De sportster bewijst dat het totale testosterongehalte in het bloedserum onder de 10 nmol/l blijft in de periode dat de sportster de intentie heeft om deel te nemen aan de vrouwencompetitie. Of de sportster al dan niet voldoet aan deze voorwaarden kan gecontroleerd worden door testafnames. Wanneer de sportster niet aan de voorwaarden voldoet, zal zij geschorst worden voor 12 maanden (IOC, 2015).

5 THEORETISCH KADER

In het theoretisch kader worden enkele relevante begrippen, theorieën, ideeën uiteengezet die betrekking hebben tot de onderzoeksvragen. Allereerst wordt er een conceptueel kader geschetst van fundamentele begrippen inzake sekse en gender. Daarna wordt er een beeld gevormd van de sportparticipatie in Vlaanderen. Vervolgens worden de voordelen van sportparticipatie belicht. Verder worden verscheidene barrières tot sportparticipatie besproken. Hierna wordt de sport als constitutie omschreven. Tot slot komt de huidige regelgeving omtrent sportparticipatie van transgender personen aan bod.

5.1 CONCEPTUEEL KADER: SEKSE EN GENDER⁵

De biologische sekse of het geslacht wordt door een dokter vastgesteld bij de geboorte op basis van de extern zichtbare geslachtskenmerken. Men stelt interseksualiteit vast wanneer men een persoon niet duidelijk in de categorie man of vrouw kan thuisbrengen (Shively & De Cecco, 1977).

In tegenstelling tot de biologische sekse is **gender** sociaal geconstrueerd waardoor gender openstaat voor verandering. Gender is niet gebonden aan geslacht en kent ook geen binaire opdeling (Butler, 1986). Gender is de sociale, culturele en psychologische invulling van vrouwelijkheid of mannelijkheid (Sport Vlaanderen, 2016).

Gendernormen zijn verwachtingen die door een samenleving gekoppeld worden aan een sekse. Deze gendernormen leggen verwachtingen op ten aanzien van de genderidentiteit, genderexpressie, genderrollen en de seksuele oriëntatie. De verwachte genderrollen worden door de meerderheid van de mensen (vaak onbewust) gevolgd (Sport Vlaanderen, 2016).

De sociale rollen die aan een gender gekoppeld zijn, noemen we de **genderrollen**. Het zijn sociale verwachtingen van wat hoort of niet hoort voor mannen of vrouwen. Vrouwen zullen zo meer verwacht worden huishoudelijke taken op zich te nemen, terwijl mannen meer geacht worden een leiderschapspositie in te nemen (Leary & Hoyle, 2013).

De **genderidentiteit** is de innerlijke beleving van het gender. Zo kan iemand zich vrouw, man of geen van beiden voelen (Leary & Hoyle, 2013).

De culturele manier waarop je je gender uit is de **genderexpressie**. Dit wil zeggen hoe mannelijk of vrouwelijk je jezelf uit op het vlak van kleding, haartooi, make-up, emoties, parfum,... (Transgender Infopunt, z.d.).

De **seksuele identiteit** bestaat volgens Lauman, Gagnon, Michael & Michaels (1994) uit drie delen. De seksuele oriëntatie staat voor de gevestigde seksuele voorkeur van een persoon. Daarnaast is er het seksuele gedrag wat duidt op de seksuele acties die een persoon uitvoert. Als laatste is er het seksuele verlangen, een term die de seksuele aantrekkingen omvat.

⁵ Extra begrippen in bijlage 1: Begrippenlijst

Transgender is een paraplu-term die verschillende vormen van gendervariantie omvat. We spreken van een transgender persoon wanneer iemands sekse, genderidentiteit of genderexpressie incongruent zijn. Het woord transgender kwam tot stand om ook fluïde genderidentiteiten te beschrijven, aangezien deze geen gehoor kregen onder de term transseksualisme (Diamond & Butterworth, 2008).

5.2 SPORTPARTICIPATIE IN VLAANDEREN

Het Sociaal wetenschappelijk onderzoek naar Bewegen en Sport (SBS)⁶ 2009 zal gebruikt worden om een beeld te schetsen over de sportparticipatie in Vlaanderen.

In 2009 lag het percentage sportactieve jongeren in Vlaanderen op 86,3%. Het percentage sportactieve volwassenen lag beduidend lager (60,7%). Er is binnen deze verschillende groepen geen significant verschil op basis van het geslacht gevonden, waardoor men besluit dat er sprake is van genderpariteit. Het percentage algemene sportdeelname van 12-75 jarigen lag op 64,3%. De overgrote meerderheid van de jongeren beoefende een sport op recreatief niveau (63,7%), een kwart sportte op zowel recreatief als competitief niveau (24,7%) en een minderheid van 11,5% gaf aan op competitief niveau te sporten. Bij de volwassenen sportte maar liefst 84,8% op recreatief niveau. Slechts 4% gaf aan op competitief niveau aan sport te doen en 11,3 % sportte zowel competitief als recreatief. Binnen de groep 12-75 jarigen beoefende de meerderheid een recreatieve sport (59,3%), 28,8% deed aan clubsport en een minderheid van 16,0% beoefende sport op competitief niveau (Scheerder, Vandermeerschen, Borgers, Thibaut, & Vos, 2013).

De top vijf meest beoefende sporten voor 12-75 jarigen zag eruit als volgt. Loopsport stond op kop met 19,2% gevolgd door sportief fietsen (17,1%). Een groep van 9,8 % gaf aan te fitnessen terwijl 7,4% aan voetbal deed. Tennis vonden we terug op de laatste plaats met 5,9% (Scheerder e.a., 2013).

Jongeren sportten voornamelijk in de sportclub (60,6%). Daarnaast sportte 13,8% in een vereniging en 8,9% gaf aan te sporten op school. Ook bij de volwassenen sportte de meerderheid (55,5%) in een sportclub. Daarnaast sportten volwassenen in een vereniging (21,2%) en in een commerciële organisatie (14,0%). Slechts 5,3% sportte via een sportdienst, 4,0% sportte via het bedrijf (Scheerder e.a., 2013).

Een kwart van de jongeren gaf aan alleen te sporten (25,7%). Bij de volwassenen lag dit percentage hoger (34,1%). De meeste jongeren gaven aan te sporten met vrienden of kennissen (41,0%), terwijl dit bij de volwassenen de optie met het laagste percentage was (32,0%). Als we kijken naar sporten met familie of het gezin dan lagen de percentages van de jongeren (33,3%) en de volwassenen (33,9%) dicht bij elkaar (Scheerder e.a., 2013).

⁶ SBS studie behoort tot de BMS (Beleid & Management in Sport) studies.

5.3 VOORDELEN VAN SPORTPARTICIPATIE

5.3.1 FYSIEKE ASPECT

Naarmate trans mannen ouder worden en langer blootgesteld zijn aan een **hormoonbehandeling**, hebben ze meer kans op obesitas, een slechter lipidenprofiel⁷ en een verhoogd serum hematocriet⁸ wat het risico op toekomstige cardiovasculaire problemen vergroot. Een gezonde levensstijl kan de impact van deze risicofactoren verkleinen. 12% van de trans vrouwen ervaart trombo-embolische⁹ en/of andere cardiovasculaire aandoeningen. Ook hebben trans vrouwen een verhoogd risico op osteoporose in de lumbale wervelkolom en distale arm. Over een vergelijkbare periode lijkt een hormoonbehandeling meer negatieve effecten te hebben voor trans vrouwen dan voor trans mannen (Wierckx e.a., 2012). Sporten levert verschillende fysieke voordelen op en kan helpen om bepaalde aandoeningen preventief te voorkomen (Coalter, 2005).

Fysieke activiteit kan mits een aangepast eetpatroon helpen om **obesitas** tegen te gaan. Obesitas kan aanleiding geven tot andere chronische ziekten zoals hypertensie¹⁰ en diabetes (Coalter, 2005). Volgens de WHO¹¹ (2013) heeft 23,3% van de Belgische volwassen mannen en 21,0% van de Belgische volwassen vrouwen obesitas. Daarnaast heeft 63,4% van de Belgische volwassen mannen en 49,9% van de volwassen Belgische vrouwen overgewicht. In de categorie 15-jarigen scoren de jongens (24%) opnieuw hoger dan de meisjes (21%).

Vervolgens werkt sporten preventief voor **diabetes** type II (Coalter, 2005). Fysieke activiteit zou het risico om diabetes type II te ontwikkelen verkleinen. Daarnaast helpt sporten om diabetes type II onder controle te houden en reduceert het de kans op cardiovasculaire aandoeningen en vroegtijdig sterven (Warburton, Nicol, & Bredin, 2006).

Enkele follow-up studies tonen aan dat het risico op **overlijden door cardiovasculaire aandoeningen** verkleint wanneer mensen sporten. Bovendien zou regelmatige fysieke activiteit (onder 45% van het hartslag reserve) de gezondheid van personen met een cardiovasculaire aandoening verbeteren (Warburton e.a., 2006).

Ook vermindert sporten het risico op **kanker**. Sportactieve mannen en vrouwen hebben 30-40% minder kans om darmkanker te ontwikkelen. Verder hebben sportende vrouwen 20-30% minder kans op borstkanker in vergelijking tot niet-sportende vrouwen (Warburton e.a., 2006).

Geroutineerde fysieke activiteit, in het bijzonder gewicht dragende en impact oefeningen, gaan ouderdom gerelateerd botverlies tegen (Coalter, 2005; Warburton e.a., 2006). Deze

⁷ Een lipidenprofiel wordt bepaald om na te gaan of er een stoornis is in de vetstofwisseling en houdt in dat de concentratie cholesterol en triglyceriden in het bloed worden bepaald.

⁸ Het volume van het bloed dat door rode bloedcellen wordt ingenomen, weergegeven als een fractie van het totale bloedvolume.

⁹ Een stolsel in de ader.

¹⁰ Een hoge bloeddruk

¹¹ World Health Organization

vermindering van botverlies is vooral significant voor vrouwen voor en na de menopauze. Ook verkleint het risico op botbreuken. Bij oudere vrouwen vergroot sporten de botdensiteit, helpt het de botten gezond te houden en **osteoporose** tegen te gaan (Warburton e.a., 2006).

5.3.2 SOCIALE ASPECT

De sportwereld is onderhevig aan dominante machtsrelaties. Identiteiten die lang afwezig waren binnen de sportwereld kunnen opeens hun intrede kennen. Zo was voetbal lange tijd enkel een mannensport, terwijl het nu al enkele jaren ook openstaat voor vrouwen. Daarnaast zal de sportwereld bestaande machtsrelaties bevestigen en bepaalde groepen bestempelen als anders (Aitchison, 2007). Volgens Bourdieu veroorzaakt de sportwereld maatschappelijke exclusie door het benadrukken van sociale verschillen en ongelijkheden. Al dan niet deelnemen aan de sportwereld, de sportkeuze, de wijze waarop men sport bevestigt bepaalde sociale waarden en normen die behoren tot bepaalde sociale groepen (Scheerder & Meulders, 2009).

Ellis (1994) stelt dat sporten meestal gezien wordt als een leuke vrijetijdsbesteding, zelfs wanneer men verliest. Maar dit verandert wanneer de nadruk op winnen komt te liggen. Dit kan ervoor zorgen dat sporten wordt geassocieerd met angst om te verliezen of het slecht te doen. Deze angst zorgt ervoor dat je slechter gaat presteren waardoor er een kans bestaat dat je uiteindelijk stopt met sporten. Zelfverloochening en een consequent gebrek aan vertrouwen in je eigen sportvermogen zal neurotische vermijdingsgedrag versterken. Bovendien heeft men het gevoel te moeten sporten om geen mislukking te zijn. Zelfs wanneer men door fysieke beperkingen of tijdsgebrek niet in de mogelijkheid is te sporten, zal men zich onnodig schuldig voelen. Mensen vermijden sport omwille van neurotische redenen en een irrationele angst om te falen. Rationele emotieve gedragstherapie (REG) ondersteunt mensen hun onderliggende eisen bloot te leggen en deze via verschillende cognitieve, emotieve en gedragsmethoden om te zetten naar gezonde voorkeuren. Het gaat voornamelijk om een psychologische verandering die een nieuwe attitude met zich meebrengt. De REG helpt problemen op het vlak van sportparticipatie te verminderen door mensen zichzelf en hun eigen falen te laten accepteren en zich tegen hun natuurlijke weerstand te verzetten (Ellis, 1994).

Volgens Mustola en Lehtonen (2004) ervaren transgender personen veel sociale controle van hun omgeving wanneer ze een transitieproces doorgaan. In een Engelse survey van Whittle (2008) geeft 20% van de respondenten aan zich informeel uitgesloten te voelen van hun lokale buurt of gemeenschap. Via sportparticipatie kan men grotere sociale netwerken opbouwen en de sociale cohesie van deze netwerken versterken. Mensen met goede sociale netwerken zouden langer leven in vergelijking tot mensen met magere sociale netwerken. Ook helpt sporten om sociale isolatie te verminderen (Coalter, 2005).

5.3.3 PSYCHOLOGISCHE ASPECT

Het onderzoek van Elling (2012) toont aan dat trans personen¹² een speciale relatie hebben met hun lichaam. Zo kampen sommigen voor de transitie met gevoelens van schaamte over hun lichaam waardoor ze hun lichaam extra gaan controleren of net negeren. Een gebrek aan zelfvertrouwen over hun fysieke voorkomen zorgt voor weinig of niet sporten tijdens de jeugd. Daarnaast geven trans personen aan sporten te zien als een soort uitlaatklep. Sporten geeft hen de mogelijkheid hun lichaam te vergeten door zich enkel op de sport te focussen. Na de transitie heeft men een andere, bewustere relatie met het lichaam waardoor het manipuleren of controleren van het lichaam vermindert. Toch is men ook na de transitie nog bezig met passabel overkomen in het nieuwe geslacht. Daarnaast beseft men dat anderen problemen kunnen hebben met hun nieuwe lichaam en zien ze vaak tekortkomingen in het eigen lichaam in vergelijking met het lichaam van biologische seksegenoten. Wel geeft men aan zich vrij en thuis te voelen in het nieuwe lichaam.

Het *minority stress model* stelt dat leden van een gestigmatiseerde groep specifieke stressoren ervaren (Cunningham, Buzuvis, & Mosier, 2018). Transgender personen zullen deze stressoren ervaren naar aanleiding van hun genderidentiteit (Thio, Bos, Wormgoor, & Kaufmann, 2015). Deze stressoren komen voort uit zowel individuele aspecten zoals het internaliseren van een bepaald stigma, als uit externe aspecten zoals het meemaken van afwijzing, geweld en beledigingen (Cunningham e.a., 2018). Men maakt een onderscheid tussen proximale en distale stressoren. Onder proximale stressoren verstaat men bijvoorbeeld het verbergen van de ware genderidentiteit wat voor gevoelens van angst, stress of schuld kan zorgen. De distale stressoren gaan eerder over zaken zoals discriminatie. Een trans-specifieke distale stressor is bijvoorbeeld non-affirmatie. Dit houdt in dat een individu geen bevestiging van anderen krijgt over de beleefde genderidentiteit. Transgender personen komen met deze stressor in aanraking wanneer men gegenderde publieke ruimtes zoals toiletten of kleedkamers moet betreden. Protectieve factoren zoals een goed sociaal netwerk kunnen de negatieve effecten van deze stressoren beperken (Thio e.a., 2015). De stressoren hebben een negatief effect op de fysieke en psychologische gezondheid van de minderheidsgroep. Een context van exclusie kan leiden tot het verstoppen van de genderidentiteit wat sociale en emotionele problemen teweeg kan brengen gaande van verminderd zelfvertrouwen tot zelfmoordpogingen (Cunningham e.a., 2018). Uit het surveyonderzoek 'Leven als transgender in België- Tien jaar later' blijkt dat 77,1% van de respondenten¹³ ooit zelfmoordgedachten had. 33,5% van deze groep ondernam minstens één keer een zelfmoordpoging. Bovendien gaf iets meer dan de helft van de respondenten (51,5%) aan geen hulp te zoeken of zelf met de situatie om te gaan. Een groep van 44,6% gaf aan professionele hulp gezocht te hebben na een zelfmoordpoging of zelfmoordgedachte (Motmans, Wyverkens, & Defreyne, 2018).

¹² Trans personen omvat alle personen wiens sekse niet overeenkomt met de genderidentiteit. Meer specifiek gaat het hier over trans mannen en trans vrouwen. Vaak willen deze personen hun lichaam chirurgisch conformeren naar hun genderidentiteit maar dit is zeker niet voor iedereen het geval (Diamond & Butterworth, 2008).

¹³ N=514

Sport en fysieke activiteit kan angstgevoelens reduceren en het welzijnsgevoel verbeteren. Ook vergroot sporten het zelfvertrouwen en het gevoel competent en doeltreffend te zijn. Sporten zou ook de kans op depressie verminderen (Coalter, 2005).

5.4 BARRIÈRES TOT SPORTPARTICIPATIE

5.4.1 KLEEDKAMER

Sport Vlaanderen (2016) raadt aan goede afspraken te maken met de transgender sporter omtrent het gebruik van bepaalde faciliteiten zoals toiletten, kleedkamers en douches. Men beveelt sportfederaties aan een oplossing te zoeken waar iedere partij zich goed bij voelt.

Trans personen geven aan zich niet veilig te voelen in de kleedkamer aangezien deze zo sterk gegenderd is (Herrick & Duncan, 2018). Gemeenschappelijke kleedkamers en douches vormen één van de grootste barrières tot sportparticipatie. Trans personen ervaren minderheidsstress wanneer ze zich begeven in de kleedkamer van het 'nieuwe' gender. Men heeft schrik om uit de boot te vallen en ziet de kleedkamer van het andere gender als een mysterieuze ruimte met een specifieke etiquette die men nog niet kent. Daarnaast heeft men schrik voor de reacties van omstaanders en wil men andere kleedkamergebruikers geen gevoel van ongemak bezorgen (Hargie, Mitchell, & Somerville, 2017). Trans personen die nog niet 'genoeg' passen in het gewenste gender, worden vaak gedwongen zich terug te trekken tot de kleedkamer van de biologische sekse (Herrick & Duncan, 2018). Wanneer men zich in deze kleedkamer moet omkleden, heeft men het gevoel de privacy van andere personen te schaden. Dit kan gevoelens van schuld en het verbergen van de minderheidspositie veroorzaken. Daarnaast hebben trans personen soms het gevoel dat ze hun ware genderidentiteit verraden wanneer ze zich omkleden in de kleedkamer van de biologische sekse (Hargie e.a., 2017). Volgens Elling (2012) kiezen veel trans personen ervoor om de gemeenschappelijke kleedkamer voor en tijdens de transitie te vermijden. Dit doen ze door zich thuis om te kleden en te douchen. Sport Vlaanderen (2016) merkt op dat sommige trans personen tijdens het transitieproces een aparte kleedkamer prefereren.

Transgender personen uitsluiten van openbare ruimtes zoals kleedkamers en toiletten brengt niet alleen segregatie teweeg, maar kan ook stigmatisatie en isolatie veroorzaken. Er wordt een structureel stigma gecreëerd, dat transgender personen bestempelt als anders. Daarnaast verbant men transgender sporters niet alleen fysiek uit de kleedkamer, maar ontnemt men hen ook kansen om deel te nemen aan momenten die zich afspelen in gemeenschappelijke kleedkamers zoals spelvoorbereidingen en ervaringen die kunnen zorgen voor een betere band tussen teamgenoten (Cunningham e.a., 2018).

Het belang van inclusieve kleedkamers wordt steeds groter. Echter duikt dan de notie van veiligheid op. Men heeft schrik dat cisgender¹⁴ mannen misbruik zullen maken van

¹⁴ Een cisgender persoon is iemand waarbij de sekse, genderidentiteit en genderexpressie congruent zijn. Het duidt op personen die niet transgender zijn en wordt in de academische

inclusieve ruimtes waardoor cisgender vrouwen in gevaar gebracht zouden worden. Maar deze angst blijkt irrationeel te zijn aangezien er reeds inclusieve ruimtes bestaan. Situaties van seksueel misbruik zijn hier vrijwel onbestaand. Een ander aspect is privacy, maar men kan opmerken dat privacy steeds van belang zou moeten zijn bij het ontwerpen van kleedkamers, ongeacht of deze inclusief zijn. Er zijn organisaties die reeds experimenteren met genderneutrale kleedkamers. Deze bestaan uit een ruimte om te douchen, zich om te kleden en naar het toilet te gaan. Deze faciliteiten bestaan steeds uit afzonderlijke hokjes en zouden de voorkeur van transgender personen genieten, maar ook voor andere personen zoals ouders met kinderen van het tegenovergestelde geslacht (bijvoorbeeld vader en dochter) zouden deze faciliteiten voordelig zijn (Cunningham e.a., 2018). Ook uit het onderzoek van Hargie et al (2017) blijkt dat trans personen voorstander zijn van kleedkamers met aparte kleedhokjes. Een andere, meer beperkte optie, is het voorzien van lockers buiten de kleedkamers zodat personen die zich thuis wensen om te kleden of te douchen toch de mogelijkheid hebben om hun spullen veilig op te bergen (Cunningham e.a., 2018).

5.4.2 MISGENDERD WORDEN

Het onderzoek van Herrick en Duncan (2018) toont aan dat trans personen angstig zijn om sportieve ruimtes te betreden, omdat ze door omstaanders bij het verkeerde gender geplaatst zouden kunnen worden. Deze misverstanden komen over als iets klein, maar kunnen zwaar doorwegen. Transgender personen geven aan 's avonds emotioneel uitgeput te zijn door meermaals bij een verkeerd gender geplaatst te worden (Herrick & Duncan, 2018). Volgens Elling (2012) is het voor transgender personen een zeer vervelende ervaring om door medesporters of trainers met de foutieve naam of voornaamwoorden aangesproken te worden.

5.4.3 TRANSITIE ALS TIME OUT

Het onderzoek van Elling (2012) stelt vast dat trans personen vaak stoppen met sporten tijdens hun transitie. Dit omdat de transitie emotioneel zwaar is en veel tijd en energie in beslag neemt.

Ook ervaren trans personen stress om geout te worden, misgenderd te worden of negatieve reacties te krijgen van de omgeving. Waar men verwacht dat transnegativiteit een vaak voorkomend gegeven is in de sportwereld, wordt dit vaak door transgender personen vermeden door zichzelf uit deze stressvolle situaties te verwijderen (Hargie e.a., 2017). Tijdens de transitie zal men meer individueel sporten en verenigingssport vermijden. Sommigen zien de sportomgeving als een veilige 'oefenplek', maar besluiten om later toch te stoppen met sporten. Trans personen nemen individueel beslissingen over in hoeverre ze de sportclub meenemen in hun transitieproces (Elling, 2012). Trans personen missen sport tijdens deze periode en ervaren psychologische gevolgen zoals verhoogde stresslevels.

literatuur gebruikt om het verschil met transgender personen aan te geven (Motmans, Sjoen, & Meier, 2011).

Echter heeft stoppen met sporten ook sociologische gevolgen zoals het vermijden van groepsactiviteiten uit schrik om ontdekt te worden of niet aan de standaard te voldoen. Sport is tijdens de transitieperiode net belangrijk opdat het lichaam in een goede conditie is voor operaties (Hargie e.a., 2017).

5.4.4 FAIR PLAY

Ook na een volledige transitie blijken de ambities om aan competitie deel te nemen klein. Trans mannen hebben het idee dat ze niet kunnen concurreren met cis mannen en bij trans vrouwen speelt het idee van eerlijkheid een rol. Daarnaast hebben trans vrouwen schrik voor weerstand van andere sporters (Elling, 2012).

5.4.5 GEOUT WORDEN

Geout worden kan soms leiden tot het einde van de sportcarrière (Elling, 2012). Transgender personen geven aan bepaalde openbare plaatsen zoals zwembaden of sportruimtes te vermijden opdat men geen negatieve reacties zou krijgen of geout zou worden (Hargie e.a., 2017).

5.4.6 FINANCIËLE MOEILIKHEDEN

Transgender personen geven aan minder mogelijkheden te hebben tot sportdeelname omwille van hun financiële status. Een groot deel van hun budget gaat naar protheses, pruiken, operaties waardoor men niet altijd geld over heeft om aan sport te spenderen (Hargie e.a., 2017).

5.4.7 DISCRIMINATIE EN STIGMATISERING

Transgender personen komen vaak in aanraking met stigmatisering en discriminatie. Dit kan variëren van negatieve opmerkingen of blikken tot fysiek geweld en uitsluiting (Thio e.a., 2015). Uit het surveyonderzoek 'Leven als transgender persoon in België-Tien jaar later'¹⁵ komt naar voren dat 22,8% 'soms tot altijd' in aanraking komt met discriminatie in de sport. Dit kwam significant vaker voor bij trans mannen (32,6%) dan bij trans vrouwen (16,8%). Voor non-binaire personen was er geen significant verschil (22%). Daarnaast is er een verband tussen het rapporteren van discriminatie en economische stress, waarbij men meer discriminatie zal rapporteren bij meer economische stress. Bovendien is er een significant verband tussen meer discriminatie-ervaringen en een slechtere algemene gezondheid. Als laatste werd er een significant verband gevonden tussen meer discriminatie-ervaringen en vermijdingsgedrag. Wanneer men meer discriminatie-ervaringen meemaakt zal men bepaalde plaatsen en locaties vermijden uit schrik om lastig gevallen te worden vanwege de genderidentiteit of -expressie (Motmans e.a., 2018). Hierdoor zullen transgender personen zich vaker terugtrekken van sociale activiteiten zoals sporten (Thio e.a., 2015).

¹⁵ N=534

5.5 REGELGEVING SPORTPARTICIPATIE VAN TRANSGENDER PERSONEN

De sportwereld, vooral de competitieve sportwereld, kent een binaire opdeling¹⁶ en bestaat meestal uit een mannen- en vrouwencompetitie. In sommige sporten zal men nog extra onderverdelen op basis van gewicht, leeftijd of competitieniveau. Centraal in deze opdelingen staat het concept *fair play* of eerlijke competitie (Genel, 2017). Enkele biologische verschillen tussen mannen en vrouwen worden als legitimatie gebruikt voor deze strikte sekse opdeling. Zo zijn mannen meestal groter en hebben ze over het algemeen meer spiermassa dan vrouwen. Deze fysieke kenmerken zouden mannen in de meeste sporten een voordeel opleveren (Elling, 2012). Transgender atleten zorgen voor een onrust in de sportwereld aangezien zij niet passen in het binaire gedachtegoed (Buzuvis, 2011). De stemmen om de sportwereld op een andere, meer inclusieve, niet aan de binaire geslachtsopdeling verbonden manier, te gaan organiseren klinken steeds luider (Love, 2014).

5.5.1 VLAAMS TRANSGENDER SPORTBELEID

De brochure van Sport Vlaanderen tracht een antwoord te geven op vragen van sportfederaties rond het beleid dat gevoerd moet worden inzake transgender personen. Sport Vlaanderen maakt een onderscheid tussen breedtesport en topsport. Breedtesport is een breed begrip waaronder zowel sportieve recreatie als competitiesport op hoog niveau valt. Omdat de opdeling topsport/breedtesport niet zwart-wit is kunnen sportfederaties zelf bepalen onder welke noemer ze vallen. Sport Vlaanderen raadt de sportfederaties aan deze beslissing te maken vooraleer er zich een transgender sporter aanmeldt, om zo onnodige problemen te vermijden. Ook wil Sport Vlaanderen sportfederaties aansporen een zo open mogelijk beleid te voeren waarin iedereen zich welkom voelt (Sport Vlaanderen, 2016). Ook in het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst worden breedtesport en topsport los van elkaar besproken. Volgens de Vlaamse Ombudsdienst heeft de breedtesport andere doelen dan het competitieve, zo is het bijvoorbeeld meer gericht op plezier maken en werken aan de gezondheid. Het belang om te sporten voor de gezondheid en niet uitgesloten te worden als transgender persoon weegt hier zwaarder door. Daardoor zijn hier minder strenge reglementen van toepassing. Men raadt aan niet te snel over te stappen naar de IOC regelgeving, daar deze veeleisend is ten opzichte van trans vrouwen (D'Espallier, 2019).

Sport Vlaanderen geeft binnen de breedtesport het advies transgender sporters te laten sporten bij de groep die ze verkiezen. Ook wanneer het geboortegeslacht of het huidige geregistreerde geslacht nog niet overeen komt met de groep waarbij men zou deelnemen. Omdat elke persoon en situatie verschilt raadt men clubs aan in overleg te gaan met de transgender sporter (Sport Vlaanderen, 2016).

Ook doet men enkele aanbevelingen inzake *fair play* en de deelname van trans vrouwen aan de vrouwencompetitie. Binnen een eerste richtlijn stelt Sport Vlaanderen dat er geen problemen mogen zijn inzake deelname van transgender sporters aan de gewenste competitie indien het geslacht gewijzigd is op de identiteitskaart. Echter ging men er bij het opstellen van deze richtlijn van uit dat een persoon enkel het geslacht op de identiteitskaart

¹⁶ Meer informatie over de sportwereld als constitutie in bijlage 2

kon wijzigen indien deze persoon een hormoonbehandeling en operatieve ingrepen had ondergaan (Sport Vlaanderen, 2016). Door de nieuwe transwet is dit niet meer noodzakelijk waardoor de burgerlijke stand het gender en niet het geslacht registreert, wat ongetwijfeld een impact heeft op de sportwereld.

Wanneer een persoon in transitie is raadt men sportfederaties aan een specifieke toelating te voorzien. Deze toelating moet aangevraagd worden en de verdediging moet verstrekt worden door de sporter en de club. Het is aanbevolen deze toelating enkel te verstrekken wanneer deze niet kan zorgen voor een situatie die door andere deelnemers kan gezien worden als oneerlijk. Bovendien moet deze toelating schriftelijk bevestigd worden om betwisting te vermijden (Sport Vlaanderen, 2016).

Wanneer de transgender sporter geen enkele behandeling wenst te ondergaan raadt Sport Vlaanderen aan de persoon in kwestie toch te laten sporten bij de gewenste categorie. Ook beveelt men aan mogelijke fysieke voordelen kritisch te bekijken en indien mogelijk een toelating te verstrekken. Bij kinderen en jongeren is het aangeraden de keuze vrij te laten om de zoektocht naar de genderidentiteit niet onnodig te verhinderen (Sport Vlaanderen, 2016).

Binnen de topsport gelden andere regels dan binnen de breedtesport. Het is belangrijk rekening te houden met de specifieke reglementen van de verschillende competitieorganisaties. Voor topsport op Vlaamse/Belgische bodem moet men bekijken of de Vlaamse/Belgische bond de regels kan bepalen, of men het IOC reglement hanteert. Het is vooral belangrijk om rekening te houden met een eventueel toekomstig internationaal traject, aangezien er daar andere reglementen van toepassing kunnen zijn (Sport Vlaanderen, 2016).

5.5.2 THE INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE (IOC)

Een belangrijke organisatie inzake regelgeving binnen de competitieve sportwereld is het IOC. Vele sportorganisaties ondervinden problemen bij het integreren van transgender personen in de sport. Meer specifiek ondervindt men problemen inzake eerlijke competitie bij de deelname van trans vrouwen aan de competitieve sportwereld (Genel, 2017).

Voor 1960 ging het IOC nauwgezet controleren of sporters in de juiste categorie deelnamen. De 'juiste' categorie werd hier bepaald aan de hand van de aangeboren geslachtskenmerken. Het idee was dat mannen frauduleus in de vrouwen categorie zouden deelnemen opdat men hier beter kon presteren. Op basis van een *nude parade* voor een panel van artsen werden de secundaire geslachtskenmerken van de sporters vastgesteld. Deze *nude parade* werd enkel georganiseerd voor de vrouwencompetitie aangezien men ervan uitging dat vrouwen geen extra voordelen zouden hebben bij een deelname in de mannencompetitie (D'Espallier, 2019).

In 1968 verschoof de focus van een visuele vaststelling van de geslachtskenmerken als basis voor de man/vrouw indeling naar een indeling gebaseerd op de chromosomen. Sporters die wensten deel te nemen in de vrouwen categorie moesten de *Barr Body test* laten afnemen om te bewijzen dat men twee X-chromosomen had. Bij een positief resultaat werd een deelname aan de vrouwencompetitie automatisch gegarandeerd. Er kwam snel kritiek op deze chromosoomtesten en na het mijlpaalarrest inzake Renee Richards werd er beslist dat naast de chromosomen ook andere kenmerken in overweging genomen moesten

worden. Zo werd de chromosoomtest vanaf 1992 vervangen door een DNA-test. Vanaf 1999 nam men enkel nog testen af in geval van twijfel (D'Espallier, 2019).

In 2003 organiseerde het IOC een panel in Stockholm. Het doel hiervan was aanbevelingen over de integratie van transgender personen in de competitieve sportwereld tot stand brengen. Deze aanbevelingen werden verzameld in de Stockholm Consensus. Volgens deze aanbevelingen konden trans mannen probleemloos deelnemen aan de mannencompetitie. De deelname van trans vrouwen aan de vrouwencompetitie kon enkel onder bepaalde voorwaarden gegarandeerd worden. Zo moesten de deelnemers een gonadectomie¹⁷ ondergaan. Daarnaast hoorde het lichaam fysiek volledig conform te zijn met het gewenste gender en diende men reeds gedurende twee jaar hormoontherapie ontvangen te hebben. Het was bovendien noodzakelijk dat de deelnemer wettelijke documenten omtrent deze geslachtsverandering kon voorleggen en dat het geslacht reeds op de wettelijke documenten aangepast werd (Genel, 2017). Het IOC was zo één van de eerste organisaties die een transgenderbeleid opstelde, de Stockholm Consensus werd een voorbeeldmodel dat door verscheidene sportorganisaties werd overgenomen (Love, 2014).

In 2015 organiseerde het IOC een vergadering in Lausanne. Dit omdat er een update van de Stockholm Consensus nodig was omwille van recente veranderingen op het vlak van hormoontherapie, beperkte toegang tot chirurgische aanpassingen en de beperkte verzekeringsdekking in bepaalde gezondheidssystemen. De nieuwe richtlijnen werden voor het eerst gehanteerd op de Olympische Zomerspelen in 2016. Onder de nieuwe richtlijnen was het niet langer nodig een wettelijke herkenning inzake een geslachtsverandering voor te leggen. Vervolgens werden ook de verplichte anatomische chirurgische ingrepen afgeschaft. Nu stonden de serum testosteron levels centraal. Deze serum testosteron levels werden geacht onder de 10 nmol/liter te blijven, tenminste twaalf maanden voor de competitie en binnen de periode van verkiesbaarheid. Trans mannen konden nog steeds zonder beperkingen deelnemen aan de mannencompetitie (Genel, 2017).

De hoeveelheid van 10 nmol/liter is gebaseerd op de regelgeving omtrent de deelname van vrouwen met hyperandrogenisme die gevoelig zijn voor testosteron omwille van seksuele ontwikkelingsaandoeningen en is tevens de ondergrens voor testosteron bij cisgender mannen. Er is echter veel discussie over deze 10 nmol/liter grens. Zo heerst er de bezorgdheid dat trans vrouwen wiens gonaden nog intact zijn en dus de testosteronlevels drukken met medicijnen, hun testosteronlevels zouden manipuleren om beter te kunnen trainen voor competities (Genel, 2017).

5.5.3 ATTITUDES TEN AANZIEN VAN TRANSGENDER PERSONEN IN DE SPORT

Eén van de meest bekende trans vrouwen is de Amerikaanse tennisster Renee Richards. Wanneer ze in 1977 niet mocht deelnemen aan de vrouwencompetitie van de U.S. Open, diende Richards een klacht in tegen de regelgeving van de United States Tennis Association (UTSA). Volgens deze regelgeving moest men twee X chromosomen bezitten om aan de vrouwencompetitie te mogen deelnemen. Volgens de UTSA zou Richards in de vrouwencompetitie voordelen hebben ten opzichte van cisgender vrouwen. Bovendien

¹⁷ Een ingreep waarbij de gonaden verwijderd worden

waren er assumpties dat trans vrouwen zoals Richards indringers in de vrouwencompetitie waren, die als doel hadden hoog te scoren en veel geldprijzen te ronselen. Richards won de zaak op basis van de anti-discriminatie wet. Wanneer de golfster Lara Lawless het Women's World Long Drive Championship in 2008 won kwamen er veel reacties van publieke verontwaardiging over haar overwinning terwijl ze op steun kon rekenen van haar tegenstanders. Dit was minder het geval bij de wielrenster Michelle Dumaresq die in 2006 op het winnaarspodium stond te pronken naast een T-shirt met het opschrift '100% Pure Woman Champ' gedragen door de vrouw met de zilveren medaille (Buzuvis, 2011). Maar ook recent wanneer Rachel McKinnon het regenboogtruitje won op het Mastersbaankampioenschap in Los Angeles ontstond er publieke ophef. De twee opvolgers van McKinnon gingen met elkaar een Twitterdiscussie aan. De winnares van de bronzen medaille vond de overwinning van McKinnon niet eerlijk, waarop de zilveren medaille reageerde dat trans personen niet deelnemen om medailles van anderen af te snoepen en dat de race wel degelijk eerlijk en volgens de regels van het UCI verlopen was (De Vlieger & Saelens, 2018). Volgens Elling (2012) is de sportwereld een minder veilige omgeving voor trans vrouwen omdat ze door bepaalde, moeilijk weg te werken, fysieke kenmerken minder goed aanpassingen kunnen doen.

Het onderzoek van Cunningham & Pickett (2018) vergelijkt de vooroordelen die geuit worden tegenover transgender- en LGB-sporters in de VS. Ook ging men na of deze uitingen over een bepaalde tijdsperiode zullen veranderen. Men stelde vast dat er meer vooroordelen geuit worden over transgender- dan LGB-personeel in de sport en dat deze verschillen hetzelfde blijven over een tijdsperiode van zeven jaar. Alhoewel de vooroordelen tegenover transgender sporters gedaald waren over een periode van zeven jaar, was deze daling niet even sterk als bij LGB-sporters. Een mogelijke oorzaak hiervoor zou zijn dat transgender sporters de binaire gendernormen uitdagen en een angst omtrent de destabilisatie van culturele noties van genderidentiteit uitlokken. Ten slotte waren zowel de vooroordelen ten opzichte van LGB- als transgender sporters tussen 2007 en 2014 gedaald. Dit toont aan dat de samenleving na verloop van tijd een meer inclusieve en gelijke behandelingsvisie aanneemt ten aanzien van zowel LGB- als transgender sporters (G. Cunningham & Pickett, 2018).

5.5.4 BASIS VOOR DE MAN/VROUW OPDELING

De eerste redenen die vaak aangehaald worden om de man/vrouw opdeling in de sportwereld te verdedigen zijn **fair play en veiligheid**. Er zou een risico bestaan tot competitievervalsing en de veiligheid zou in gevaar worden gebracht omwille van de fysieke verschillen tussen mannen en vrouwen. De gemiddelde man zou ongeveer 10% groter zijn dan de gemiddelde vrouw, heeft een grotere longinhoud, langere armen en benen en meer spiervezels (Cunningham & Pickett, 2018).

Fair play komt vooral aan bod in relatie tot de vrouwencompetitie die beschermd moet worden opdat mannen hier niet alle prijzen zouden opstrijken. De omgekeerde redenering wordt amper gemaakt. Deze focus op het beschermen van de vrouwencompetitie zorgt voor een regelgeving die zich voornamelijk op trans vrouwen richt. Zo zou een trans vrouw nog kenmerken van een biologische man bezitten, die haar een oneerlijk voordeel kunnen opleveren. Trans mannen lijken minder voordelen te hebben waardoor ze geen gevaar voor

de mannencompetitie vormen. Ze worden wel vroegtijdig uit de vrouwencompetitie gezet opdat hun toegenomen hormoongebruik een voordeel zou kunnen zijn (D'Espallier, 2019).

Op het vlak van veiligheid denkt men vooral aan de sporter. Men veronderstelt dat trans vrouwen gemiddeld groter en sterker zijn dan cis vrouwen. Bij trans mannen geldt dit omgekeerd en gaat men er van uit dat ze gemiddeld slanker zijn dan cis mannen. De veiligheid zou in het bijzonder in gevaar komen bij (semi-)contactsporten waar er een risico wordt gevormd op schade aan het lichaam of de fysieke integriteit (D'Espallier, 2019).

Fair play en veiligheid vormen zo twee legitieme doelen die de man/vrouw opdeling kunnen rechtvaardigen. Maar dit onderscheid moet proportioneel zijn, maatregelen mogen niet verder gaan of harder doorwegen dan nodig. Bij verregaande maatregelen zoals uitsluiting komen zowel het recht op gelijkheid en de mogelijkheid om aan de gezondheid te werken als het recht zich te meten met anderen in het gevaar. Men moet de maatregelen daarom steeds nauwkeurig aftoetsen. Wanneer men deze toetsing toepast op *fair play* moet men zich allereerst afvragen of er een competitievoordeel bestaat en welke maatregel dan gepast is om dit competitievoordeel te beperken. Bij veiligheid moet een soortgelijke redenering gevolgd worden die moet leiden tot maatregelen die de rechten van alle partijen zo min mogelijk schenden (D'Espallier, 2019).

Er is een veronderstelling dat personen een **transitie zouden misbruiken** om te frauderen binnen de competitie van het andere geslacht, zeker wanneer deze zoals bij de nieuwe transgenderwet zou afhangen van zelfidentificatie. Het is nochtans niet duidelijk of dit risico gegrond is, een transitie is een zwaar proces om door te maken waardoor het risico beperkt zou zijn. Daarnaast situeren transgender sporters zich momenteel vooral in de breedtesport waar het belang van winst minder relevant is. Op het vlak van topsport zijn er enkele beschermingsmaatregelen ingebouwd. Zo kan een persoon volgens de IOC regelgeving slechts na vier jaar opnieuw van competitie veranderen. Ook de hormooneis bij het betreden van de vrouwencompetitie vormt een extra barrière. Het feit dat dit risico bestaat en aanwezig zal blijven, opent de deur naar andere lange termijn oplossingen die afstappen van de traditionele indeling op basis van geslacht (D'Espallier, 2019).

Ook vreest men dat het openstellen van de sport voor transgender personen zou zorgen voor een **massatoetreding van transgender sporters** aan organisaties. Maar hun aandeel in algemene bevolkingscijfers is laag en er bestaan geen bewijzen die dit idee kunnen verdedigen. Zonder deze aanwijzingen is een verbod op basis van dit idee disproportioneel (D'Espallier, 2019).

5.5.5 NOOD AAN EEN RADICALE HERVORMING?

In het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst wordt de huidige regelgeving kritisch bekeken. Men stelt vast dat er de voorbije jaren al enkele stappen tot een meer transinclusief beleid zijn ondernomen. Een chirurgische ingreep is niet meer vereist en men hanteert niet meer het geregistreerde geslacht, maar wel de genderidentiteit. Maar de regelgeving focust zich nog steeds op 'echte' mannen en vrouwen. Wie niet in deze strikte categorieën past, moet via maatregelen zoals een hormoontherapie in een bepaalde categorie gegoten worden. Steeds meer vraagt men zich af of de huidige regelgeving niet te verregaand en disproportioneel is. Bestaat er zoiets als een echte man of vrouw? Is de

man/vrouw opdeling wel te rechtvaardigen? Is het nodig dat trans vrouwen minstens een jaar voor competitie hormonen nemen? Vanaf wanneer hebben deze hormonen een invloed en is het legitiem om een trans man deelname aan de vrouwencompetitie te ontzeggen (D'Espallier, 2019)?

Er is daarom nood aan meer wetenschappelijk onderzoek dat multidimensionale oorzaken tot competitievoordelen kan blootleggen. Er zijn namelijk andere fysieke kenmerken, zoals het hebben van grote handen of lange armen, die personen binnen een bepaalde sport een competitievoordeel kunnen opleveren. Deze fysieke kenmerken worden echter niet even hard beschermd als wel het geval is bij geslacht. Er zijn momenteel weinig partijen voorstander om volledig van de man/vrouw opdeling af te stappen. Dit betekent echter niet dat dit in de toekomst niet kan gebeuren. Er is nood aan een lange termijn oplossing die gevonden kan worden door een multidisciplinaire samenwerking tussen verschillende disciplines zoals recht, sociologie, endocrinologie en gynaecologie. Het is aangewezen specifieke regels te voorzien per sportsector. Daarnaast verschuift de basis voor de indeling steeds meer naar hormoonwaarden in plaats van naar geslacht. Men zou hormonale onderzoeken van toepassing kunnen maken op alle deelnemers en niet alleen op vrouwen met bovengemiddelde prestaties. Aan de andere kant zou een indeling op basis van hormoonwaarden te eendimensionaal zijn en voorbij gaan aan andere invloedrijke fysieke kenmerken zoals lengte, spiermassa, lenigheid, enzovoort (D'Espallier, 2019). Ook Love (2014) stelt dat er zich een noodzaak vormt om een non-binair, niet geslachtsgebonden, trans-inclusief, radicaal beleid op te stellen. Hierdoor zou de sportclub een vriendelijke en veilige omgeving worden waar transgender personen meer steun zouden vinden. Ook zou dit beleid een verandering kunnen brengen in het beeld van mannelijke superioriteit dat geproduceerd wordt in de sportwereld en zou het vooroordelen over transgender personen kunnen verminderen.

6 METHODOLOGIE EN ONDERZOEKSMATERIAAL

In de methodologie worden allereerst de onderzoeksvragen gepresenteerd. Vervolgens worden de onderzoeksmethoden namelijk een kwantitatieve quickscan en kwalitatieve diepte-interviews toegelicht. Tot slot worden de onderzoekseenheden beschreven.

6.1 ONDERZOEKSVRAGEN

Uit de literatuur is gebleken dat er weinig onderzoek is verricht naar de ervaringen van transgender personen in de sportwereld. Om deze ervaringen in kaart te brengen worden volgende deelvragen gesteld: “Wat zijn de belangrijkste drempels voor transgender (niet-) sporters in Vlaanderen die de sportparticipatie verhinderen?” en “Wat zijn de belangrijkste motieven voor transgender personen in Vlaanderen om aan sport te doen?”. Daarnaast zijn er geen cijfers voorhanden die een beeld schetsen van de sportdeelname van Vlaamse transgender personen. Een volgende deelvraag is daarom: “Hoeveel transgender personen in Vlaanderen doen actief aan sport?”. Ten slotte wordt er gekeken hoe het Vlaams sportbeleid zich transinclusief kan opstellen.

6.2 KWANTITATIEVE QUICKSCAN

Deze masterproef is een mixed methods onderzoek. In eerste instantie werd er een quickscan afgenomen om de feiten omtrent sportparticipatie van transgender personen in kaart te brengen. De vragen van deze quickscan werden gebaseerd op de ‘Studie over de Bewegingsactiviteit in Vlaanderen (2009)’ opdat er een vergelijking in resultaten zou kunnen plaatsvinden. Deze survey is een reeds gevalideerd meetinstrument dat sinds 1969 elke 10 jaar afgenomen wordt bij schoolgaande kinderen en hun ouders. Zo kan men bij de nieuwste editie van 2019 een halve eeuw aan sportparticipatie in kaart brengen (Scheerder e.a., 2013).

Volgende vragen werden overgenomen:

1. Heb je de afgelopen 12 maanden gesport?
2. Wat zijn de belangrijkste sporten die u de afgelopen 12 maanden beoefend heeft?
3. Op welk niveau heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend?
4. In welk verband heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend?
5. Kan je aangeven hoe vaak je deze sport beoefend (aantal keer per jaar en aantal minuten per keer)
6. Kan je aangeven met wie je deze sport beoefend?
7. In welke mate vind je volgende redenen belangrijk om aan sport te doen?
8. Zou je in de toekomst meer willen sporten?
9. Welke redenen weerhouden je om meer frequent te sporten?

Ook werden er op basis van het theoretisch kader enkele transspecifieke opties toegevoegd aan de vraag ‘Welke redenen weerhouden je om meer frequent te sporten?’. Deze transspecifieke opties waren: ‘Ik weet niet of transpersonen er welkom zijn’, ‘Ik weet niet op voorhand of de kledinghokjes m/v gescheiden zijn (en welke ik dan moet nemen)’, ‘ik ben

bang voor de reacties van anderen' en 'de kledij waarin ik mij comfortabel voel is niet toegelaten (bv binder, rokje)'.

De resultaten van de quickscan werden voornamelijk op een beschrijvende manier geanalyseerd en bieden zo een antwoord op de onderzoeksvraag: "Hoeveel transgender personen in Vlaanderen doen actief aan sport?".

6.2.1 REPRESENTATIVITEIT VAN HET ONDERZOEKSMATERIAAL

De quickscan werd aangemaakt via Survey Monkey en kon zo eenvoudig online verspreid worden. Deze verspreiding vond allereerst plaats via de website en Facebookpagina van Transgender Infopunt. Ook werd de oproep in verschillende, vaak afgesloten transgendergerichte Facebookgroepen en het Twitter account van de BMS studie KU Leuven gedeeld. De respondenten konden zelf kiezen om de link van de quickscan te openen en vervolgens de vragenlijst al dan niet in te vullen. De respondenten konden dus zelf over hun deelname beslissen waardoor er allicht vertekening zal optreden door vrijwillige respons. De quickscan zal waarschijnlijk ook onderhevig zijn aan het sneeuwbal effect aangezien de vragenlijst door transgender personen mogelijks aan andere kennissen werd doorgegeven. Aangezien de steekproef select en niet aselekt werd afgenomen, bestaat er een kans dat de quickscan voornamelijk door mensen werd ingevuld met een sterke of meer uitgesproken mening. Er kan ook een vertekening van de reactie optreden aangezien de ondervraagde sociaal wenselijk kan antwoorden. De formulering van de vragen gebeurde zo neutraal mogelijk waardoor hier zo min mogelijk vertekening verwacht wordt (Moore & McCabe, 2006).

De quickscan stond een maand online en kon 157 transgender personen bereiken. Het moet gezien worden als een convenience sample (een steekproef gezien de mogelijkheden). Maar liefst 88,5% gaf aan de afgelopen 12 maanden gesport te hebben. In de SBS (2009) ligt het percentage sportactieve Vlamingen slechts op 64,3% (Scheerder e.a., 2013). Dit is een opmerkelijk verschil in sportparticipatie. We kunnen daaruit afleiden dat er vertekening door vrijwillige respons is opgetreden en de quickscan voornamelijk werd ingevuld door actieve sporters.

Er namen opvallend meer (trans)mannen dan (trans)vrouwen deel aan de quickscan. Zo identificeerde maar liefst 59,24% van de respondenten zich als (trans)man, 26,11% van de respondenten als (trans)vrouw en 14,65% van de respondenten als non-binair, genderqueer of genderfluïde. In het surveyonderzoek 'Leven als transgender persoon in België- Tien jaar later'¹⁸ lagen deze percentages geheel anders. Zo duidde 3,2% van de respondenten het vakje travestie aan en koos 25,0% van de respondenten voor genderqueer of non-binair. Verder identificeerde 56,2% van de respondenten zich als vrouw en/of transvrouw, terwijl 59% van de respondenten koos voor man en/of transman. Het is belangrijk in het achterhoofd te houden dat men meerdere antwoordmogelijkheden kon aanduiden (Motmans e.a., 2018). Toch zien we dat er opvallend meer (trans)vrouwen deelnamen aan deze grootschalige survey. De ondervertegenwoordiging van (trans)vrouwen in de quickscan kan zo betekenisvol zijn in relatie tot het onderwerp namelijk sportparticipatie.

¹⁸ N=514

Een mogelijke verklaring hiervoor is de invloed van het huidige sportbeleid dat voornamelijk de sportparticipatie van trans vrouwen belemmert en eventueel een onderrepresentatie van trans vrouwen in de sportwereld teweeg brengt.

De gehanteerde steekproefmethode namelijk een online survey, maakt dat een bepaalde groep personen uit de populatie werd uitgesloten. Personen zonder computer, tablet, smartphone of toegang tot het internet zullen de quickscan minder snel opgemerkt hebben en beschikten over minder mogelijkheden om de vragenlijst in te vullen. Daarnaast werd de online survey verspreid via de website van het Transgender Infopunt, Facebook en Twitter. Personen zonder Facebook- of Twitterprofiel of personen die onbekend zijn met de website van het Transgender Infopunt, zullen ook minder snel in contact gekomen zijn met de quickscan.

6.3 KWALITATIEVE DIEPTE-INTERVIEWS

Waar het kwantitatieve luik een eerste schets van de Vlaamse sportsituatie van transgender personen geeft, zoomt het kwalitatieve luik dieper in op enkele onderwerpen. In tweede instantie werden er acht diepte-interviews afgenomen bij transgender personen met verschillende sportprofielen. De diepte-interviews werden afgenomen op basis van een topiclijst. Het stond de deelnemers echter vrij doorheen het interview nieuwe thema's aan te reiken. De resultaten vormen zo een beeld van de motieven en drempels die transgender personen ervaren in de sportwereld. Ook werd er gekeken naar het Vlaams transgender sportbeleid en werden er enkele aanbevelingen gemaakt om dit inclusiever te maken. De rekrutering van de respondenten gebeurde via een online oproep gekoppeld aan de quickscan. Omdat deze eerste oproep niet voldoende respons had, werd er een tweede aparte oproep verspreid via sociale media. De resultaten van deze diepte-interviews werden thematisch geanalyseerd.

6.4 ONDERZOEKSEENHEDEN

Het kwantitatieve deel van dit onderzoek richtte zich op alle transgender personen die al dan niet deelnamen aan de sportwereld. Het streefdoel voor de quickscan was minstens 150 respondenten te bereiken.

Voor het kwalitatieve deel van dit onderzoek werd er gefocust op transgender personen in Vlaanderen met verschillende sportprofielen. Omdat deze groep respondenten in aantal beperkt en niet altijd even eenvoudig te bereiken is, werden er geen eisen gesteld omtrent het opleidingsniveau, afkomst of de sociaal-economische situatie. Het streefdoel was om ongeveer tien transgender personen te bereiken.

7 RESULTATEN

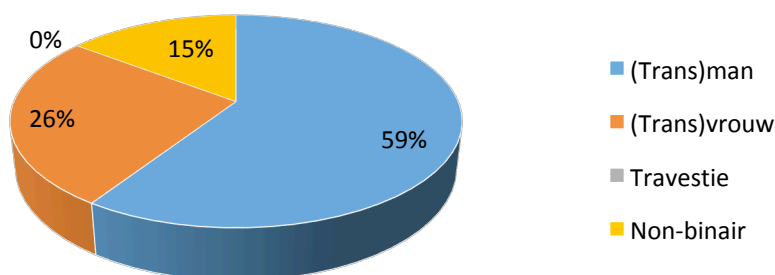
Onder het onderdeel resultaten wordt er een analyse gemaakt van de resultaten van de quickscan en de diepte-interviews. De data van de quickscan wordt op een beschrijvende manier geanalyseerd, voor de diepte-interviews wordt een thematische analyse toegepast. De onderstaande analyses zullen zich beperken tot resultaten van het eigen onderzoek, vergelijkingen met de populatie zullen gemaakt worden in de discussie.

7.1 ANALYSE QUICKSCAN

7.1.1 RESULTATEN QUICKSCAN

De quickscan kon 157 transgender personen bereiken. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 27,34 jaar. De standaarddeviatie van de leeftijd bedraagt 11,56 en de range is 54. De quickscan werd voornamelijk door (trans)mannen ingevuld (59,24%), een groep van 26,11% klikte (trans)vrouw aan. De overige 14,65 % identificeerde zich als non-binair, genderqueer of genderfluïde. Opmerkelijk is dat geen enkele respondent het vakje travestie aanduidde.

Genderidentiteit

Figuur 1: Genderidentiteit van de respondenten

Van de 157 respondenten gaven 139 respondenten (88,54%) aan de afgelopen 12 maanden gesport te hebben. Achttien respondenten (11,46%) gaven aan niet gesport te hebben de afgelopen 12 maanden. (Trans)Vrouwen waren de grootste groep niet-sporters (26,83%), daarna volgden de non-binaire personen met een percentage van 8,70%. Bij de (trans)mannen bedroeg het percentage niet-sporters 5,38%. Er was geen verschil in sportparticipatie op het vlak van leeftijd.

Niveau

De belangrijkste sport werd door de meerderheid (81,3%) op recreatief niveau beoefend. 12,2% gaf aan de belangrijkste sport op zowel competitief als recreatief niveau te beoefenen. De kleinste groep van 6,5% gaf aan op een competitief niveau te sporten. De respondenten sportten gemiddeld 97 keer per jaar met een gemiddelde tijd van 74 minuten per sessie.

Sportverband

Maar liefst 46,3% van de respondenten duidde aan niet-georganiseerd (individueel) te sporten. Op de tweede plaats stond de unisportclub¹⁹ en het fitnesscentrum met elk 26,8%. Een minderheid van 13,8% sportte zelf georganiseerd (samen met anderen).

Sportverband	N	Procent	Procent cases
Niet-georganiseerd (individueel)	57	32,2	46,3
Unisportclub	33	18,6	26,8
Fitnesscentrum	33	18,6	26,8
Zelf georganiseerd (met anderen)	17	9,6	13,8
Personal coach	9	5,1	7,3
Omnisportclub	7	4	5,7
Sportevent	5	2,8	4,1
Commerciële setting	4	2,3	3,3
Vereniging die geen sportclub is	3	1,7	2,4
Sportkamp	3	1,7	2,4
Met bedrijf/werk	2	1,1	1,6
Buurtsport	2	1,1	1,6
Op reis	2	1,1	1,6
Totaal	177	100	143,7

Sportgezelschap

De meerderheid sportte alleen (62,6%). Een groep van 20,3% gaf aan te sporten met andere, toevallige sporters. Een derde van de respondenten sportte samen met clubgenoten (32,5%), terwijl 28,5% aangaf in het gezelschap van vrienden te sporten.

Sportgezelschap	N	Procent	Procent cases
Alleen	77	36,7	62,6
Met clubgenoten	40	19,0	32,5
Met vrienden	35	16,7	28,5

¹⁹ Een sportclub waar slechts één sport aan bod komt.

Met anderen (toevallige sporters)	25	11,9	20,3
Met partner	19	9,0	15,4
Met familie (andere dan partner)	11	5,2	8,9
Met collega's	3	1,4	2,4
Totaal	210	100	170,6

Belangrijkste sporten

De belangrijkste sport werd door 123 respondenten ingevuld. De top 5 was: (1) Fitness, 22,76 % (2) Lopen/hardlopen, 10,57% (3) Zwemmen, 6,50% (4) Voetbal, 5,69% (5) Fietsen 5,69%.

Sporten	N	Procent
Aqua joggen	1	0,8%
Athletiek	1	0,8%
Badminton	1	0,8%
Boksen	1	0,8%
Boulderen	1	0,8%
Core opbouwen	1	0,8%
Freerun	1	0,8%
Gewichtheffen	1	0,8%
Hockey	1	0,8%
Ijsschaatsen	1	0,8%
Kickboksen	1	0,8%
Klimmen	1	0,8%
Korfbal	1	0,8%
Lacrosse	1	0,8%
Muurklimmen	1	0,8%
Paardrijden	1	0,8%
Survivalsport	1	0,8%
Tafeltennis	1	0,8%
Total body workout	1	0,8%
Trampo	1	0,8%
Triatlon	1	0,8%
Vissen	1	0,8%
Calisthenics	2	1,6%
Kayaken	2	1,6%
Quidditch	2	1,6%
Sportschool	2	1,6%
Tennis	2	1,6%

Volleybal	2	1,6%
Wielrennen	2	1,6%
Crossfit	3	2,4%
Judo	3	2,4%
Krachttraining	3	2,4%
Joggen	4	3,3%
Wandelen	5	4,1%
Dansen	6	4,9%
Fietsen	7	5,7%
Voetbal	7	5,7%
Zwemmen	8	6,5%
Lopen	13	10,6%
Fitness	28	22,8%
Totaal	123	100,00%

Motieven

Via een schaalvraag²⁰ werd er naar de motieven van de respondenten om aan sport te doen gepeild. De belangrijkste waren 'omdat het goed is voor de gezondheid' (gemiddelde 5,89), 'omdat men er plezier aan beleeft' (gemiddelde 5,82) en 'omdat de conditie er beter van wordt' (gemiddelde 5,74). Ook het feit dat het lichaam er mooier van wordt (gemiddelde 5,18) en dat men door sporten minder stress, spanning, verdriet of agressie voelt (gemiddelde 5,03) vormen motivaties om te sporten.

Drempels

86,1 % van de respondenten wil meer sporten in de toekomst. Bijna de helft van de respondenten (48,8%) gaf aan niet genoeg tijd te hebben om te sporten. Het feit dat men bang is voor de reacties van anderen (41,3%) en dat men zich er niet op hun gemak voelt (44,6%) blijken voor transgender personen ook belangrijke drempels tot sportparticipatie te zijn. Een groep van 32,2% gaf aan het moeilijk te vinden om door te zetten. Enkele trans specifieke redenen zoals 'ik weet niet of transpersonen er welkom zijn' en 'ik weet niet op voorhand of de kledinghokjes m/v gescheiden zijn' werden door 29,8% van de respondenten aangeduid. 28,1% van de respondenten gaf aan niet of minder te sporten omdat ze niemand hebben die hen kan vergezellen. Ook de prijs van het lidgeld die volgens 24,8% van de respondenten te hoog ligt, vormt een drempel tot sportparticipatie. In het vakje 'andere' gaven enkele personen aan dat het niet aangenaam of niet altijd mogelijk is te sporten met aangepaste kledij of binders. Daarnaast willen enkele personen graag deelnemen aan een teamsport maar weten ze niet goed bij welke ploeg ze dan zouden moeten deelnemen. Het samen douchen lijkt voor veel transgender personen onlosmakelijk verbonden te zijn met teamsport, wat door hen omschreven werd als te confronterend. Enkele personen gaven aan zich niet thuis te voelen in de binaire sportwereld en genderspecifieke sportruimtes zoals een ladies only fitness.

²⁰ Waarbij 1 stond voor helemaal geen reden om aan sport te doen en 7 voor absoluut een reden om aan sport te doen.

7.2 ANALYSE DIEPTE-INTERVIEWS

In onderstaande tabel wordt een overzicht van de respondenten gepresenteerd. Er werd telkens een pseudoniem gebruikt om anonimiteit te garanderen. Daarnaast is steeds de leeftijd, genderidentiteit, de sport die men op het moment van het interview beoefende en de tijd van het interview weergegeven.

Respondenten	Kenmerken	Tijd interview
Lien	Trans vrouw - 18 jaar - Turnen en thaibox	19:04 minuten
Michiel	Trans man - 20 jaar - Fitness	18:27 minuten
Simon	Trans man - 24 jaar - Fitness	48:07 minuten
Seppe	Trans man - 19 man - Voetbal	28:21 minuten
Mila	Non-binair - 22 jaar - Flamenco	23:30 minuten
Amelie	Trans man - 19 jaar - Voetbal en fitness	29:39 minuten
Mats	Trans man- 20 jaar - Quidditch	38:03 minuten
Lotte	Trans vrouw/non-binair - 34 jaar - Joggen/krachtoefeningen	54:47 minuten

Sporten is voor de respondenten belangrijk omwille van verschillende redenen. Meerdere respondenten zien sporten als een **uitlaatklep**, een manier om met stress om te gaan of zich te ontspannen.

“Ja dat is een beetje een ontspanning en een beetje stress ontladen.” – Lien

“En ook gewoon nodig om een uur, twee uur in de week gewoon met iets bezig te zijn dat mijn hoofd zowat kon leegmaken. En met iets anders bezig te zijn. Om wat dingen te vergeten ofzo zeg maar.” – Mila

“Maar uhm voor mij is dat een uitlaatklep... Dus als ik geen sport doe, ik kan nergens dan zo mijn frustraties en gevoelens enzo dan kwijt. En nu, als ik voetbal, dan is dat 19 minuten gewoon kop leegmaken en uhm sporten.” – Seppe

Maar ook het **bewegingsaspect** van sporten blijkt belangrijk. Meerdere respondenten geven aan te sporten om te kunnen bewegen en gezond te zijn.

“En nu is het eerder om ja gezonder te zijn dan toch. Ik ben al vierendertig ondertussen, dus je voelt wel dat het een beetje begint te minderen soms. Uhm en ja dan begin je daar wel iets meer over na te denken. Zo van ik zit te veel aan mijn bureau vandaag ofzo.” – Lotte

“Vroeger was dat totaal onbelangrijk. Dat ben ik een jaar of twee terug een 40 kilo vermagerd dus dan is sporten en gezonde voeding wel heel belangrijk.” – Simon

Het belang van sporten wordt ook verbonden aan het **transitieproces**. Meerdere respondenten duiden dat de waarde van sporten kan veranderen doorheen het transitieproces. De sportcontext kan zo een plaats zijn waar men het transitieproces kan loslaten of er mee geconfronteerd wordt.

“Zeker toen dat ik in mijn transitie begon te gaan was dat echt wel. Heel zeker belangrijk en nu ook nog omdat ge zo, dat is een moment dat ge zo, zo vergeet dat

ge, dat ge efkes alles rond u transitie een beetje kunt loslaten. Dat ge enkel aan de sport denkt en niet er mee bezig bent van oh ja ben ik vrouw of ben ik man.” – Lien

“Nu is dat wel vrij belangrijk. Omdat ik nu zo ten volle kan zijn wie dat ik wil. Daarvoor vermeed ik dat zo een beetje. Omdat ge zo, ge wilt niet dat mensen dat merken. Dat ge eigenlijk nog niet volledig man bent.” – Michiel

Respondenten geven aan het waardevol te vinden om tijdens het sporten met de juiste naam en voornaamwoorden aangesproken te worden. Dit zou vaker gebeuren wanneer het uiterlijk in overeenstemming is met de genderidentiteit.

“Je beleeft uw sport dan dat je... Omdat ze u ook gewoon als vrouw aanspreken. En dat ze niet heel de tijd moeten zeggen van gij of jij of...” – Lien

“Ik voel me wel onzeker tijdens de voetbal omdat mijn trainer bijvoorbeeld heel vaak roept komaan dames. Voor mij is dat echt afsluiten en gewoon doorgaan. Omdat ja, dan word je er weeral aan herinnert van... Terwijl dat die gewoon zou zeggen komaan 'naam sportclub' dat zou al, heel anders zijn.” – Seppe

Ook melden sommige respondenten dat hun uiterlijk en hoe anderen hierop reageren een invloed heeft op hun sportervaringen. Zo zouden ze het sporten anders beleven na enkele operaties. Men verwacht een verbetering van de sportervaring naargelang men verder staat in het transitieproces.

“Ja dat is wel veranderd omdat ik ja de operaties heb gehad enzo. Maar dat blijft nog altijd wel een moeilijk stukje eh. Je blijft littekens hebben en het blijft niet allemaal echt zijn.” – Mats

“Uhm ja zoals fitness nu ja, ik doe dat omdat ik moet sporten. Maar dat is niet echt van oh ja joepie. Maar ik denk als je echt in dat lichaam zit dat je wel... dat je niet meer zo van die blikken enzo krijgt. Dat je gewoon bijvoorbeeld kunt gaan zwemmen zoals je je voelt. Dus ik denk wel dat dat gaat verbeteren.” – Amelie

“Ja ik denk dat dat gaat veranderen, ja. Want als je daar één keer, als ik één keer iets verder sta in mijn transitie denk ik dat ik ook bij de dames niet meer dat gevoel ga hebben van ‘ja, ik pas daartussen’. Dan ga ik ook gewoon zoiets hebben van ‘nu ga ik wel over naar de mannen’ of ‘nu ga ik wel iets anders zoeken want bij de mannen hoor ik nu ook nog niet volledig’.” – Seppe

De meerderheid van de sportactieve respondenten ziet de sportclub als een **veilige omgeving**. Dit omdat de sportclub zich bewust is van hun genderidentiteit en hier op een positieve manier mee is omgegaan.

“Ja voor mij is dat een heel veilige omgeving. Ik voel me daar echt heel goed en dat is echt fijn. En ze weten ook, ik heb ook zo gezegd van, als er een moment komt dat ik zoiets heb van nu pas ik hier niet meer. Of nu gaat het zo niet meer, dan weten ze ook dat ik ga stoppen en ja.” – Seppe

“En nu mocht ik, ale ik had dat dan ook gewoon gezegd tegen die persoon dat dat regelde en dat was ook gewoon niet erg.” – Mats

Het geheim houden van de genderidentiteit kan voor een veilig of net onveilig gevoel zorgen.

“Nee, nee. Omdat je ja, iedereen ziet mij nu als vrouw dan. Maar ja je gaat eigenlijk dan fitnessen om toch meer naar dat mannenlichaam te gaan en dan het is ook zo ongemakkelijk vaak.” – Amelie

“Uhm ja, omdat er niemand weet dat ik transgender ben. (...) Dus omdat niemand mijn voorgeschiedenis weet, vind ik het er nog wel redelijk veilig.” – Simon

Maar ook andere factoren zoals de samenstelling van de groep of de sfeer in de sportclub kunnen dit veiligheidsgevoel verstoren.

“De thai boks misschien iets minder omdat ja, dat 90 procent zijn daar mannen bij thai boks. En er zijn ook heel veel mensen met, met uh, een andere cultuur. Waar trans zijn ook helemaal niet kan, of niet mag. Dus daar iets minder ma op zich ik heb ook niet echt, ze gaan u daar niet pijn doen.” – Lien

“Goh op zich wel. Maar qua, hoe moet ik het zeggen, degene die de lessen geven en de eigenaars van de dansschool eigenlijk, uhm daar zijn verschillende strubbelingen en moeilijkheden maar niet alleen, dat is niet met mij persoonlijk. Dat is met iedereen zowat. Die zijn heel slecht in communicatie en die hebben hun eigen ideeën en die gaan bepaalde mensen ook voortrekken enzo. En dat heeft mij ook wel parten gespeeld vond ik. Omdat er vriendinnen van mij, die dat naar mijn gevoel, en van iedereen die ik hoorde zo op hetzelfde niveau zaten werden ineens, helemaal voorgetrokken. Terwijl ik toen zoiets had van oké goed. Ik had er eigenlijk ook bij moeten zijn ofzo maar, ik was dan op de één of andere manier niet belangrijk genoeg in hun ogen. Of niet, uhm, dus in dat opzicht is het minder veilig.” – Mila

Verder zegt één trans persoon een gevechtssport te beoefenen om zichzelf te kunnen beschermen en veiliger te voelen.

“Thai boks heb ik eigenlijk gedaan omdat ik ja... ik zocht een manier om mijn eigen te beschermen zal ik maar zeggen. En thai boks hielp daar wel bij. Plus ik had een beetje gewoon zo van ja ge hoort dat wel is van gaybashings enal die dingen. Dan heb ik nu ook zo wel een beetje het voordeel dat ik me nu kan verdedigen. En niet meer, ja ge wandelt gewoon veel meer zelfzeker buiten op straat omdat je zoiets hebt van, oke ja als iemand mij slaagt dan ja. Die persoon heeft op dat moment dan een beetje pech (lacht).” – Lien

7.2.1 EVIDENTE DREMPELS

De respondenten geven aan dat sommige sporten **genderspecifieke kleding** vereisen. Sommige dansvormen hanteren een genderspecifieke klederdracht zoals een broek voor de mannen en een rok voor de vrouwen, verschillende schoenen voor mannen en vrouwen, of het gebruik van veel make-up tijdens opvoeringen.

“Omdat we altijd hakken moeten dragen. De vrouwen dan toch. En uhm, een rok ook vaak. Je kan ook zonder rok dansen. Maar ze verwachten als je optreedt met een rok. Dat is wat veel soms.(...) Omdat je anders, als je niet genoeg schmink aanhebt dan zie je gewoon lijk bleek en, dat is niet echt oké en dat snap ik. Maar voor mij was dat

teveel make-up op dat moment. Ik zag dat echt niet zitten dat weekend. En, ja ik moest dat dan wel doen want dat was een verplichting.(...) En je hebt ook flamencoschoenen voor mannen omdat dat, al die schoenen moeten allemaal een soort nageltjes hebben vanonder. Dat is echt zo een soort tapdans maar in plaats van een plaat is dat met allemaal nagels en mannen hebben dan ook een klein hakje maar niet zo hoog als voor vrouwen. En de mannenschoenen zijn dan bijvoorbeeld ook veel meer gesloten, terwijl de vrouwenschoenen zijn zo echt een soort pump ofzo.” – Mila

Maar ook andere sporten zoals hockey en turnen verwachten genderspecifieke kledij. Het niet kunnen dragen of het moeten dragen van een bepaald kledingstuk blijkt voor sommige respondenten een belangrijke factor om al dan niet aan een bepaalde sport deel te nemen.

“Toen ik hockey deed en ik daar nog niet voor was uitgekomen in de ploeg was dat ook lastig dat ze mij toen een vrouwen T-shirt wilden geven. En ik geloof dat ze mij ook een rokje wilden geven. Maar ik heb dan ook gezegd van neen, ik sport alleen met een broek. En daar hebben ze niet moeilijk over gedaan. Maar over dat T-shirt deden ze wel redelijk moeilijk.” - Simon

“Turnen heb ik vroeger als man ook wel gedaan. Maar ik ben daar op een gegeven moment mee gestopt omdat ik uh, ik vond het rot dat ik geen maillot mocht dragen. (...) Een viertal maanden, een half jaar geleden beslist om toch terug te gaan turnen. Omdat ja, ik wist van, oke nu kunnen ze mij niet meer echt het ontzeggen om een maillot te dragen.” – Lien

Daarnaast wordt ook zwembkledij meermaals aangehaald. Zo zijn er allereerst verschillende kledingstukken voor mannen en vrouwen en zijn deze bovendien vrij onthullend. Dit vormt soms een probleem aangezien bepaalde lichamelijke kenmerken zoals littekens of de aan- of afwezigheid van bepaalde geslachtsdelen zo extra in de verf wordt gezet.

“Of losse zwembroeken ofzo ja. Maar ik heb dat op zich ook gewoon niet in mijn kast. Maar ik zou dat ergens wel gewoon ook tof vinden moest die norm daar niet zijn en moest dat gewoon kunnen. Ja dat wel.” – Mila

Transspecifieke alternatieven zoals een surf T-shirt worden niet in elk zwembad toegelaten. Bovendien zijn de kledingvoorschriften niet altijd duidelijk weergegeven wat voor onaangename situaties kan zorgen.

“Ale competitiezwemmen weet ik niet zoveel van maar is dat je zo dikwijls geen surf T-shirt ofzo mag aandoen. En zo die dingen om daar dan wel wat losser in te zijn. Ik snap wel hygiënisch dan. Alhoewel zo een surf t-shirt is ook gewoon voor te zwemmen eh. Als dat zo meer comfort kan brengen snap ik niet zo goed waarom ze dan zeggen van ja dat mag niet bijvoorbeeld. (...) Nee! Ja en als het dan niet kan. Ja dan mag je, ale dan is eigenlijk je kans ontnomen om te gaan zwemmen.”– Mats

“En zwempak heb ik eigenlijk een zwempak gekocht eigenlijk bedoeld voor vrouwen die hun borsten kwijt zijn geraakt. Dus daar zit een soort zak in, waar ik dan mijn borsten kan insteken.” – Lotte

Om de zichtbaarheid van bepaalde lichaamsdelen te beperken of te versterken gebruiken de respondenten soms transspecifieke hulpmiddelen zoals een binder of protheses.

“Ik doe dan wel een bh en een sportbh aan. Omdat die borsten hangen niet vast aan mijn lichaam voor de moment en dat uhm, dat weegt ook wel een beetje. Uhm, beneden doe ik dan eerst iets spannend aan, dan een losse ja.” - Lotte

“Alé een marcelletje doe ik ook sowieso iedere keer aan gewoon voor, voor die vorm een beetje gestroomlijnder te krijgen. Ale als je, je neerligt voor gewichten te heffen. Als je T-shirt zo rond je spant, ik wil niet dat ze dat zien. Dus uhm, dat doe ik wel aan. En sowieso ook iedere keer een packer, dat ja gewoon dat ik van broek kan wisselen in de kleedkamer zonder dat het opvalt van hu?” – Simon

Deze transspecifieke kledingstukken zijn echter niet zo eenvoudig te verkrijgen. Zo geven de respondenten aan dat dit vaak enkel online gekocht kan worden, waardoor passen of terug sturen bij een foute maat niet altijd mogelijk is.

“Ja ik heb, ik bestel dat dan, het is allemaal wel vrij duur maar je kan daar wel aankomen als je dat wil. Dat vind ik ja. Als ik ga voetballen dan draag ik ook gewoon een binder enzo dus dan, ja (...) Ja dat zou makkelijker zijn, ja. Ik moest toen ook zo, ik heb dat dan besteld en mijn maten doormailen. En dan werd dat op maat gemaakt. En dat duurde allemaal wel en dat was vrij prijzig dus het zou wel toegankelijker zijn als je het gewoon kon vinden ja, zeker.” – Seppe

“Er is één organisatie denk ik in Nederland en voor de rest is het bijna allemaal Amerika, Groot-Brittannië misschien maar ja vooral Amerika. Ja dus dat is al moeilijk. En je hebt dan ook veel mensen die dan teruggrijpen naar verband en zo van die dingen. Maar dat is helemaal niet zo een gezonde optie.” – Mila

“Je moet er heel erg naar op zoek gaan. (...) In België zou er echt een winkel mogen zijn. Ja nu is het in Nederland. En iedere keer dat je iets bestelt dan, ja maar bestellen is wel houden. Want we kunnen zo een producten niet opnieuw gebruiken of door verkopen. Ik heb een prothese gekocht, ik heb daar 200 euro voor betaald en het past niet.” – Simon

Vervolgens melden meerdere respondenten die een individuele sport beoefenen de **kleedkamers** te vermijden. Dit doen ze door zich thuis om te kleden en te douchen waardoor de kleedkamer voornamelijk dienst doet als opbergruimte voor jas en sportzak. Sommigen vermijden de kleedkamers volledig door hun overige spullen in de sportzaal op te bergen. De voornaamste redenen om de kleedkamer te vermijden blijkt schrik voor de reacties van anderen. Medesporters zijn niet op de hoogte van hun genderidentiteit en men heeft het idee dat men deze niet zou accepteren.

“In de thai boks eigenlijk niet omdat uh ja ik kom daar eigenlijk altijd in mijn legging aan. Ja ik doe dat gewoon ik train in mijn legging en mijn T-shirt. Dus ik moet eigenlijk enkel mijn jas uitdoen. En bij turnen is dat eigenlijk hetzelfde ja. Ik doe men maillot en men short daarover thuis aan en ik doe men jogging en jas en ik vertrek en ik doe die jas gewoon in de sportzaal op de banken zelf uit. Dus ja ik kleed mij niet echt om in de kleedkamers.” – Lien

“Ouh ik gebruik dat niet. Ik kleed me altijd thuis om en ik ga dan gewoon door na het sporten. Bewust doe ik dat niet.” – Amelie

“Zo in de fitness, ja ale ik probeer mij nog altijd thuis om te kleden en als ik moet douchen, gewoon thuis douchen. Omdat voor mij klopt dat allemaal al maar ik weet dat dat zo. Andere mannen is toch nog altijd zo iets anders. Dat zijn zo, zeker in de fitness, zo allemaal wat alfa’s en macho’s. Dat is toch nog altijd zo een beetje lastig. Dus ik probeer dat wel nog een beetje te vermijden. Ik heb het gevoel dat dat in de toekomst wel gaat verbeteren. Maar nu is het toch ja, ik ga gewoon thuis douchen en ik kleed mij gewoon thuis om. Dus ja op dat vlak probeer ik dat toch wel te vermijden ja.” – Michiel

“Uhm ja, omdat er niemand weet dat ik transgender ben. Ik douch daar bewust niet omdat er geen gordijn in de douche hangt. En ik zorg dat ik toekom met mijn sport T-shirt al aan.” – Simon

Twee respondenten geven aan zich in een gemengde kleedkamer om te kleden. Dit wordt door de respondenten niet als raar of onaangenaam ervaren aangezien men onder vrienden/kennissen is. Ook gaat het in deze twee gevallen over omkleden zonder douchemogelijkheid waardoor ze hier geen probleem in zien.

“Maar er is één kleedkamer voor iedereen. (...) Nee, mensen doen daar hun t-shirt uit, staan daar in hun bh ofzo. Niemand kijkt daar raar van op eh. Ale ja als je gaat zwemmen is dat net hetzelfde eh.” – Mats

“Op het vlak van kleedruimte, bij ons is dat gewoon in de danszaal zelf, daar kleden we ons wel om. (...) En uhm, ik voel mij daar wel oké bij om mij om te kleden.” – Mila

Verder uiten enkele respondenten gevoelens van bezorgdheid en verwarring rond de kleedkamer. Zo stellen ze zich op bepaalde momenten van de transitie vragen over welke kleedkamer men kan betreden, waar men ‘thuishoort’. Deze gevoelens kunnen door buitenstaanders veroorzaakt worden wanneer men een opmerking krijgt of raar bekeken wordt. Echter is dit niet altijd het geval, het kan ook gaan om een interne wringing die opduikt bij het betreden van een bepaalde kleedkamer. Bovendien blijkt de angst opnieuw op te spelen wanneer men zich voor wedstrijden op verplaatsing moet begeven en een aparte kleedkamer niet altijd gegarandeerd is.

“Ja zeker, dat was ook mijn eerste bezorgdheid toen ik naar de club ging van. Kan ik apart douchen? Het is zo als je thuis speelt dan kunnen ze een kleedkamer voor je regelen dat je apart zit. Maar als je ergens op verplaatsing zit dan is dat niet. Dus voor mij is dat altijd super snel aankleden en dan hup de kleedkamer uit omdat dat ja. Dat klopt gewoon niet. Dus das wel een moeilijke, dat blijft een moeilijke.” – Seppe

“Ja ik heb daar altijd wel al zowat last mee gehad. Zo tijdens de LO lessen ofzo. Dus das ja, das altijd lastig om, omdat ge daar altijd mee geconfronteerd wordt. Maar niemand heeft er ooit een probleem van gemaakt omdat, ja... omdat dat toen ook nog niet echt zo uitgesproken. Dus iedereen was der wel gewoon, normaal over. Maar voor mezelf was dat wel gewoon lastig.” – Michiel

“Maar moest ik nu een jaar of twee terug naar de fitness geweest zijn. Nee langer, een jaar of drie, vier terug. Dan moest ik ook niet geweten hebben welke kleedkamer moet ik nu nemen om niet scheef bekeken te worden. Moet ik nu bij de vrouwen gaan? Alé het gebeurde al, als ik ergens naar een openbaar toilet ging van ‘eh meneer dat is hier wel voor de vrouwen’ of ‘dat is hier wel voor de mannen’.” – Simon

Op het vlak van groepssporten met gemeenschappelijke kleedkamers komen er verschillende ervaringen aan bod. Zo kleedt één respondent zich wel in de gemeenschappelijke kleedkamer om, maar vermijdt douchen.

“Goh ja ik douchte mij wel niet meer. Maar ja, je gaat wel met je ploeg gewoon in de kleedkamer. En dat is gewoon dé kleedkamer.” – Amelie

Andere respondenten kleden zich om in een aparte kleedkamer.

“Uhm ja vroeger speelde ik dan bijvoorbeeld voetbal en dan moest ik in een apart scheidsrechter lokaal met de andere meisjes douchen.” – Mats

“Het is zo als je thuis speelt dan kunnen ze een kleedkamer voor je regelen dat je apart zit. Maar als je ergens op verplaatsing zit dan is dat niet. Dus voor mij is dat altijd super snel aankleden en dan hup de kleedkamer uit omdat dat ja. Dat klopt gewoon niet. Dus dat wel een moeilijke, dat blijft een moeilijke.” – Seppe

Samen omkleden en douchen blijkt een beduidende factor voor het groepsgevoel te zijn. De respondenten die zich in een aparte kleedkamer omkleden en douchen geven aan zich soms alleen en afgezonderd te voelen van de groep.

“Terwijl dan zo de jongens de ploeg dan kweet niet hoeveel leute zitten te wekken zit jij daar zo awkward bij zo ja met twee ofzo. Dat wel. Uhm ja.” – Mats

“Nee, nee. Maar ik vind het ook confronterend om altijd alleen te moeten douchen. Want dat is ook weer zo een ding van, dat je apart zijt. Dat je toch niet erbij hoort, maar ik zou ook niet bij de mannen willen douchen want dat zou ook heel raar zijn, op dit moment dan eh. (...) Ik ga ook na de wedstrijd vaak, heel vaak naar huis omdat ik dan gewoon zoiets heb van ja, apart gaan. En dan wil ik ook gewoon effe weg daar. En ja ik mis wel sommige dingen ja, dat merk ik wel. Ook vaak dan wordt er zo een bak bier gedaan en dan zitten ze nog feest te bouwen, maken ze foto's en daar zit ik dan nooit bij. Maar ja, dat is wel jammer ja.” – Seppe

Verder uiten de respondenten bezorgdheden over de huidige **regelgeving**, dit voornamelijk in relatie tot trans vrouwen. Zo geeft één trans vrouw aan een wens te koesteren om deel te nemen aan de competitie, maar deze voorlopig op te bergen omwille van het risico op schorsing bij een te hoog testosteronniveau in het bloed.

“Ik denk dat dat, momenteel, ja dat dat gewoon lastig is ook om nu competitie te doen. Want ja ik heb geen geslachtsoperatie dus ik heb nog steeds testosteron. En ik heb geen zin om zo al die testen en de kans te hebben dat ik ooit is twaalf maanden geschorst word. Dat zou ik wel niet willen. Daarom zou ik toch nooit, of momenteel nog geen competitie zou doen. (...) Ja. Dus ik denk niet dat ze dat ooit zullen doen, maar als ze, als ze zouden zeggen van het maakt niet uit. Dan zou ik dat wel willen doen. Dan zou ik direct competitie doen.” – Lien

Daarnaast zijn er enkele bezorgdheden omtrent het stigma en de aanhoudende confrontatie met de genderincongruentie die trans vrouwen kunnen ervaren onder de huidige regelgeving. Volgens de respondenten zijn de verplichte hormoontesten en opmerkingen waar men mee te maken kan krijgen pijnlijk, niet fijn en een blijvende herinnering.

“Ja dat hangt er ook vanaf van uiterlijk en zo. Denk ik dat je enorm veel opmerkingen zou kunnen krijgen die anderen niet krijgen. Juist omdat je er dan misschien door

binnen een vrouwencompetitie mee te doen, te mannelijk uit ziet ofzo. Uhm. Dat lijkt mij wel vrij pijnlijk voor veel mensen. Dat ze zitten dan wel in de categorie waar dat ze na die testen dan zouden moeten zitten. Maar ze moeten nog wel constant die opmerkingen doorgaan.” – Mila

“Goh ja ergens is dat logisch. Omdat dat uw sportieve prestaties wel ergens misschien kan verbeteren dan gewone vrouwen. Maar langs de andere kant denk ik ook wel dat ge, das zoiets waar ge dan altijd aan ga blijven herinnerd worden. Dat zou eigenlijk wel, maja ergens, ik zeg het eh, ik begrijp het eh. Omdat het voor sportieve prestaties is het misschien een voordeel. Dus ja tis een beetje dubbel.” – Michiel

Geen enkele respondent geeft aan ooit **discriminatie** in de sportwereld ervaren te hebben. Sommigen ervaren geen discriminatie omdat hun genderidentiteit onbekend is voor medesporters, terwijl anderen enkel in aanraking kwamen met positieve reacties van medesporters. Toch kampen enkele respondenten met een zekere schrik om een discriminerende situatie mee te maken.

“Minder omdat ik nog niet out ben. Dit is niet echt aan de orde nee.” – Mila

“Nee ik heb alleen maar positieve reacties. Wel als je naar het moment gaat dat ze zo kijken van, vrouwen van uhm. Maar dus dat is gewoon ook omdat ik nog borsten heb denk ik. Ik denk vanaf dat ik mijn operatie heb gehad dat dat beter wel zal zijn.” – Amelie

Enkele respondenten zeggen onaangename situaties meegemaakt te hebben tijdens het sporten, maar zijn voorzichtig in het plaatsen van deze situaties onder de term discriminatie.

“Misschien binnen de thai boks dat ze zo wel is, zo ja dat is zo buitenlanders, grof gezegd. Een beetje neerkijkend naar u doen. Maar voor de rest eigenlijk niet dat ze echt zeggen van ouh gij moogt niet dit of gij moogt dat niet. Of mij op een bepaalde manier proberen te kloten ofzo dat niet.” – Lien

“Maar ja discriminatie is dat niet zo van op een gegeven moment mogen meisjes niet meer mee voetballen met de jongens? Dat is niet echt discriminatie maar op dat moment vond ik dat wel heel moeilijk omdat je dan ook echt moet stoppen met je sport eh. Want één je hebt nergens, ale je hebt wel vrouwenvoetbal maar in van die boerendorpen is dat al niet. En twee ja, dat is niet hetzelfde als dat je dat met jongens gewoon zijt eh. Ale ja dat is te zien hoe je dat ervaart natuurlijk eh. Maar ja discriminatie is dat niet maar ergens ja, toch wel een beetje ja.” – Mats

Slechts één respondent kwam tijdens het sporten in aanraking met enige vorm van **geweld**. Lotte gaf aan tijdens het joggen vastgenomen te worden door een voorbijganger. De respondent ziet dit voorval voornamelijk als een situatie waar ze nu meer mee in aanraking zal komen omwille van haar vrouwelijke genderidentiteit. Ook geeft de respondent aan een soort van angst te ervaren voor de reactie van de aanvaller wanneer hij geconfronteerd zou worden met haar mannelijke lichaamsdelen.

“En ik was dus om zes uur ofzo gaan lopen en ik ben heel efkes achtervolgd geweest. Die heeft mij proberen vastpakken. Ik heb gelukkig, gelukkig zag ik zo zijn schaduw en heb ik die weggeduwd en geroepen en... Heeft hij, ja hij heeft voor de rest niets

gedaan. Maar ja op dat moment. Ale ik weet dat dat als vrouw sowieso, ale als man zal dat ook misschien vies zijn maar ale dat gebeurt bijna niet maar, of toch heel weinig. Bij mij gaf dat dan nog is een nieuw gevoel dat ik zo... Ja ten eerste ik ben dat, ik ben dat allemaal nog aan het gewoon worden, zo de ambetante aandacht zeg maar. En dan nog, ja je wordt wel, alé je hoort toch zo verhalen van als ze dan zien dat je nog een penis hebt, dat er soms iets door slaagt in die hun hoofd en dat ja, dat er soms doden vallen.”- Lotte

Volgens verschillende respondenten is de oorzaak van discriminerende uitingen vaak **onbegrip** en onwetendheid. Zo denken enkele respondenten dat men door anderen als ‘niet normaal’ gezien wordt en aanvaarding daarom soms moeilijker verloopt.

“Ja dat ze het niet begrijpen en dat is niet normaal voor hun eh dat dat kan. En ja onwetendheid gewoon ja. Dat heel veel.” -Michiel

“Ik denk ook vaak niet begrijpen want ik ben al op veel plaatsen geweest en al met veel mensen gesproken en als je het er dan over hebt dan hebben die echt geen idee wat dat is. Of dan zijn die echt nog van ja niet mee met het thema of wat je, ja ik denk dat het vaak niet begrijpen is.”- Seppe

“Ik denk dat je niet echt negatieve intenties kunt hebben maar dat dit veel uit onbegrip gaat komen. Uhm ja ik denk als je enorm vasthoudt, op het vlak van non-binairiteit dan. Veel vasthoudt aan de gender hokjes dan, uhm, ja dan zie ik dat effectief echt wel gebeuren dat er echt wel serieuze opmerkingen zouden komen ten aanzien van non-binaire personen. Net omdat ze dat niet begrijpen omdat dat gewoon een concept is dat algemeen in de maatschappij niet echt begrepen is.”- Mila

Daarnaast zijn meerdere respondenten ervan overtuigd dat de meningen van deze personen kunnen veranderen na een goed gesprek en correcte informatie.

“Ja eigenlijk ergens begrijpen dat we allemaal maar mens zijn. En dat we eigenlijk allemaal wel ergens iets kwijt zijn. Uhm. (...) Dus ja als ze dan iets slechts zeggen ja dan is dat meestal uit onbegrip. (...) Ja en meestal wil ik dat dan, zou ik het liefste dan gewoon met hun ergens gaan neerzitten en gaan babbelen en dan zullen ze het wel begrijpen eh.” - Lotte

“Ik zat vorige week in het jeugdhuis bij iemand die vroeg van uh welk is dat nu just die operatie van uh plakken ze er dan gewoon iets bij? Dat ik ook zei van ja nee het is een borstoperatie en voor mij is de rest niet nodig. ‘Hoe niet nodig, uh ale je zijt toch geen echte vent’. Dat ik dan ook zei van ja maar ja tis allemaal zo gemakkelijk niet. Ze moeten iets bijplakken dat je niet hebt. En tegen dat ik heel mijn verhaal gedaan had zei hij ook van oke ja, ik zou moest ik geen biologische man zijn, zou ik het waarschijnlijk ook niet doen zei hij dan. Dus voor dat wij gesproken hadden begreep hij er totaal niets van en achter ons gesprek, dat heeft misschien een kwartier, twintig minuten geduurd had em ook zoiets van ah ja oké nu zijn ik mee in het verhaal.” - Simon

Na het ervaren van een discriminerende situatie of opmerking zouden de meeste respondenten **steun** zoeken bij vrienden, partner of familie. Belangrijk is dat deze personen op de hoogte zijn van de situatie en de persoon in kwestie daarom zouden begrijpen. Enkele

respondenten zouden hulp en steun zoeken bij professionele instanties zoals een psycholoog, psychiater of organisatie zoals Transgender Infopunt.

“Ik denk eerder bij gewoon familie en vrienden die wel gewoon de situatie helemaal kennen en die mij dan wel gewoon terug erop zouden helpen. Misschien zelfs bij mijn ploeg, als het zo door een tegenstander zou zijn misschien zelfs bij mijn ploeg omdat die zo, die zouden dat wel snappen denken en ook daar respect voor hebben. Ja begrijpen denk ik ook wel.” – Seppe

“Beiden. Ik heb een hele goede vriendengroep waar ik op kan terugvallen. Sport is ook gewoon een uitlaatklep. En ik heb twee psychologen en een psychiater op het moment dus ja. Die ik daarom niet wekelijks zie maar ze zijn er wel.” – Simon

“Ja eerst al de mensen die ik heb leren kennen. Ik zit ook op Facebook is een grote transgender groep met 600 mensen of zo. En ik weet op Transgender Infopunt die website daar staat ook ergens wel iets waar dat je naartoe kunt. Allee ik weet niet meer de exacte dingen maar ik weet waar ik de informatie kan vinden en dat is het belangrijkste van al ” – Lotte

7.2.2 ONZICHTBARE DREMPELS

Opnieuw de stap zetten richting een bepaalde sportclub brengt voor enkele respondenten wat **voorbereidingswerk** met zich mee. Om een keuze te kunnen maken zal men eerst de website afgaan of eens langsgaan om de de ruimte te inspecteren en om de sfeer op te snuiven.

“Goh ik denk, ik ben toen in het begin voor dat ik ging voetballen heel veel sites afgegaan voor ik ging sporten. En misschien een kleine vermelding van, al niet zo jongens en meisjes of gewoon, ja ik weet niet trans ook niet. Maar het breder trekken dan misschien alleen jongens en meisjes dat het al iets de stap zou vermakkelijken. Ofzo dat ze weten, nu is het altijd dames en ik vind het al moeilijk om gewoon naar een dingske van dames te gaan omdat dat gewoon niet klopt voor mij. Dus, ja een beetje meer genderneutraal maken zou misschien al helpen.” – Seppe

“Maar bijvoorbeeld bij het zwembad, daar was ik vroeger al geweest. In de twee gyms die ik hier al ben binnen gestapt, ben ik eerst gewoon een keer binnen geweest gaan kijken. Dus ik denk dat ik meestal eerst wel is zal gaan kijken gewoon van hoe zit de sfeer hier. Kan ik mij ergens misschien een beetje afzonderen als dat nodig is?” – Lotte

Wanneer men lid wil worden van een bepaalde sportclub, wordt men vaak gevraagd het **paspoort te tonen**. Dit wordt door sommige respondenten als een stressvolle situatie ervaren. Men heeft vooral schrik voor de reacties van anderen wanneer het paspoort nog niet aangepast werd. Eén respondent geeft aan deze situaties te omzeilen door het paspoort nooit te tonen.

“Ja maar ik haal mijn paspoort nooit uit. Ik zeg altijd dat ik dat ben vergeten. Dus het is dan altijd gewoon Simon en man en hopen dat niemand weet hoe het systeem van rijksregisternummers werkt.” – Simon

“Het enige waar ik eventjes schrik had was het zwembad. Als je van ‘naam stad’ bent, krijg je korting maar je kan je pas afgeven en daar staat natuurlijk man op. En dan was het eventjes van ah shit die gaat hier misschien moeilijk beginnen doen of zo maar dat was oké.” – Lotte

Een andere onzichtbare drempel is een **coming-out**. Twee respondenten deden een coming-out binnen hun sportclub. In beide gevallen ging het om een groepssport. De respondenten halen verschillende redenen aan die tot de coming-out hebben geleiden. Zo was de coming-out belangrijk om bepaalde structurele aanpassingen te realiseren zoals bijvoorbeeld een aparte douche of kleedkamer. Maar de coming-out kan ook op psychologisch vlak een rol spelen en een invloed hebben op het groepsgevoel.

“Ja maar, mijn voetbalploeg is mijn vriendengroep. Dus kei goed. Ze weten ook één van mijn beste vrienden was transgender en die heeft uit het leven gestapt dan dus die wisten dat ik zo echt ermee bezig was enzo.” – Amelie

De meerderheid doet geen coming-out binnen de sportclub. Bij sommigen werd er nooit naar de genderidentiteit gevraagd waardoor ze het onderwerp zelf vermeden. Wel denkt men dat enkele personen op de hoogte zijn van hun genderidentiteit, maar ze vinden het onnodig om dit zelf expliciet onder woorden te brengen.

“Ik heb dat nooit echt gemeld, of direct gezegd zal ik zeggen. Maar ik heb wel want we moesten ons online inschrijven zal ik zeggen en we moesten ons rijksregisternummer ingeven. En ik had toen wel efkes vermeld van ja kijk op mijn pas staat momenteel nog die naam. Dat wordt wel veranderd naar die naam. Dus daar kunnen ze wel uit de link leggen van ah ja. Oke. Maar voor de rest, ik heb dat eigenlijk nooit echt gezegd. Ze hebben daar eigenlijk ook nooit echt naar gevraagd ofzo.” – Lien

“Ja in het begin dan die paar jaar geleden dus ik denk wel dat die personen dat weten maar ja. Want aangezien dat ik zo die ene ken, die was ook transgender. Dus ik denk dat dat daarmee zo wel, maar ik heb dat niet expliciet gezegd ofzo en ik vind dat ook niet nodig.” – Mats

Eén respondent geeft aan niet klaar te zijn voor een coming-out binnen de sportclub. Dit omdat deze gepaard zou gaan met verschillende vragen en het geven van informatie rond genderidentiteit.

“Maar dat gaat dan niet omdat ik dan aan iedereen uh zou moeten zeggen dat ik non-binair ben. En daar dan een hele uitleg over zou moeten doen. Rond gender. En dat zie ik niet echt zitten om te doen.” – Mila

Verschillende respondenten verklaren een coming-out binnen de sportclub onnodig te vinden wanneer het transitieproces volledig is afgerond en het uiterlijk in overeenstemming is met de genderidentiteit.

“Ik denk, als het één keer volledig die transitie is afgerond dat ik dat niet altijd meer ga zeggen nee. Omdat ik zoiets heb van dan maakt het toch niet meer uit of maar op dit moment wel ja, dat is echt anders eh.” – Seppe

“Ja niemand ziet je littekens onder je kleren. Dus alé. Ik heb toch al veel trans mannen

gezien dat je het niet ziet dat ze een vrouw waren. Dus dan ga ik dat niet meer zeggen.” – Amelie

“Want op een gegeven moment heb je het er wel mee gehad en wil je dat gewoon eventjes afsluiten. Stel dat je kanker hebt gehad en je bent daar helemaal van genezen. Dan wil je ook niet constant zitten zeggen van ah ja ik heb dat gehad eh ja.” – Mats

Op het vlak van **vooroordelen** denken de respondenten dat deze vooral betrekking hebben op trans vrouwen omwille van *fair play*. Aan de basis van deze vooroordelen ligt volgens de respondenten het uiterlijk met bepaalde fysieke kenmerken die eerder aan mannen worden toegeschreven. Zo zou volgens de respondenten vooral het testosteronniveau, de spiermassa, maar ook de lengte een rol kunnen spelen. De mate waarin het uiterlijk van trans vrouwen overeen komt met hun genderidentiteit zou volgens de respondenten de mate van vooroordelen bepalen.

“Ja competitief wel heel hard. Het is niet dat ik voor wedstrijden mee doe. Maar dat is gewoon ja. Dan wordt er al heel snel gezegd als je als transvrouw mee het volleybal of ja die heeft meer spieren dus die kan harder slagen. Of ik denk dat dat het wel vooral is maar. Of in turnen ja eh die heeft meer kracht dus die kan makkelijker dit of makkelijker dat doen. Maar ja,... vooroordelen. Dat is denk ik een beetje het ja. Het spieren dat is, het hardste dus bij trans vrouwen.” – Lien

“Ik denk eerder bij trans vrouwen. Zoals bij de koers bijvoorbeeld van ja die heeft veel meer spieren en die heeft meer testosteron nu. Zo dan denk ik, maar ik denk bij trans mannen niet want die moeten echt ale, als je als trans man in de koers wilt moet je wel serieuze talenten hebben om daar in door te steken denk ik ook. Omdat ja veel trans mannen zijn klein. Ale die gaan nooit zoals een gewone man zijn denk ik.” – Amelie

“Ja bij transgenders, dan denk ik vooral bij trans vrouwen. Als je zo man/vrouw gaat heb je sowieso de fysieke kenmerken en in sommige sporten is dat een voordeel. Snapt ge. Als ge gaat basketballen en ge bent als man al groot en ge wilt als vrouw in een vrouwenploeg gaan. Ale snapt ge die spierbouw is gewoon al anders en dat gaat altijd zo blijven dus ik denk. Fysiek is die transitie ook veel moeilijker eh van man naar vrouw. Want die fysieke kenmerken zijn veel moeilijker te verbergen. Ook grote handen, armspieren zijn sowieso meer ontwikkeld bij mannen.” – Michiel

“Ja ik zijn er zeker van dat het makkelijker is voor de mannen. Alhoewel dat er genoeg vrouwen rondlopen waarvan je onmogelijk ziet dat ze als man geboren zijn. Er zijn er jammer genoeg voor hun ook heel veel bij wie dat je het wel ziet. En ik kan me voorstellen moest je in de fitness komen met een brede kaaklijn en met nog een beetje baardgroei die nog niet helemaal weg gelaserd is. Vrouwelijke vormen en mannelijke vormen een beetje door elkaar. Dan kan ik mij heel goed voorstellen dat je daar veel commentaar op zou krijgen. Terwijl dat dat nu totaal het geval niet is omdat niemand het weet of ziet.” – Simon

De vooroordelen komen volgens de respondenten voornamelijk voor in de competitieve wereld en verdwijnen volgens hen niet wanneer men aan de regels voldoet. Zo zouden tegenstanders bij een verlieservaring steeds terugvallen op vooroordelen.

“Ik denk dat dat ook gewoon op zo een moment als je in zo een competitie bent dat

het ook gewoon makkelijk is om te zeggen van ja, om het dan effe daarop te gaan steken. Ik weet het niet eh! Zo zou ik op dat moment misschien zelf zijn want ik ben wel competitief ingesteld. Dus ik kan me wel voorstellen dat je het dan daarop gaat steken. Of daar dan wel zoiets gaat hebben van eh dat klopt hier niet. Terwijl die vrouw dan wel gewoon aan de regels voldeed.” – Seppe

“Ja. Maar als het dat niet is, dan is het wel iets anders denk ik. Alé tis niet leuk dat dat op dat vlak is maar anders wast ja. Je hebt zo mensen die niet tegen hun verlies kunnen en dan van alle uitvluchten gaan zoeken dat maar hun fout niet is of hoe moet ik dat zeggen.” – Mats

Volgens de respondenten ervaren trans mannen, in tegenstelling tot trans vrouwen een fysiek nadeel in de sportwereld waardoor zij minder met vooroordelen in aanraking zouden komen. Echter geven de respondenten aan het idee te hebben dat men zich extra moet bewijzen als trans man omdat men een soort van achterstand moet inhalen.

“Maar bij trans mannen vind ik het zowat ja, eerder zo een nadeel. Want als ge van vrouw naar man gaat en ge moet dan in een mannensport echt. Snapt ge dan moet ge u zo echt wel zo opwerken om zo op hetzelfde niveau te komen.” – Michiel

“Maar er zijn wel heel veel vooroordelen denk ik. Ik merk dat zelf ook wel niet echt vooroordelen maar wel de opmerkingen die ik soms krijg. Van ‘Je gaat nog een beetje moeten sporten en nog een beetje moeten’. Of mensen die zeggen tegen mij met al je spieren en al je fitness maar je bent nog altijd geen echte vent.” – Simon

“Ja bij trans mannen die zijn vaak kleiner, vaak ja. Ze hebben wel testosteron. Maar uiteindelijk is dat niet zoals bij ale. Je bouwt wel meer van meer spieren enzo. Maar je gaat nooit even groot en even breed worden. Ale niet dat je daar echt voor traint eh maar ik heb het gewoon puur op dingen. Ik denk dat er wel verschillen op blijven. Misschien niet bij iedereen evenveel maar ja. Maar ik denk dat dat net, dat ze daar minder problemen van maken omdat dat net in hun voordeel valt. Tegenover andersom niet.” – Mats

Daarnaast duidt één respondent op het feit dat er ook vooroordelen bestaan over het transitieproces. Zo heerst er een zekere cisnormativiteit waarbij de samenleving verwacht dat men het lichaam in overeenstemming zal brengen met de genderidentiteit.

“Ja sowieso, één klik op de reacties van de gemiddelde HLN lezer en je zal het wel weten. ‘Als er niets tussen de benen hangt dan is het een vrouw en als er wel iets hangt dan is het een man, punt.’ Ja ja, ergens klopt dit, maar ja niet voor iedereen. En er zijn zoveel mensen die denken dat ik al, al de operaties gehad heb.” – Simon

Tenslotte zouden non-binaire personen in het lastigste parket zitten aangezien het voor hen moeilijk is om in de binaire sportwereld een plaats te vinden.

“Maar ik denk dan mensen die ertussen vallen ja wat moeten die dan doen. Volgens mij is het voor hun nog moeilijker dan. Want ik kan zeggen ik wil bij de mannen spelen ik neem testosteron dus je hebt niet echt veel keuze dan mij te laten meespelen. Maar bij iemand dat zich ertussen voelt. Ja bij wie steek je die dan een beetje.” – Mats

“Ja sowieso. Maar dat is sowieso iets algemeen over non-binaire personen omdat dit nog meer taboe is dan binaire trans personen. (...) Maar ik denk dat dat ook wel voor

enorme gevolgen kan hebben binnen een sportwereld. Als in opmerkingen krijgen, buitengesloten worden van een organisatie of van sponsors ofzo. Uhm ik denk dat dat nog meer gevolgen kan hebben voor trans personen, non-binaire trans personen.”- Mila

Maar ook de **binaire normen** die binnen de sportwereld gelden vormen een onzichtbare drempel. Zo wordt er binnen flamenco een mannen- of vrouwenrol opgelegd die de danser dan moet vertolken. Vrouwen zouden hier wel af en toe een mannenrol opnemen maar dit gebeurt nooit andersom. Daarnaast heerst er binnen de flamenco niet alleen een binaire opdeling, maar ook een zekere heteronormativiteit waarbij een koppeldans vaak bestaat uit twee dansers waarbij de ene een mannenrol en de andere een vrouwenrol zal vertolken.

“Maar binnen de setting van de dansschool is daar niet echt een onderscheid in. En heb je soms echt gewoon een dans waarbij je dan per twee moet gaan staan. En dat vind ik zelf vrij absurd maar goed. Dat je dan per twee moet gaan staan en dat de leraren dan zeggen van oké, jij speelt de vrouw en jij speelt de man. Uhm. En de ene danst dan in broek en in uhm ja ik weet niet een soort gillet ofzo. En de andere danst dan in een rok en hoge hakken. Uhm. Maar dat voelt voor mij enorm absurd. (...) Ja. En die zien ook echt die rollen apart als in mannenrollen en vrouwenrollen. En ze liggen die ook dan op die manier op. Het is een soort opvoering dan. En dat voelt wat vreemd vind ik soms.” – Mila

Echter voelt één van de respondenten ook bepaalde verwachtingen over in te nemen genderrollen in de fitness. Zo wordt er van mannen verwacht meer de spieren te trainen terwijl de focus voor vrouwen vooral op cardio ligt.

“Ja maar mannen gaan meer de spierdingen doen en vrouwen meer op cardio, dat is ja. Dat klopt precies niet in anderen hun ogen. Ale dan kijkt men soms van, ale een vrouw dat zo spieren doet das zo ja.” – Amelie

Deze verwachtingen op basis van gender komen volgens verschillende respondenten ook aan bod tijdens de lessen lichamelijke opvoeding. Zo zouden vrouwen soms andere sporten voorgeschoteld krijgen dan mannen.

“Want ge hebt ook gewoon jongens die misschien beter zijn in turnen of wat zwakker zijn in lopen. Dus ja dat vind ik wel een beetje zo een bizarre ding. Maar ja dat zou zeker gelijk kunnen zijn voor mij. Zeker in het middelbaar, ge zijt toch nog maar allemaal in uw pubertijd en dat moet allemaal nog een beetje.” – Michiel

“Uhm ja ik denk wel als je dat wil veranderen dat je echt al, dat het school daar ook heel veel in kan doen. Want bijvoorbeeld L.O. is ook jongens meisjes apart dikwijls in, in de humaniora. Waarom zelfs, ale weet ge? En de meisjes die gaan dan dans doen terwijl de jongens voetballen. Dat is zo heel typisch en ik denk dat dat ook gewoon zo, ale als je een meisje op den duur zijt dat je gaat denken ik kan niet voetballen. Andersom ook eh, als een jongen begint te dansen ofzo daar wordt ook raar naar gekeken.” – Mats

Bovendien worden deze verschillende verwachtingen tijdens de lessen lichamelijke opvoeding gekoppeld aan een andere beoordelingsmaatstaf. Zo moeten vrouwen hogere scores halen in sporten die gezien worden als vrouwelijk en omgekeerd. Deze beoordelingsmaatstaf is volgens één respondent helemaal niet realistisch of haalbaar voor iedereen. Het lijkt deze respondent daarom beter persoonlijke doelstellingen, die wel

haalbaar zijn, op te stellen.

“Of dat je nu een jongen of een meisje bent, ik vind, als L.O. leerkracht zit samen met die persoon en stel een realistische doelstelling op. En als die behaald wordt, geef dan de punten die daarvoor zijn.” – Mats

7.2.3 GEVOLGEN

Deze evidente en onzichtbare barrières hebben verscheidene gevolgen voor de sportparticipatie van transgender personen. Zo zullen transgender personen bepaalde sporten zoals zwemmen **vermijden**. Dit omdat littekens en lichamelijke kenmerken daarbij meer zichtbaar zijn omwille van de vaak zeer onthullende zwemkledij.

“Ik heb een tijdje niet meer gaan zwemmen nu en ik weet niet hoe ik mij daar effectief bij zou voelen om dat te doen. Ik zou dat nog is opnieuw moeten proberen en terug uitzoeken voor ik daar effectief weet van oké ik voel me goed in hetgeen dat ik aan heb. Want daar vrees ik wel wat voor dat dat niet het geval gaat zijn.” – Mila

“Uhm zwemmen heb ik heel lang... Ja ik heb dat nu nog maar pas terug gedaan. Omdat ik in oktober uhm mijn borstoperatie heb gehad. Nu is dat natuurlijk makkelijker omdat, ja, als ik ga zwemmen. Niemand kijkt nog raar. Maar ik heb dat wel heel lang vermeden.” – Michiel

Ten slotte wordt ook de competitiesport door een respondent vermeden. Dit omdat men omwille van regelgeving geacht wordt een coming-out te doen.

“Goh. Ik denk dat ik momenteel niet echt zin zou hebben in competitiesport omdat. Ja nu bij die quidditch is dat iets anders eh. Maar omdat je dan zo weer moet gaan uitleggen, ja ik ben dat dus wat mag ik eigenlijk.” – Mats

Daarnaast kunnen deze barrières een **breuk met de beoefende sport veroorzaken**. Een allereerste reden die door enkele respondenten wordt aangehaald is een breuk veroorzaakt door de start van het transitieproces. Zo vermijden de respondenten ploegsporten omwille van het feit dat men niet in de gewenste ploeg kan meespelen of bepaalde kledingstukken niet mag dragen.

“Ik deed dus voetbal in een vrouwenploeg al sinds mijn acht. Maar nu sinds uhm, ja ik heb dat tot januari gedaan want dan heb ik mijn geslachtsverandering aangevraagd. Uhm dus nu ja dat gaat niet meer. Dat mag niet meer. En ik ben ook niet van plan om in de mannenploeg te gaan sjotten ofzo. Zeker niet dus nu doe ik gewoon fitness momenteel.” – Amelie

“Ik ben er dan ook mee gestopt omdat ik ook niet wist, ja moet ik nu bij de mannen gaan spelen of bij de vrouwen? En wat gaan ze ervan zeggen?” – Simon

Voor enkele respondenten lijkt het transitieproces een definitieve breuk met een bepaalde sport te veroorzaken. Dit omdat men niet wil terugkeren naar dezelfde club, maar het ook niet ziet zitten om opnieuw te beginnen in een andere club. Ook het idee dat men niet mee zal kunnen in de nieuwe ploeg speelt een rol.

“Nee, nee. Ik ben nu 21. In september krijg ik hormonen ale ik ga sowieso nooit meekunnen met de mannen. Omdat die mannen ja sinds hun 16 allee, die testosteron zit altijd al in hun lichaam. Eer dat een vrouw de spieren heeft van een man.” – Amelie

“Ik weet het niet. Ik heb achteraf een paar meningen gehoord van mensen over mijn transgender zijn. Dus ik denk dat ik sowieso niet in de hockey gebleven was. Dus ja ik weet het niet. Ik denk niet dat ze echt aanpassingen gingen willen doen.” – Simon

7.2.4 MOGELIJKE AANBEVELINGEN

Doorheen de diepte-interviews uiten de respondenten enkele voorstellen over zaken die volgens hen anders kunnen. Een gewenste evolutie op het vlak van **kleedkamers** lijkt een **genderneutrale aanpak** te zijn. Deze neutrale zone zou bestaan uit aparte kleedhokjes, douches en toiletten. Dit lijkt de respondenten een gepaste oplossing voor zowel trans- als cisgender personen aangezien iedereen meer privacy zou genieten in deze neutrale zone. Echter merkt één respondent wel op dat men er attent op moet blijven dat iedereen zich gemakkelijk en veilig voelt bij dergelijke oplossing.

“Dus op dat vlak, overal waar je individueel kan omkleden vind ik sowieso beter. Want uhm ja uw, uw, dat is toch voor veel mensen nog heel privé je lichaam dus ik denk dat dat voor gewone mensen ook redelijk logisch is dat dat apart is. (...) Uhm ja ik zou gaan naar, als het iets groot is kan je twee grotere douches hebben en dan individuele. Zodat mensen die bijvoorbeeld in groep gaan sporten wel samen kunnen douchen. Bij iets kleiner zou ik gewoon zeggen maak alles apart. Als je dan samen zijt, ja dan roep je wel de douche ernaast.” – Lotte

“Hetzelfde zoals bij toiletten enzo. Dat er een extra toilet zou komen, dat vind ik echt zever want daar zou ik nooit ingaan. Maar dan gewoon één toilet voor beiden maken. Een man moet ook gewoon naar het groot toilet kunnen gaan. En weet je zet dan gewoon aparte voor te staan ofzo ja. Er zijn er veel zo en ik vind dat het meest logische.” – Mats

“Ja maar ja, daar voel ook misschien niet iedereen zich goed bij eh. Voor mij is dat heel. Ik bekijk dat anders dan bijvoorbeeld een meisje of een jongen die gewoon, geboren is in het juiste lichaam. Ik zou zeggen ja dat is een oplossing vanuit mijn standpunt. Maar ik kan ook wel begrijpen dat sommige meisjes zich niet op het gemak voelen bij sommige jongens of andersom ofzo.” – Seppe

Vervolgens hebben meerdere respondenten het gevoel dat de **binaire indeling** in de sportwereld **achterwege gelaten moet worden**. De man/vrouw opdeling lijkt hen in de huidige samenleving niet langer houdbaar en biedt volgens de respondenten geen oplossing voor non-binaire personen. Bijzondere maatregelen voor transgender personen zouden op deze manier het stigma rond transgender personen vergroten. Een aanpassing aan de norm zorgt nog steeds voor een gevoel van uitzondering en gaat daarom niet ver genoeg. Volgens enkele respondenten moet men daarom de norm veranderen.

“Goh ik ben in alles de voorstander van gewoon gender omver werpen maar dat is misschien mijn non-binaire zelf dat dan spreekt want dat is praktisch gezien niet direct een optie. In onze maatschappij gaat dat niet direct gebeuren. Maar dat zou wel ideaal zijn naar mijn gevoel. Uhm, ja om juist omdat er altijd naar mijn gevoel wel

opmerkingen gaan blijven. Zo lang je die opdelingen hebt gaan er naar mijn gevoel opmerkingen blijven. Ook al creëer je meer aanvaarding voor die uitzonderingen. Het blijft wel nog altijd als uitzondering gezien worden en dat lijkt mij minder oké. Dat trans personen dan niet de norm worden maar echt de uitzondering blijven.” – Mila

“Dus ik denk dat als er een beleid is dat er wel sowieso naar meerdere stemmen moet geluisterd worden. Want die transitie is bij iedereen apart, ale uniek. En iedereen voelt zich wel een beetje anders. Dus ja ik denk dat er wel rekening moet gehouden worden met hun enzo. Maar ik weet wel dat de wereld daar waarschijnlijk nog niet helemaal klaar voor is. Maar zoals ja met die regels tussen man en vrouw dat dat dan iets specifiek voor een sport wordt. Ik denk dat dat daar wel bijhoort eigenlijk eh want dan is er geen probleem voor mensen die niet kunnen kiezen.” – Lotte

“Maar hoe je dat dan oplost. Ja ik weet het niet. En ook als je dan enkel naar man en vrouw gaat kijken tegenwoordig is er zoveel rond te doen. Daar kom je er niet meer mee. Dus er moet wel iets veranderen.” – Mats

Eén respondent geeft aan het moeilijk te hebben met een genderneutrale aanpak in de sportwereld omdat hij zelf jarenlang stappen ondernomen heeft om in de categorie ‘mannen’ te passen.

“Ja maar ale, ik snap de opdeling ergens wel hoor. Ik heb er zelf weinig problemen mee. nu heb ik er weinig problemen mee. ik denk dat ik het nu moeilijker zou hebben moesten ze zeggen van ja we gaan de groep mengen en dan kan je met vrouwen en mannen samen spelen. Ale dat is nu zoiets waar ik jaren zelf mee gesukkeld heb. Als ze nu zouden zeggen van het bestaat niet meer. Dan zou ik toch wel innerlijk een beetje vloeken peis ik.” – Simon

De respondenten geven verschillende **alternatieven** die de **huidige man/vrouw opdeling** in de sportwereld zouden kunnen vervangen. Zo halen enkele respondenten aan dat er andere, relevante manieren zijn om personen op te delen opdat men *fair play* kan garanderen. De respondenten zouden zo rekening houden met aspecten zoals gewicht, spiermassa, vaardigheid,...

“Want alé, moest iedereen in één pot gegooid worden ofzo. Alé ik weet niet hoe ik het moet zeggen. En je gaat dan categorieën maken op basis van uw kunnen en op basis van hoe snel je dan uw wielrennersparcours kunt afleggen bijvoorbeeld. Dan ga je veel logischere opdelingen krijgen. Waarbij je die opmerkingen dan gewoon ook niet meer kunt hebben. (...) Zeker. Maar ik zou geen indeling doen. Ale hangt er vanaf welke sport. Op basis van gewicht, kracht, van die dingen eerder. Van logische redenen om mensen te gaan indelen en niet op basis van iets geconstrueerd zoals gender. Uhm want ja die indelingen lijken mij nu vrij onlogisch en onnuttig ook.” – Mila

“Wel ik denk dan dat puur kilo misschien niet de beste dingen is maar zoiets gelijk spiermassa. Natuurlijk dat is misschien al moeilijk te weten, te meten. Dus. Ik heb, op dat vlak heb ik ook niet het juiste antwoord of zoiets. Maar ik denk, ik denk dat er wel een evolutie naar zo een systeem nodig is, want anders zitten we binnen tien jaar nog bezig zo van dat is niet eerlijk. En uhm, want, er gaat, ale er gaan altijd maar meer trans mensen naar buiten komen. En elk jaar zijn er meer gespierde vrouwen zeg

maar dus daar gaan sowieso nog problemen zijn.”– Lotte

Tegelijkertijd blijven enkele respondenten voorzichtig met het volledig omver gooien van de man/vrouw opdeling binnen de sportwereld. Zo twijfelen ze of een opdeling op basis van gewicht wel eerlijk is wanneer deze niet nog eens onderverdeeld zou zijn in een mannen- en vrouwencompetitie.

“Ik zou nog wel mannen en vrouwen apart doen. Ja dat is het eerlijkste vind ik gewoon. Alé. Zet nu een man tegenover mij. Uh ik kan daar ook niet tegenop eh. Ale tenzij, ja er zijn uitzonderingen eh. Maar zoals in het boksen is dat ook nog altijd. Vrouwen vrouwen, mannen mannen.” – Amelie

“Die zijn gewoon veel sterker en ja je maakt niet veel kans als meisje tegen een jongen van hetzelfde, nee.” (...) Ja ik weet niet. Ik heb het daar ook al met mijn vriendin over gehad en om dan bijvoorbeeld zo uhm jongens en meisjes samen te laten voetballen ofzo. Maar ik heb is tegen een, met de damens tegen een mannenploeg gevoetbald en dat niveau is zo verschillend. En ik weet niet als dat echt een oplossing zou zijn, ik weet het niet. Het zou fijner zijn voor je gevoel maar ik weet niet als het op voetbalvlak echt een meerwaarde zou zijn.” – Seppe

De respondenten reageren verschillend op **sportinitiatieven** die zich **specifiek** richten op **transgender personen**. Een initiatief dat doorheen de interviews als voorbeeld werd gesteld was een uurtje zwemmen voor transgender personen zoals dit in sommige zwembaden reeds bestaat voor vrouwen. Een aantal respondenten geven aan dergelijk initiatief te zien als een manier om het samenhorigheidsgevoel te versterken. Vooral het idee dat men binnen deze groep niet ‘raar bekeken’ wordt speelt hier een belangrijke rol.

“Misschien wel omdat je dan net mensen kan ontmoeten en een soort, uhm, samenhorigheidsgevoel hebt. Dat wel maar uhm en omdat je ook gewoon weet dat je kan binnengaan en niet uhm raar bekeken gaat worden ofzo bij bepaalde dingen. In dat opzicht wel” – Mila

“Uhm. Ik denk wel dat dat niet slecht kan zijn gewoon om mensen misschien is buiten te krijgen. Ik zou dat wel promoten enkel binnen de trans kringen en niet aan de deur gaan hangen ofzo.”- Lotte

“Dat je niet zo in het begin bliken krijgt van oei, die heeft daar zo een litteken ofzo van. Dat je gewoon je ding kan doen.”- Amelie

Maar de respondenten geven ook aan dat dergelijke initiatieven geen structurele oplossing vormen en net het ‘anders zijn’ van transgender personen nog extra zouden benadrukken.

“Ik zie daar wel nut in maar dat lijkt mij geen structurele oplossing. Dat lijkt mij gewoon terug zo een apart hokje creëren waar dat iedereen dan wordt ingestoken. Ik zou mij daar persoonlijk, ik wil niet voor iedereen spreken natuurlijk, niet door aangesproken voelen denk ik.” – Mila

“Maar aan de andere kant, maak je het ook zo weer een aparte groep van te zeggen het is voor transpersonen. Terwijl wij eigenlijk ook gewoon bij de rest willen horen.” – Seppe

“Dat zou ik echt belachelijk vinden. Alé ik vind dat belachelijk. Zelfs al hebben ze dat gewoon voor vrouwen of voor transgenders. Dan vind ik net dat je zo de klemtoon nog meer legt op het feit dat je anders bent ofzo. Terwijl ja. Het is toch leuker als gewoon iedereen komt zwemmen wanneer dat de openingsuren zijn. Ale dat lijkt mij zo ergens logischer.” – Mats

Eén respondent uit zich als sterke voorstander van apart sporten en pleit voor een **aparte transgender competitie**.

“Ik denk gewoon bijvoorbeeld bij de voetbal dat je puur echt een ploeg met transgenders doet want. Ja dat gaat niet. Ik kan niet meer in een vrouwenploeg. Alé daar gaan ze dan, daar gaan problemen om komen dat ik dan testosteron neem. Ik zou dan meer kracht hebben dus daar gaat sowieso zo een ding over komen. Dus ja. Dat, ge kunt eigenlijk geen gewone voetbal ploeg meer. Ale ik uhm kan niet meer in een vrouwenploeg. Maar ik zou ook niet bij mannen willen dus ik zou echt op lange termijn een competitie voor transgenders ofzo doen.” – Amelie

Volgens enkele respondenten zou meer **representatie in de media** een positieve invloed kunnen hebben op de deelname van transgender personen in de sportwereld. Een eerste manier om deze representatie te vergroten is via inspirerende figuren. Deze inspirerende figuren zouden allereerst de zichtbaarheid kunnen vergroten en een voorbeeld kunnen zijn. Voor sommige respondenten is het belangrijk dat deze inspirerende figuren binnen hun sportclub aanwezig zijn terwijl deze zich voor anderen in de brede sportwereld mogen situeren.

“Ik denk uhm zeker als je zo niet in uw vel zit dan kan je altijd wel een ale hoe zeg je dat, een voorbeeld gebruiken. Ale iemand om een beetje naar op te kijken.” – Lotte

“Uhm, ik denk voor mij persoonlijk niet. Omdat dat zo gewoon te ver afstaat. Moest dat zo binnen mijn sportclub ofzo zijn dan wel. Maar niet zo, nee ik denk het niet.” – Seppe

“Voor mij niet maar ik denk wel dat dat bij sommigen kan. Alé je hebt dan uiteindelijk zo een idool. En als het dan echt zo iemand is, je kunt je er in vinden. Je ziet dat dan bij bekende mensen dat je dan zelf zoiets hebt van ik ben onbekend en ale ik ga het ook gewoon doen punt.” – Amelie

Ook personen die lezingen geven op scholen en dergelijke zouden volgens enkele respondenten verandering kunnen brengen. Het doel hiervan zou voornamelijk zijn bepaalde vragen te beantwoorden en informatie te verstrekken.

“Ja ik denk lessen, maar ook bijvoorbeeld gewoon is een spreker ofzo. Op weet ik veel welke momenten. We hebben vaak van die, hoe noem je dat, sensibiliseringsdagen enzo, daar zou je gerust iemand kunnen zetten die daar ook over praat of waar je vragen aan kunt stellen ofzo.” – Seppe

“Ja daar zijn ik wel voorstander van. En daarom niet direct met een lezing of het één of het ander. Maar gewoon vragen beantwoorden aan gasten van het middelbaar.” – Simon

Daarnaast vinden de respondenten dat de beeldvorming van transgender personen positiever mag worden. Op het vlak van sport zouden transgender personen voornamelijk in

de media verschijnen in relatie tot *fair play* en veel negatieve reacties ontvangen.

“Ja. Dan komt er wel aandacht. En ook ja, ook vanaf dat ze winnen is het eigenlijk oneerlijk eh.”- Mats

“Uhm en daarom bij sport of zo als er dan, als dat dan in het nieuws komt. Dan vind ik wel dat de organisatie die dat heeft toegelaten of zo dat die meer verantwoordelijkheid nemen en zeggen van kijk wij hebben dat toegelaten om die wetenschappelijke redenen. En het zou niet die trans persoon moeten zijn die zich verdedigt. Want nu wordt meestal het individu aangevallen eigenlijk. Terwijl het toch de organisatie is die beslist heeft dat het mocht.” – Lotte

Ook vinden enkele respondenten dat de representatie van transgender personen in de media de laatste jaren fel gestegen is. Dit zou volgens hen niet door iedereen positief ontvangen worden. Zo hebben sommige transgender personen het idee dat anderen hen zien als deelnemers van een hype of vreest men dat men door deze vergrote media zichtbaarheid meer ongewenste vragen zou krijgen.

“Men ouders zijn er lang van overtuigd geweest dat het een hype was en dat ik het deed omdat het op TV kwam en omdat het in Thuis kwam. En hier en daar en ginter kwam. Ik weet niet of daar heel veel meer aandacht aan besteed moet worden.” – Simon

“En uhm ik weet zelfs transgender mensen die dat ambetant vonden. Want soms wil je eigenlijk, je wilt gewoon man of vrouw zijn en je wilt heel die transitie of zo vergeten. En als dat dan nu meer en meer in de media komt heb je zoiets van ja. Als mensen mij nu zien gaan ze misschien terug vragen beginnen stellen snap je.” – Lotte

Ten slotte hebben enkele respondenten het gevoel dat de media vaak eenzelfde, binair trans verhaal brengt. Beelden die in de media worden gebracht zouden zo een mal worden voor wat alle transgender personen ervaren. Er is volgens de respondenten meer variatie en nuance nodig.

“En zelfs binnen de representatie van trans personen bijvoorbeeld wordt er ook super fel vastgehouden aan, ale vastgehouden, beelden die in de media verschijnen. Zoals Bo van Spilbeeck en nog verschillende. Dat zijn echt binaire trans verhalen. En dat is goed dat dat verschijnt. Dat is echt enorm goed, je zal mij daar niets slechts over horen zeggen maar uhm daarnaast mogen er naar mijn gevoel ook andere beelden getoond worden.” – Mila

“Uhm, ja ken je 'hij is een zij?' Dat is een Nederlands programma. Die volgt, dat programma volgt bijvoorbeeld vijf transgenders in hun, traject of tot waar zij willen gaan dan. Dat vind ik bijvoorbeeld beter dan een film Girl omdat bij die vijf zie je ook de verschillen. Zie je dat iedereen dat anders ervaart en iedereen op zijn eigen tempo doet. Terwijl Girl krijg je echt gewoon één beeld en heel veel mensen denken dat het zo is. En, binden zich daar op vast. Terwijl het eigenlijk wel maar gewoon de beleving van dat meisje in de film was, wat heel goed in beeld is gebracht, vind ik wel. Maar ja veel mensen miskijken zich daar dan in. Ze denken dat het bij iedereen dan zo gaat en dat iedereen zich zo voelt. En dat is niet zo.” – Seppe

Op de vraag 'hoe ziet je ideale sportclub eruit' geven de respondenten gevarieerde antwoorden. Zo vindt één respondent het belangrijk om **zichzelf te kunnen zijn en geapprecieerd te worden**.

"Ergens waar dat ik mij vrij kan voelen. Wat dat heel vaag klinkt natuurlijk. Uhm ergens waar dat ik mijzelf kan zijn op de één of andere manier en uhm. Waar dat ik het gevoel heb dat ik geapprecieerd word ondanks mijn mogelijkheden ofzo. Uhm, dat ik daarvoor niet de beste moet zijn ofzo in die sport, om geapprecieerd te worden." – Mila

Een andere respondent hecht meer belang aan de infrastructuur en wil graag wat **meer privacy** tijdens het sporten.

"Uhm, sowieso wel enkele ook gesloten ruimtes zodat mensen... Ja er zijn genoeg dikke mensen die niet naar een gym durven gaan omdat ze dik zijn. Uhm en ja een gym is meestal heel open. Dus ik denk dat het wel goed zou zijn moest je er iets meer gesloten ruimtes kunnen gebruiken." – Lotte

Enkele respondenten focussen zich eerder op de deelnemers van de ideale sportclub waarbij één respondent wil streven naar een sportclub waar personen met **verschillende genderidentiteiten samen in één team sporten**.

"Zo beide gecombineerd. Niet enkel omdat ik transgender ben dat ik dat zo zie maar gewoon. Ik vind dat leuk als jongens en meisjes iets samen kunnen doen. En ik denk dat ge alle twee, ge zijt misschien wel op fysiek vlak is een man misschien wel anders dan een vrouw. Maar ik denk dat alle twee de geslachten wel iets hebben. En dat ook mensen ertussen zijn enzo ja. Ik denk dat dat voor te sporten eigenlijk niet zoveel uitmaakt." – Mats

8 DISCUSSIE

In de discussie wordt er via een combinatie van literatuur en resultaten een antwoord gegeven op de verschillende onderzoeksvragen. Vervolgens komen enkele beperkingen van het onderzoek aan bod. Als laatste volgen er aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

8.1 BESPREKING ONDERZOEKSRISULTATEN

8.1.1 HOEVEEL TRANSGENDER PERSONEN IN VLAANDEREN DOEN ACTIEF AAN SPORT?

Wanneer we de resultaten van de quickscan vergelijken met de resultaten van de SBS 2009, moeten we voorzichtig zijn aangezien de resultaten van de quickscan niet representatief zijn omwille van de kleine steekproef.

In 2009 neemt 64,3% van de 12-75 jarigen deel aan sport. Binnen deze groep is er geen significant verschil in sportdeelname op basis van geslacht gevonden (Scheerder e.a., 2013). In de quickscan ligt het percentage van sportactieve respondenten op 88,5%. Er dient hier echter rekening gehouden te worden met vertekening door vrijwillige respons. Opvallend is dat men in de quickscan niet kan spreken van genderpariteit aangezien de groep niet-sporters veel groter is bij (trans)vrouwen. Hier ligt het percentage niet-sporters maar liefst op 26,8%, terwijl dit voor non-binaire personen op 8,7% ligt en (trans)mannen hier slechts 5,4% scoren. Er werd in de quickscan geen verschil op het vlak van leeftijd gevonden. In de SBS sporten jongeren (86,3%) wel meer dan volwassenen (60,7%) (Scheerder e.a., 2013).

Zowel in de SBS (59,3%) als in de quickscan (81,3%) beoefent de meerderheid van de respondenten de belangrijkste sport op recreatief niveau (Scheerder e.a., 2013). Een minderheid van 6,5% beoefent in de quickscan de belangrijkste sport op competitief niveau. In de SBS ligt dit percentage op 16,0%, daarnaast beoefent 28,8% de belangrijkste sport op zowel competitief als recreatief niveau (Scheerder e.a., 2013). In de quickscan geeft 12,2% aan de belangrijkste sport op competitief en recreatief niveau uit te oefenen.

De sportvoorkeuren in de SBS en de quickscan komen enigszins overeen, maar de volgorde verschilt. Zo bestaat de top 5 van de SBS uit: (1) Loopsport 19,2% (2) Fietsen 17,1% (3) Fitness 9,8% (4) Voetbal 7,4% (5) Tennis 5,9% (Scheerder e.a., 2013). Terwijl de top 5 van de quickscan er als volgt uitziet: (1) Fitness 22,76% (2) Lopen/hardlopen 10,57% (3) Zwemmen 6,50% (4) Voetbal 5,69% (5) Fietsen 5,69%.

Ook in het sportgezelschap zijn verschillen op te merken. Zo sport de meerderheid van de respondenten van de quickscan alleen (62,6%). In de SBS studie maakt men hier een onderscheid tussen jongeren en volwassenen. Een kwart van de jongeren sport alleen (25,7%), terwijl dit bij de volwassenen een derde is (34,1%). De meeste jongeren sporten met vrienden of kennissen (41,0%), voor volwassenen is dit de minst populaire optie (32,0%) (Scheerder e.a., 2013). Voor de quickscan ligt dit percentage op 28,5%. In de SBS

blijkt familie belangrijk sportgezelschap te zijn, daar de jongeren 33,3% en de volwassenen 33,9% scoren (Scheerder e.a., 2013). In de quickscan duidt slechts 8,9% deze optie aan.

8.1.2 WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE MOTIEVEN VOOR TRANSGENDER PERSONEN IN VLAANDEREN OM AAN SPORT TE DOEN?

Uit de resultaten van de quickscan komen enkele belangrijke redenen om aan sport te doen naar voren. Op een schaal van 1 (helemaal geen reden om aan sport te doen) tot 7 (absoluut een reden om aan sport te doen) scoort 'omdat het goed is voor de gezondheid' een gemiddelde van 5,89. Ook in de diepte-interviews geven enkele respondenten aan sporten belangrijk te vinden omwille van de gezondheid. Daarnaast wil men het lichaam zien veranderen en meer bewegen. Deze redenen scoren ook hoog in de quickscan, 'de conditie wordt er beter van' heeft zo een gemiddelde van 5,74 en 'mijn lichaam wordt er mooier van' behaalt een gemiddelde van 5,18. In de literatuur positioneren we deze redenen om aan sport te doen onder het fysieke aspect van sport. Sporten kan preventief helpen om bepaalde aandoeningen zoals obesitas te voorkomen en er voor zorgen dat het 'lichaam mooier wordt'. Dit blijkt vooral voor trans mannen van belang te zijn aangezien ze na een langdurige hormoonbehandeling meer kans hebben op obesitas. Daarnaast verhoogt een langdurige hormoonbehandeling bij trans personen ook het risico op cardiovasculaire aandoeningen. Maar liefst 12% van de trans vrouwen ervaart trombo-embolische en/of andere cardiovasculaire aandoeningen (Lievens, Siongers, & Waeye, 2015). Sporten kan bovendien het risico op overlijden door cardiovasculaire aandoeningen verkleinen. Regelmatig fysieke activiteiten doen zou de gezondheid van een persoon met cardiovasculaire aandoeningen aanzienlijk verbeteren (Warburton e.a., 2006). Een hormoonbehandeling zou meer negatieve effecten hebben op trans vrouwen. Zo is er voor trans vrouwen een verhoogd risico op osteoporose in de lumbale wervelkolom en distale arm (Wierckx e.a., 2012). Uit de literatuur blijkt dat fysieke activiteit helpt om de botdensiteit bij oudere vrouwen te vergroten en het risico op botbreuken te verkleinen. Daarnaast gaat sporten of fysieke activiteit osteoporose tegen en helpt het de botten gezond te houden (Warburton e.a., 2006). Sporten kan daarom ook voor trans vrouwen een significante betekenis hebben voor de gezondheid. Toch tonen de resultaten van de quickscan aan dat de grootste groep niet-sporters trans vrouwen zijn (26,83%). Het kan daarom uit medisch oogpunt aangewezen zijn de sportparticipatie van deze groep te verbeteren.

Verder tonen de resultaten dat sport van belang is als een vorm van ontspanning, een uitlaatklep of een manier om met stress om te gaan. Zo behaalt 'sporten voor minder stress, spanning, verdriet of agressie' een gemiddelde van 5,03. Daarnaast is het feit dat men plezier kan beleven in sporten (gemiddelde 5,82) een belangrijke motivatie. Volgens Coalter (2005) kan sporten of fysieke activiteit helpen om het gevoel van welzijn te verbeteren en om angstgevoelens te verminderen. Sporten zou mensen meer zelfvertrouwen en een gevoel van competentie en doeltreffendheid geven. Daarnaast zou het ook de kans op depressie verminderen. Het surveyonderzoek 'Leven als transgender in België – Tien jaar later' toont aan dat maar liefst 77,1% van de respondenten²¹ ooit zelfmoordgedachten had. Een derde van de respondenten (33,5%) ondernam minstens één keer een zelfmoordpoging (Motmans

²¹ N= 514

e.a., 2018). De sportparticipatie van transgender personen vergroten wordt daarom ook uit psychologisch oogpunt waardevol.

De resultaten geven weer dat het belang van sporten kan veranderen doorheen het transitieproces. Zo kan de waarde van sporten veranderen en kan men tijdens het sporten de transitie loslaten of wordt men er net meer mee geconfronteerd. Dit komt overeen met het onderzoek van Elling (2012) waarin transgender personen aangeven sporten tijdens de transitie te zien als een uitlaatklep. Tijdens het sporten focust men zich enkel op de sport waardoor men even niet aan hun lichaam denkt.

Eén respondent geeft aan een gevechtssport te beoefenen om het veiligheidsgevoel en zelfzekerheidsniveau te verhogen. Uit geweldonderzoeken die werden uitgevoerd bij bepaalde doelgroepen zoals sekswerkers en vrouwen kan men afleiden dat transnegatief geweld frequenter voorkomt dan geweld op vrouwen of lesbiennes. Uit een onderzoek van Motmans, T'Sjoen, & Meier (2015) blijkt dat 79,8% van de respondenten²² omwille van hun genderidentiteit ooit in aanraking kwam met geweld.

8.1.3 WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE DREMPELS VOOR TRANSGENDER (NIET-) SPORTERS IN VLAANDEREN DIE DE SPORTPARTICIPATIE VERHINDEREN?

In de quickscan geeft 29,8% aan dat men 'het niet op voorhand weten of de kledinghokjes m/v gescheiden zijn' als een drempel tot sportparticipatie ervaart. Volgens Hargie e.a (2017) vormen gemeenschappelijke kleedkamers en douches één van de grootste barrières. In de diepte-interviews geven meerdere respondenten aan zich thuis om te kleden en te douchen om zo de gemeenschappelijke kleedkamers te vermijden. Volgens Elling (2012) doen trans personen dit voornamelijk voor en tijdens de transitie. Uit de resultaten komt naar voor dat schrik voor de reacties van anderen, die niet op de hoogte zijn van hun genderidentiteit en angst voor geen acceptatie de hoofdredenen zijn. Daarnaast geeft men aan niet steeds te weten in welke kleedkamer men thuis hoort, wat verwarde en bezorgde gevoelens met zich mee kan brengen. Volgens Herrick & Duncan (2018) worden transgender personen die niet 'genoeg' in het gewenste gender passen dikwijls gevraagd zich om te kleden in de kleedkamer van de biologische sekse. Dit kan er volgens Hargie et al. (2017) voor zorgen dat men het gevoel heeft de privacy van medesporters te schaden, maar het kan ook schuldgevoelens of een verberging van de minderheidspositie met zich meebrengen. Ook heeft men soms het gevoel de ware genderidentiteit te verraden als men zich in de kleedkamer van de biologische sekse omkleedt. In de diepte-interviews gaf men aan deze gevoelens te ontwikkelen na opmerkingen of vreemde blikken. Daarnaast ligt er soms een interne wringing bij het betreden van een bepaalde kleedkamer aan de basis. Sport Vlaanderen (2016) signaleert dat vele trans personen tijdens het transitieproces daarom een aparte kleedkamer verkiezen. Slechts één respondent die een groepssport beoefent geeft aan zich om te kleden in de gemeenschappelijke kleedkamer, maar wel douchen te vermijden. Andere respondenten kleden zich om in een aparte kleedkamer maar ondervinden een blijvende angst omtrent de kleedkamers bij wedstrijden op verplaatsing. Volgens Cunningham et al. (2018) zorgt dit apart omkleeden voor segregatie, stigmatisatie en isolatie. Door een fysieke verwijdering van de kleedkamer berooft men transgender

²² N= 223

personen van momenten die plaatsvinden in de gemeenschappelijke kleedkamer zoals het vormen van een groepsgevoel en deelname aan spelvoorbereidingen. Respondenten die zich apart omkleeden geven aan zich soms alleen en afgezonderd van de groep te voelen. Enkele respondenten kleden zich om in een gemengde kleedkamer (zonder douchemogelijkheid) en vinden dit niet onaangenaam of raar omdat men onder vrienden en kennissen is. Het blijft volgens Sport Vlaanderen (2016) belangrijk om goede afspraken te maken samen met de transgender sporter. Cruciaal is dat er een oplossing gevonden wordt waar iedere partij zich goed bij voelt. Een dergelijke oplossing zou volgens de resultaten een genderneutrale zone kunnen zijn. Deze neutrale zone beschikt over aparte kleedhokjes, douches en toiletten en biedt iedereen meer privacy. Op deze manier zou dit een oplossing kunnen vormen voor zowel transgender- als cisgender personen. Volgens Hargie et.al. (2017) verkiezen transgender personen aparte kleedhokjes omdat men zich zo minder zorgen moet maken om de reacties van anderen en dit stress rond de kleedkamer zou verminderen. Cunningham et al. (2018) merken op dat het aspect privacy hier een gewichtige rol in speelt en ook de voorkeur van cisgender personen geniet wanneer een vader bijvoorbeeld zijn dochter moet helpen bij het omkleeden.

In het onderzoek van Hargie et al. (2017) geven transgender sporters aan vanwege hun financiële status minder gelegenheid tot sportparticipatie te hebben. In de quickscan gaf 24,8% aan het lidgeld te hoog te vinden. Dit is een opmerkelijk hoog percentage in vergelijking tot de participatiesurvey van 2014. Hier zegt 9,9%²³ het lidgeld te duur te vinden. Transgender personen ondervinden dus ook een financiële drempel tot sportparticipatie (Lievens, Siongers, & Waeye, 2015).

Daarnaast geeft bijna de helft van de respondenten uit dit onderzoek (48,8%) aan niet genoeg tijd te hebben om te sporten. Dit is ook de meest populaire reden om niet te sporten of te stoppen met sporten in de participatiesurvey 2014. Hier scoort deze reden 68,9%²⁴ (Lievens e.a., 2015).

Verder tonen de resultaten "sportkledij" als een mogelijke hindernis tot sportparticipatie. Respondenten geven in de quickscan aan dat het niet steeds mogelijk of aangenaam is te sporten met aangepaste kledij of binders. Zo wordt er in sommige sporten genderspecifieke kledij verwacht. Het verplicht worden een bepaald kledingstuk wel of niet te dragen heeft een aanzienlijke invloed op de sportdeelname. Het kan ervoor zorgen dat transgender personen bepaalde sporten gaan vermijden. De respondenten maken tijdens het sporten soms gebruik van transspecifieke kledingstukken zoals binders, protheses of aangepaste zwemkledij, maar deze zijn niet steeds eenvoudig te verkrijgen. Via deze transspecifieke kledingstukken kan men littekens en de aan- of afwezigheid van bepaalde geslachtsdelen verbergen. Wanneer deze aangepaste kledingstukken geweigerd worden ontstaan er nare situaties. Er is weinig tot geen informatie terug te vinden over de invloed van sportkledij in de literatuur. In de brochure van de Vlaamse Ombudsdienst wordt aanbevolen flexibel en met een openheid voor genderidentiteit en -expressie om te gaan met sportkledij. Het moet

²³ N= 3949; 4,8% van toepassing bij respondenten die stopten met sporten/5,1% van toepassing bij respondenten die nooit sporten

²⁴ N= 3949; 41,9% van toepassing bij respondenten die stopten met sporten/27,0% van toepassingen bij respondenten die nooit gesport hebben

daarom mogelijk zijn het andere sportuniform te dragen wanneer dit meer aansluit bij de sporter (D'Espallier, 2019).

Een andere barrière tot sportparticipatie is het transitieproces. Zo tonen de resultaten verwarring omtrent de deelname aan ploegsporten. Niet kunnen meespelen in de gewenste ploeg of onduidelijkheid over het lidmaatschap van een bepaalde groep zorgen voor verwarring en onzekerheid waardoor men ploegsporten gaat vermijden. Daarnaast kan een transitie een definitieve breuk met een sport of sportclub veroorzaken. Zo wil men vaak niet terugkeren naar een sportclub en wenst men niet opnieuw te starten in een andere club. Een reden die hiervoor werd gegeven was een soort van angst om niet te kunnen volgen in de nieuwe ploeg. De studie van Elling (2012) beaamt dat transgender personen tijdens de transitie meer individueel sporten en verenigingssport tijdelijk vermijden. Het is echter een individuele keuze in hoeverre transgender personen de sportclub meenemen in het transitieproces. Sommigen zien de sportomgeving als een veilige plaats, maar besluiten vaak om toch te stoppen met sporten tijdens of na de transitie. Bovendien is de transitie een emotionele en zware periode die veel tijd en energie in beslag neemt. Dit wordt ook geuit in de resultaten, waar men aangeeft te stoppen met sporten omwille van andere verantwoordelijkheden, tijdsgebrek en zich niet goed in hun vel te voelen.

Het onderzoek van Herrick en Duncan (2018) toont aan dat transgender personen een angst ervaren om misgenderd te worden wanneer ze sportieve ruimtes betreden, dit omdat de sterk gegenderde sportieve ruimtes de kans op misgendering vergroot. Herhaaldelijk bij het verkeerde gender geplaatst worden kan een persoon emotioneel uitputten en na een tijdje zwaar doorwegen. Elling (2012) stelt dat het voor transgender personen een vervelende ervaring is om door andere sporters of trainers met de verkeerde naam of voornaamwoorden aangesproken te worden. Ook uit de resultaten blijkt dat de respondenten het waardevol vinden om tijdens het sporten op de juiste manier aangesproken te worden. Dit zou eerder gebeuren wanneer het lichaam/uiterlijk de genderidentiteit weerspiegelt. Hargie et al. (2017) stellen vast dat deze stress om geout te worden en negatieve reacties te ontvangen er voor zorgt dat vele trans personen hun sportieve activiteiten links laten liggen tijdens de transitie. De resultaten tonen dat de respondenten een verbetering verwachten naargelang men vordert in het transitieproces. Zo ervaren ze sporten op een andere manier na enkele operaties omdat het uiterlijk en ook de reacties van anderen dan veranderen.

Het onderzoek van Hargie et al. (2017) rapporteert dat trans personen sport missen tijdens de transitieperiode. Sport is net belangrijk tijdens de transitieperiode opdat het lichaam in een goede conditie is voor operaties. In de quickscan geeft 86,1% aan meer te willen sporten in de toekomst.

Trans personen geven aan ploeg- en competitiesport te vermijden. Volgens Hargie et.al. (2017) vermijden voornamelijk trans vrouwen ploegsporten aangezien deze soms stereotiep mannelijk getint zijn. Deze genderverwachtingen zouden ervoor zorgen dat veel trans vrouwen zich tot individuele sporten richten (Hargie e.a., 2017). Ook binnen dit onderzoek geven transgender personen aan zich niet thuis te voelen in binaire sporten. Echter blijft dit niet beperkt tot groepssporten, maar omvat het ook sporten zoals dansen of fitness waarbinnen andere verwachtingen gelden voor mannen en vrouwen. Het moeten innemen van bepaalde genderrollen wordt door de respondenten soms als lastig ervaren. Ook

genderspecifieke sportcomplexen zoals ladies only fitness zijn volgens enkele respondenten overbodig.

28,1% van de respondenten uit de quickscan geeft aan niet of minder te sporten omdat ze niemand hebben die hen kan vergezellen. Ook in de survey van Whittle (2008) voelt 20% van de respondenten zich informeel uitgesloten in hun lokale buurt of gemeenschap. Volgens Hargie et al. (2017) zullen transgender personen bepaalde groepsactiviteiten afwijzen uit schrik om ontdekt te worden of niet aan de standaard te voldoen. Participeren aan de sportwereld kan echter een manier zijn om het sociale netwerk te verbeteren. Sporten kan zo helpen om zich minder sociaal geïsoleerd te voelen (Coalter, 2005).

Uit de resultaten blijkt dat vooroordelen voornamelijk geuit worden ten aanzien van trans vrouwen in relatie tot *fair play*. Dit komt overeen met een vaststelling die werd gemaakt in het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst, waar men bevestigt dat de focus van het beleid voornamelijk ligt op trans vrouwen. Dit komt voort uit het idee dat trans vrouwen nog kenmerken zouden bezitten die we toeschrijven aan een biologische man. Deze kenmerken zouden de trans vrouw een oneerlijk voordeel binnen de vrouwencompetitie kunnen opleveren (D'Espallier, 2019). De resultaten van dit onderzoek wijzen uit dat de mate waarop een trans vrouw vooroordelen ervaart afhangt van de mate waarop haar uiterlijk overeen komt met de genderidentiteit. Een trans vrouw die typisch mannelijke kenmerken bezit zal zo meer vooroordelen naar zich toe geworpen krijgen. Daarnaast zouden vooroordelen ook optreden wanneer de transgender persoon in kwestie wel in regel is met de vooropgestelde richtlijnen. Dit zien we terugkeren in het actuele voorbeeld van Rachel McKinnon waar de winnares van de bronzen medaille oordeelde dat McKinnon's overwinning niet rechtmatig was (De Vlieger & Saelens, 2018). Volgens de resultaten zouden trans mannen minder te maken krijgen met vooroordelen aangezien ze binnen de sportwereld een fysiek nadeel ondervinden. Ook dit wordt in het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst bevestigd. Trans mannen lijken minder voordelen te hebben binnen de mannencompetitie en vormen daarom geen gevaar. Wel worden ze vaak vroegtijdig gevraagd de vrouwencompetitie te verlaten aangezien hun hormoonbehandeling hen een voordeel zou kunnen opleveren (D'Espallier, 2019). Ook tonen de resultaten van dit onderzoek aan dat trans mannen binnen de sportwereld meer druk om zich te bewijzen ervaren. Ook Elling (2012) stelt in haar onderzoek vast dat transgender personen na een transitie nog veel aandacht schenken aan passabel overkomen in het nieuwe geslacht. Bovendien realiseren transgender personen zich dat omstanders een probleem kunnen hebben met hun nieuwe lichaam en ondervinden ze dikwijls gebreken aan het eigen lichaam in vergelijking tot het lichaam van biologische seksegenoten. Daarnaast toont het onderzoek aan dat er vooroordelen omtrent het transitieproces bestaan. Respondenten ervaren zo een zekere verwachting tot cisnormativiteit van de omgeving. Voor non-binaire personen zou het nog moeilijker zijn zich een weg te banen door de binaire sportwereld.

Een opvallende bevinding is dat geen enkele respondent zegt discriminatie ervaren te hebben. Dit komt niet overeen met de bevinding die naar voor kwam in het onderzoek 'Leven als transgender persoon in België-Tien jaar later'²⁵ waar maar liefst 1/5 van de respondenten (22,8%) 'soms tot altijd' in aanraking kwam met discriminatie in de sport (Motmans e.a., 2018). Echter vertellen de respondenten doorheen de diepte-interviews wel

²⁵ N=514

enkele verhalen over discriminerende ervaringen in de sport, maar ze benoemen dit zelf niet als discriminatie. Bovendien geven meerdere respondenten aan schrik te hebben voor discriminatie. In de quickscan geeft 41,3% aan dat men bang is voor de reacties van anderen en 29,8% sport minder omdat men niet op voorhand weet of transgender personen er welkom zijn. De literatuur toont aan dat er een verband is tussen het ervaren van discriminatie en vermijdingsgedrag. Zo zal men bepaalde plaatsen vermijden uit schrik opmerkingen te krijgen omwille van de genderidentiteit of –expressie (Motmans e.a., 2018). Dit kan er voor zorgen dat transgender personen zich vaker onthouden van sociale activiteiten zoals sporten (Thio e.a., 2015). Transnegativiteit in de sportwereld komt minder voor aangezien transgender personen er vaak voor kiezen zichzelf uit stressvolle situaties te verwijderen (Hargie e.a., 2017).

Op het vlak van coming-out duiden de resultaten op de persoonlijke keuze die men hier in maakt. Het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst bevestigt dit idee. Een gedwongen coming-out moet vermeden worden. De Vlaamse Ombudsdienst raadt daarom aan niet naar het geslacht te vragen, tenzij dit echt nodig is. Dergelijke noodzaak doet zich bijvoorbeeld voor op topsportniveau waar strenge richtlijnen gelden (D'Espallier, 2019). Uit dit onderzoek blijkt dat transgender personen er soms voor kiezen een coming-out te doen, opdat men structurele aanpassingen zoals een aparte douche of kleedkamer kan verkrijgen. Anderen kiezen ervoor geen coming-out binnen de sportclub te doen omdat men nooit naar hun genderidentiteit vraagt, men het niet nodig vindt die expliciet te verwoorden of hier niet klaar voor is. Opvallend is dat de meerderheid van de respondenten een coming-out als onnodig ziet wanneer het transitieproces afgerond is of het uiterlijk in overeenstemming is met de genderidentiteit.

8.1.4 HOE KAN HET VLAAMS SPORTBELEID ZICH INCLUSIEF OPSTELLEN TEN OPZICHTE VAN TRANSGENDER PERSONEN?

Uit het onderzoek blijkt dat respondenten de huidige regelgeving hoofdzakelijk als problematisch beschouwen desbetreffend trans vrouwen. Zo zou de regelgeving een aanhoudende confrontatie en stigmatisatie voor trans vrouwen met zich meebrengen. De verplichte hormoontesten die men moet ondergaan veroorzaken pijnlijke situaties, die een blijvende herinnering aan de genderincongruentie met zich meebrengen. Ook in het rapport van de Vlaamse Ombudsdienst wordt hier rekening mee gehouden. De Vlaamse Ombudsdienst raadt daarom aan geen onnodige medische interventies te vorderen. Een geslachtsoperatie is verreikend en onnodig om eerlijke competitie te garanderen. Daarnaast zijn er ambivalente ideeën over de hormoonbehandeling. Voorlopig legt het IOC de maximale testosteronwaarde vast op 10 nmol/liter terwijl de internationale federaties deze reeds verlaagde naar 5 nmol/liter. Bovendien wenst niet iedereen een hormoonbehandeling te ondergaan en wordt deze ook niet door iedereen verdragen. Sportorganisaties moeten daarom goed afwegen of een hormoonbehandeling essentieel is. Ook geslachtstesten worden ten zeerste afgeraden omwille van het stigma dat hier aan vast kan hangen (D'Espallier, 2019). Ook Love (2014) stelt dat de sportwereld nog niet inclusief genoeg is, ondanks de vele stappen die men al heeft ondernomen. De voorwaarden die gesteld worden kunnen een grote impact hebben op het leven van een transgender persoon waardoor ze individuen kunnen afschrikken.

Een interessante bevinding is dat meerdere respondenten aangeven dat de man/vrouw opdeling in de sportwereld niet langer houdbaar is, geen oplossing biedt voor non-binaire personen en daarom omgegooid moet worden. Bovendien zouden extra maatregelen voor transgender personen het stigma alleen maar vergroten. Men moet er niet voor zorgen dat transgender personen via extra voorwaarden aan de norm voldoen, maar men moet deze norm wijzigen. Nu men via de nieuwe transgenderwet het geslacht op de identiteitskaart kan wijzigen op basis van zelfidentificatie, vreest men voor transitiefraude. Men focust hier vooral op de categorie vrouwen. Er zijn echter geen bewijzen die deze angst kunnen bevestigen en binnen de topsport heeft men enkele beschermingsmaatregelen ingebouwd om fraude tegen te gaan. Volgens de IOC regelgeving kan een persoon pas na vier jaar opnieuw van competitie veranderen. Daarnaast wordt er een extra barrière gevormd door de hormoonneis. Toch zal deze schrik altijd aanwezig blijven als men de traditionele indeling van de sportwereld behoudt. Er wordt daarom steeds meer aan een alternatieve opdeling gedacht (D'Espallier, 2019). Love (2014) stelt vast dat er zich een noodzaak om een non-binair, niet geslachtsgebonden, trans-inclusief, radicaal beleid op te stellen ontwikkelt. Volgens de respondenten is dergelijke alternatieve indeling gebaseerd op zaken zoals spiermassa, gewicht en vaardigheid, aspecten die een relevante invloed kunnen hebben op *fair play*. Toch blijft men voorzichtig en twijfelt men of de man/vrouw opdeling volledig van tafel geveegd kan worden of toch als extra onderverdeling aanwezig moet blijven bij opdelingen op basis van bijvoorbeeld gewicht. Ook de Vlaamse Ombudsdienst neemt een kritische houding aan tegenover de huidige regelgeving. De regelgeving zou zich teveel focussen op 'echte' mannen en vrouwen en dwingt personen in één van deze categorieën te passen. De proportionaliteit van de huidige regelgeving wordt daarom in vraag gesteld. Volgens de Vlaamse Ombudsdienst is er nood aan multidimensioneel wetenschappelijk onderzoek naar de verschillende oorzaken van competitievoordeel. Per sport moet bekeken worden in hoeverre veiligheid een rol speelt en welke factoren voor een competitievoordeel kunnen zorgen, zo kan men specifieke regels per sportsector opstellen. Enerzijds zou een opdeling gebaseerd op hormoonwaarden het stigma deels wegnemen aangezien alle sporters deze testen zouden moeten ondergaan. Anderzijds is dergelijke eendimensionale opdeling niet complex genoeg en ziet het andere fysieke kenmerken zoals spiermassa, lenigheid of lengte, die ook een competitievoordeel kunnen opleveren over het hoofd (D'Espallier, 2019).

Sportinitiatieven specifiek gericht op transgender personen worden ambivalent ontvangen. Langs de ene kant vindt men dergelijke initiatieven positief omwille van het samenhangingsgevoel. Langs de andere kant blijven deze initiatieven het anders zijn benadrukken waardoor ze geen structurele oplossing vormen. Opmerkelijk is dat één respondent pleit voor een aparte transgender competitie.

De resultaten van het onderzoek wijzen uit dat een vergrote representatie een positieve invloed kan hebben op de sportparticipatie van transgender personen. Deze representatie kan op verschillende manieren vergroot worden. Zo kan men bijvoorbeeld gebruik maken van inspirerende figuren of sensibilisering op scholen en dergelijke. In het onderzoek van Payne, Reynolds, Brown, & Fleming (2003) maakt een inspirerend figuur of rolmodel deel uit van het alledaagse leven waardoor ze een grote impact hebben op de gedachten en gedragingen van individuen. Inspirerende figuren zijn daarom vaak aanwezig in de media opdat ze via deze weg bepaalde gedragingen kunnen uitlokken. Maar de resultaten tonen dat vooral een positieve, gevarieerde en genuanceerde beeldvorming in de media van belang kan zijn.

Momenteel is deze volgens verschillende respondenten te negatief en te vaak gericht op *fair play* en binaire trans verhalen. Maar een stijging in media-aandacht wordt niet door iedereen gewenst, aangezien er zo het idee van een hype kan ontstaan en het ongewenste vragen kan stimuleren.

Met betrekking tot de vraag hoe hun ideale sportclub eruit zou zien zijn er uiteenlopende antwoorden. Zo is het belangrijk om jezelf te kunnen zijn, geapprecieerd te worden, privacy te hebben of met verschillende genderidentiteiten samen in één team te sporten. Als voorbeeld werd de sport quidditch²⁶ aangehaald.

8.2 BEPERKINGEN VAN HET ONDERZOEK

Een allereerste beperking van dit onderzoek wordt gevormd door het kleine aantal respondenten bij de quickscan. Dit kleine aantal maakt de steekproef minder representatief waardoor uitspraken moeilijker te veralgemenen zijn.

Daarnaast treedt er ook vertekening op door vrijwillige respons. De quickscan werd online verspreid en respondenten konden zelf kiezen om deel te nemen. Het is mogelijk dat de quickscan sneller werd ingevuld door transgender personen die actief zijn in de sportwereld.

Verder werd de quickscan enkel verspreid via online kanalen. Transgender personen zonder toegang tot het internet werden zo van dit onderzoek uitgesloten.

8.3 AANBEVELINGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK

Een eerste aanbeveling voor vervolgonderzoek is een grotere steekproef. Op het vlak van de diepte-interviews zouden meer trans vrouwen en non-binaire personen aan bod kunnen komen. Het was echter moeilijk deze doelgroep te bereiken in relatie tot dit onderwerp, vandaar het kleine aantal trans vrouwen en non-binaire personen binnen dit onderzoek. Ook zou een grotere groep respondenten nog meer verschillende sportperspectieven aan bod kunnen brengen. Het zou bijvoorbeeld interessant zijn een transgender persoon die zeer competitief sport aan het woord te laten.

Bij de quickscan zou een grotere steekproef zorgen voor meer representativiteit waardoor conclusies van het onderzoek veralgemeend zouden kunnen worden naar de hele populatie. Daarnaast zouden bepaalde onderzoeken die frequent naar sportparticipatie peilen, zich inclusief kunnen opstellen naar transgender personen. Dit zou ervoor zorgen dat er op regelmatige basis gegevens over de sportparticipatie van transgender personen worden verzameld. Deze data zou dan vergeleken kunnen worden met de sportparticipatie van cisgender personen. Bovendien zou men over de jaren heen evoluties in de sportparticipatie van transgender personen kunnen vaststellen.

²⁶ Binnen quidditch geldt de ¾- of de genderregel. Deze regel houdt in dat er maximaal vier spelers van hetzelfde team die zich binnen hetzelfde gender identificeren op het team mogen staan. De gendercategorieën zijn man, vrouw en non-binair ("Quidditch (sport)", 2019).

Vervolgens is het aangeraden de oproepen voor respondenten ook via andere kanalen dan het internet te verspreiden. Zo wordt het uitsluiten van personen die geen toegang hebben tot het internet vermeden.

Een laatste aanbeveling voor vervolgonderzoek is meer aandacht schenken aan de etniciteit en sociaal-economische status van de respondenten. Op deze manier zou men resultaten op een meer intersectionele manier kunnen bekijken.

9 CONCLUSIE

Het doel van deze masterproef is de ervaringen van transgender personen in de sport bloot te leggen. Om een antwoord op deze hoofdvraag te kunnen bieden, werd er allereerst een kwantitatieve quickscan afgenomen om cijfers over de sportparticipatie van transgender personen te verzamelen. Vervolgens werd er via kwalitatieve diepte-interviews een blik geworpen op de mogelijke barrières en motieven tot sportparticipatie. Ook werden er aanbevelingen tot een transinclusief sportbeleid geformuleerd.

De quickscan werd in dezelfde lijn als de SBS 2009 opgesteld opdat er een vergelijking tussen de sportparticipatie van transgender personen en cisgender personen kon plaatsvinden. Echter moet deze vergelijking voorzichtig gemaakt worden aangezien het kleine aantal respondenten van de quickscan, wat een invloed heeft op de representativiteit.

Op het vlak van sportdeelname werd er in de quickscan een zeer hoog percentage sporters behaald. Het percentage sportactieve respondenten lag hier op 88,5%, terwijl dit in de SBS 64,3% bedroeg. Er moet hier echter rekening gehouden worden met vertekening door vrijwillige respons. Een opvallende bevinding is dat er in de SBS gesproken kon worden over genderpariteit op het vlak van sportdeelname. De resultaten van de quickscan tonen aan dat dit bij transgender personen niet het geval is. De groep niet-sporters was veel groter bij (trans)vrouwen (26,8%) dan bij (trans)mannen (5,4%) en non-binaire personen (8,7%).

In termen van het sportniveau werd er geen verschil tussen transgender en cisgender sporters gevonden. Beide groepen sporten voornamelijk op een recreatief niveau, gevolgd door een combinatie van recreatieve en competitieve sport. Een minderheid van beide groepen beoefent de belangrijkste sport op competitief niveau.

De top 5 in sportvoorkeuren bevatte voor zowel transgender als cisgender personen dezelfde sporten, maar de volgorde was anders. Zo ziet de top 5 van de SBS er als volgt uit: (1) Loopsport 19,2% (2) Fietsen 17,1% (3) Fitness 9,8% (4) Voetbal 7,4% (5) Tennis 5,9%. Tegenover de top 5 van de quickscan: (1) Fitness, 22,76% (2) Lopen/hardlopen, 10,57% (3) Zwemmen, 6,50% (4) Voetbal, 5,69% (5) Fietsen 5,69%.

In het sportgezelschap zijn enkele verschillen tussen transgender en cisgender personen op te merken. Opmerkelijk is dat de meerderheid van de transgender personen alleen sport (62,6%). Bij cisgender personen sporten jongeren vooral met vrienden of kennissen (41,0%), terwijl volwassenen voornamelijk met familie sporten (33,3%). Bovendien blijkt de afwezigheid van sportgezelschap een belangrijke drempel tot sportparticipatie te vormen daar 28,1% aangeeft niet te sporten omdat men niemand heeft die hen kan vergezellen. De literatuur toont aan dat transgender personen zich soms uitgesloten voelen van de lokale buurt of gemeenschap. Verder zullen ze ook groepsactiviteiten afwijzen omdat men niet 'ontdekt' wil worden of schrik heeft niet aan de standaard te voldoen.

Gezondheid blijkt voor transgender personen het belangrijkste motief om aan sport te doen. Zowel in de quickscan als in de diepte-interviews komt het fysieke aspect meermaals aan bod. Men sport omdat het goed is voor de gezondheid, men het lichaam wil zien veranderen, meer wil bewegen, de conditie wil verbeteren en het lichaam er mooier van wordt. De literatuur toont aan dat sporten inderdaad een significante betekenis kan hebben voor transgender personen op medisch vlak. Een langdurige blootstelling aan een

hormoonbehandeling kan zo nadelige effecten hebben voor de gezondheid van zowel trans mannen als trans vrouwen. Sporten kan helpen om deze nadelige effecten preventief tegen te gaan. Daarnaast toont de literatuur aan dat een hormoonbehandeling meer nadelige effecten heeft op trans vrouwen. Uit de quickscan bleek echter dat de grootste groep niet-sporters trans vrouwen zijn. Het is daarom uit medisch oogpunt wenselijk een verandering in de sportparticipatie van deze specifieke doelgroep te realiseren.

Een tweede motief om aan sport te doen is ontspanning. Sporten fungeert voor transgender personen als een soort uitlaatklep, een manier om met stress om te gaan. De literatuur toont aan dat sporten of fysieke activiteit kan helpen om angstgevoelens te verminderen en het welzijnsgevoel te verhogen. Sporten kan zo zorgen voor meer zelfvertrouwen en de kans op depressie verminderen. Uit het surveyonderzoek 'Leven als transgender in België- Tien jaar later'²⁷ blijkt dat transgender personen een risicogroep zijn op het vlak van zelfmoord, daar vele respondenten zelfmoordgedachten hebben (77,1%) en 1/3 minstens één keer een zelfmoordpoging ondernam (33,5%). Sporten wordt daarom ook om psychologische redenen enorm belangrijk voor transgender personen.

Ook toont zowel dit onderzoek als de literatuur aan dat het belang van sporten kan veranderen doorheen het transitieproces. Tijdens het transitieproces zouden transgender personen zich tijdens het sporten minder op het lichaam focussen en de transitie even kunnen loslaten. Sporten tijdens de transitie kan voor transgender personen op deze manier een beduidend voordeel vormen. Echter toont zowel de literatuur als dit onderzoek aan dat het transitieproces voor vele transgender personen een (tijdelijke) breuk met sporten kan veroorzaken en dus een eerste barrière vormt. Dit omdat transgender personen tijdens deze periode verwarring ervaren over deelnemen aan ploegsporten. Transgender personen zullen zo ploegsporten vermijden omdat men niet weet in welke ploeg men kan deelnemen, of omdat deelnemen bij de gewenste ploeg niet mogelijk is. Daarnaast hebben transgender personen schrik om misgenderd te worden. Het kan emotioneel zwaar en uitputtend zijn om telkens opnieuw bij het verkeerde gender geplaatst te worden. Bovendien is het voor transgender personen niet aangenaam om door medesporters of trainers met de verkeerde naam of voornaamwoorden aangesproken te worden. Echter is sporten tijdens de transitie belangrijk om het lichaam in een goede conditie te krijgen voor de operaties, extra aandacht voor deze ervaren barrières kan zo wenselijke gevolgen hebben voor de sportparticipatie van transgender personen.

Een tweede barrière die zowel door de literatuur als dit onderzoek meermaals werd bevestigd is de kleedkamer. Volgens dit onderzoek wordt de sportparticipatie van transgender personen belemmerd, omdat men niet op voorhand weet of de kleedkamers m/v gescheiden zijn. Gemeenschappelijke douches en kleedkamers vormen zo één van de grootste barrières tot sportparticipatie voor transgender personen. Transgender personen kiezen ervoor deze ruimtes te vermijden door zich thuis om te kleden en te douchen. Dit doet men om verschillende redenen. Transgender personen hebben bijvoorbeeld schrik voor de reacties van anderen die niet op de hoogte zijn van hun genderidentiteit en men vreest niet geaccepteerd te worden. Ook twijfelt men over in welke kleedkamer men thuis hoort. Het is echter cruciaal hier niet te essentialiseren en rekening te houden met het feit dat er geen kant en klare oplossing bestaat die goed is voor elke transgender persoon.

²⁷ N=514

Sommige transgender personen wensen zich om te kleden in een aparte kleedkamer, terwijl anderen dit net niet willen omdat ze op deze manier veel aspecten van het groepsgevoel en de spelvoorbereiding missen. Bovendien kan een afzonderlijke kleedkamer een gevoel van eenzaamheid en afzondering in de hand werken. Het blijft daarom belangrijk steeds in gesprek te gaan met de transgender sporter om te komen tot oplossingen die aangenaam en wenselijk zijn voor elke partij. Het idee van een genderneutrale kleedkamer of zone komt echter steeds meer aan bod. Deze neutrale zone bestaat uit aparte kleedhokjes, douches en toiletten. Deze oplossing zou iedereen meer privacy bieden en ook de voorkeur genieten van cisgender personen die de kleedkamer van het tegenovergestelde geslacht moeten betreden (bijvoorbeeld een vader die zijn dochter helpt bij het omkleden).

Een derde opmerkelijke drempel tot sportparticipatie is financieel van aard. Uit dit onderzoek blijkt namelijk dat transgender personen het lidgeld te duur vinden. Dit blijkt een minder relevante barrière te zijn voor cisgender personen. Het is daarom aangeraden hier in vervolgonderzoek meer aandacht aan te besteden en rekening te houden met de sociaal-economische status van de respondenten.

Een vierde drempel wordt gevormd door sportkledij. Sommige sporten verwachten genderspecifieke kledij zoals rokken, make-up,... Transgender personen geven aan dat het verplicht moeten dragen of niet mogen dragen van een bepaald kledingstuk een gewichtige invloed kan hebben op de sportparticipatie. Zo zal men bepaalde sporten zoals zwemmen vermijden omwille van de kledingvoorschriften. Transgender personen gebruiken soms transspecifieke kledij zoals binders, protheses of aangepaste zwemkledij, maar deze wordt niet overal toegelaten en is niet zo eenvoudig te verkrijgen. Het is daarom aangeraden een zekere openheid in sportkledij te respecteren en sporters soms in een ander sportuniform te laten deelnemen.

Volgens de literatuur zou discriminatie een volgende drempel tot sportparticipatie vormen. Echter geeft binnen dit onderzoek geen enkele respondent aan ooit discriminatie ervaren te hebben. Toch komen er doorheen het onderzoek verschillende discriminerende verhalen naar boven, maar de respondenten plaatsen deze zelf niet onder de noemer "discriminatie". Wel geven transgender personen aan schrik te hebben voor discriminatie, de reacties van anderen en minder te sporten omdat men niet weet of men welkom is. Bovendien zou een discriminerende opmerking of ervaring de sportparticipatie van meerdere transgender personen negatief beïnvloeden of beëindigen. Verder werkt de schrik voor discriminatie vermijdingsgedrag in de hand. Transgender personen zullen bepaalde sociale activiteiten vermijden uit schrik voor negatieve reacties. Het vermijden van deze stressvolle situaties is een mogelijke verklaring voor het minder voorkomen van transnegativiteit in de sportwereld.

Tot slot wou dit onderzoek enkele bijdragen tot een transinclusief sportbeleid formuleren. Een transinclusief sportbeleid ziet een coming-out als een persoonlijke keuze en dwingt niemand een coming-out te doen tenzij dit echt noodzakelijk wordt geacht. Een transinclusief sportbeleid weet dat de huidige regelgeving stigmatiserend en confronterend is voor trans vrouwen en zal daarom geen onnodige hormoon- of geslachtsstesten uitvoeren. Een transinclusief sportbeleid weet dat gedwongen geslachtsoperaties buitensporig zijn en dat verplichte hormoonbehandelingen steeds goed overwogen moeten worden. Een transinclusief sportbeleid staat kritisch ten opzichte van de m/v opdeling en overweegt een alternatieve opdeling met specifieke regels per sportsector, die rekening houdt met verschillende factoren die competitievoordeel veroorzaken. Tot slot zorgt een

transinclusiefsportbeleid voor een vergrote representatie van transgender personen in de media met een genuanceerd, gevarieerd en positief beeld.

10 BIBLIOGRAFIE

- Aitchison, C. (2007). *Sport and Gender Identities: Masculinities, Femininities and Sexualities*. Routledge.
- Butler, J. (1986). Sex and Gender in Simone de Beauvoir's *Second Sex*. *Yale French Studies*, (72), 35–49. <https://doi.org/10.2307/2930225>
- Buzuvis, E. (2011). Transgender Student-Athletes and Sex-Segregated Sport: Developing Policies of Inclusion for Intercollegiate and Interscholastic Athletics. *Seton Hall Journal of Sports and Entertainment Law*, 21, 1.
- Coalter, F. (2005). *The social benefits of sport: An overview to inform the community planning process*. Edinburgh: SportsScotland.
- Cunningham, G., Buzuvis, E., & Mosier, C. (2018). Inclusive Spaces and Locker Rooms for Transgender Athletes. *Kinesiology Review*, 7(4), 365–374. <https://doi.org/10.1123/kr.2017-0062>
- Cunningham, G. & Pickett, A. (2018). Trans Prejudice in Sport: Differences from LGB Prejudice, the Influence of Gender, and Changes over Time. *Sex Roles*, 78(3), 220–227. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0791-6>
- D'Espallier, A. (2019). *Gender & Sport: Hink-stap-sprong naar een inclusief beleid*. Vlaamse Ombudsdienst.
- De Vliegheer, J. & Saelens, M. (2018, 18 oktober). 'Sport moet af van m/v'. *De Standaard*. Geraadpleegd van https://www.standaard.be/cnt/dmf20181017_03853007
- Diamond, L. M., & Butterworth, M. (2008). Questioning Gender and Sexual Identity: Dynamic Links Over Time. *Sex Roles*, 59(5–6), 365–376. <https://doi.org/10.1007/s11199-008-9425-3>

- Elling, A. (2012). Buitengewoon grensoverschrijdend Sportervaringen van transgenders. *Tijdschrift voor Genderstudies*, (2), 45–60.
- Elling, A., De Knop, P., Knoppers, A., & Department of Leisure Studies. (2002). *Ze zijn er (niet) voor gebouwd* (Arko Sports Media). Geraadpleegd van <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/15eb3992-07f1-4704-a77d-2cd9d5946404>
- Ellis, A. (1994). The Sport of Avoiding Sports and Exercise: A Rational Emotive Behavior Therapy Perspective. *The Sport Psychologist*, 8(3), 248–261. <https://doi.org/10.1123/tsp.8.3.248>
- Genel, M. (2017). Transgender Athletes: How Can They Be Accommodated?: Current Sports Medicine Reports. Geraadpleegd 2 maart 2019, van https://journals.lww.com/acsm-csmr/Fulltext/2017/01000/Transgender_Athletes___How_Can_They_Be.7.aspx
- Hargie, O. D., Mitchell, D. H., & Somerville, I. J. (2017). ‘People have a knack of making you feel excluded if they catch on to your difference’: Transgender experiences of exclusion in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 52(2), 223–239. <https://doi.org/10.1177/1012690215583283>
- Herrick, S. S. C. & Duncan, L. R. (2018). A Qualitative Exploration of LGBTQ+ and Intersecting Identities Within Physical Activity Contexts. *Journal of Sport and Exercise Psychology*. <https://doi.org/10.1123/jsep.2018-0090>
- International Olympic Committee (2015). IOC Consensus Meeting on Sex Reassignment and Hyperandrogenism November 2015 (Guidelines). Geraadpleegd op 29 november 2018, van https://docs.wixstatic.com/ugd/2bc3fc_c2d4035ff5684f41a813f6d04bc86e02.pdf
- Laumann, E., Gagnon, J. H., Michael, R. T. & Michaels, S. (1994). *The social organization of sexuality: sexual practices in the united states*. Chicago: University of Chicago Press.

- Leary, M. R. & Hoyle, R. H. (2013). *Handbook of Individual Differences in Social Behavior*. Guilford Publications.
- Lehtonen, J., & Mustola, K. (2004). Straight people don't tell, do they?. *Negotiating the boundaries of sexuality and gender at work*. Työministeriö: Helsinki.
- Lievens, J., Siongers, J., & Waeye, H. (2015). *Participatie in Vlaanderen I: Basisgegevens van de participatiesurvey 2014*. Leuven: Acco.
- Love, A. (2014). Transgender exclusion and inclusion in sport. *Routledge handbook of sport, gender and sexuality*, 376–383.
- Messner, M. A. (2010). *Out of Play: Critical Essays on Gender and Sport*. SUNY Press.
- Moore, D. & McCabe, G. (2006). *Statistiek in de praktijk- Theorieboek*. Academic Service.
- Motmans, J., Sjoen, G. T. & Meier, P. (2011). *De levenskwaliteit van transgender personen in Vlaanderen*. Antwerpen: Steunpunt Gelijkekansenbeleid.
- Motmans, J., T'Sjoen, G. & Meier, P. (2015). *Geweldervaringen van transgender personen in België*.
- Motmans, J., Wyverkens, E. & Defreyne, J. (2018). *Leven als transgender in België-Tien jaar later*. Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.
- Nagoshi, J. L., Brzuzy, S. & Terrell, H. K. (2012). Deconstructing the complex perceptions of gender roles, gender identity, and sexual orientation among transgender individuals. *Feminism & Psychology*, 22(4), 405–422. <https://doi.org/10.1177/0959353512461929>
- Payne, W., Reynolds, M., Brown, S. & Fleming, A. (2003). *Sports role models and their impact on participation in physical activity: A literature review*. Victoria: VicHealth, 74. Victoria: VicHealth.
- Quidditch (sport). (2019). In *Wikipedia*. Geraadpleegd van

[https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Quidditch_\(sport\)&oldid=53676212](https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Quidditch_(sport)&oldid=53676212)

Scheerder, J. & Meulders, B. (2009). *Wedijver in een internationale arena. Sport, bestuur en macht*. Academia Press.

Scheerder, J., Vandermeerschen, H., Borgers, J., Thibaut, E., & Vos, S. (2013). *Vlaanderen sport!: Vier decennia sportbeleid en sportparticipatie*. Academia Press.

Shively, M., & De Cecco, J. (1977). Components of Sexual Identity. *Journal of Homosexuality*, 3(1), 41–48. https://doi.org/10.1300/J082v03n01_04

Sport Vlaanderen. (2016). Transgender in de sport. Geraadpleegd 2 maart 2019, van Vlaanderen.be website: <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/transgenders-in-de-sport-2>

Thio, S., Bos, H., Wormgoor, T. & Kaufmann, R. (2015). Ervaren stigmatisering onder transgenderjongeren in Nederland. *Pedagogiek*, 35(2), 110–127.

Transgender Infopunt. (z.d.). Geraadpleegd 12 juli 2019, van Terminologie website: <http://transgenderinfo.be/f/pers/terminologie/>

Van Lankerveld, E. (2019, 2 mei). ‘Testosteronwaarde van Semenya moet lager’. *De Morgen*. Geraadpleegd van <https://www.demorgen.be/nieuws/testosteronwaarde-van-semenya-moet-lager~bd175caf/>

Vlaams Parlement (2019) ‘Kennisdag Sport en Gender’. Geraadpleegd van <https://www.vlaamsparlement.be/nieuws/2019/6/kennisdag-sport-en-gender>

Warburton, D. E. R., Nicol, C. W. & Bredin, S. S. D. (2006). Health benefits of physical activity: The evidence. *CMAJ*, 174(6), 801–809. <https://doi.org/10.1503/cmaj.051351>

Whittle, S. (2008). *Transgender Eurostudy: Legal survey and focus on the transgender experience of health care*. ILGA-Europe.

Wierckx, K., Mueller, S., Weyers, S., Caenegem, E. V., Roef, G., Heylens, G. & T'Sjoen, G.

(2012). Long-Term Evaluation of Cross-Sex Hormone Treatment in Transsexual Persons. *The Journal of Sexual Medicine*, 9(10), 2641–2651.
<https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2012.02876.x>

World Health Organization. (2013). *Country profiles on nutrition, physical activity and obesity in the 53 WHO european region member states: Methodology and summary* . Copenhagen, Denmark: World Health Organization, Region office for Europe.

11.1.1 BIJLAGE ÉÉN: BEGRIPPENLIJST

Een **cisgender** persoon is iemand waarbij de sekse, de genderidentiteit en de genderexpressie congruent zijn. Het duidt op personen die niet transgender zijn en wordt in de academische literatuur gebruikt om het verschil met transgender personen aan te geven (Motmans, Sjoen, & Meier, 2011).

Andere termen: cis man- cis vrouw

Travestie of cross-dressing gaat over het sporadisch uiten van een innerlijk beleefde genderidentiteit die niet overeenkomt met de biologische sekse. Dit kan via de kleding, taal, gedrag of de houding en is meestal beperkt in tijd en context (Transgender Infopunt, z.d.).

Andere termen: Crossdressing

Transgenderisme omvat alle personen die een genderidentiteit hebben anders dan de traditionele, binaire gender rollen. Deze personen combineren zowel vrouwelijke als mannelijke kenmerken en willen zich niet door de binaire verwachtingen van de samenleving laten vast zetten (Nagoshi, Brzuzy, & Terrell, 2012). Men ziet gender als een continuum dat niet te vatten is in vaste categorieën (Hargie e.a., 2017).

Andere termen: Androgyn- genderqueer- genderfluïde- derde gender- non-binair

De term **transseksualiteit** wordt gebruikt om personen te beschrijven wiens sekse niet overeenkomt met de genderidentiteit. Mannen die zich vrouw voelen, of vrouwen die zich man voelen vallen onder de term transseksualiteit. Vaak willen deze personen hun lichaam chirurgisch conformeren naar hun genderidentiteit maar dit is zeker niet voor iedereen het geval (Diamond & Butterworth, 2008). De sociale geslachtstransitie van transseksuele personen is grotendeels gericht op passabel zijn binnen het nieuwe geslacht. De term transseksueel wordt vandaag de dag nog steeds gebruikt maar kent een groot negatief stigma (Elling, 2012).

Andere termen: Transman- transvrouw- MTF (Male-to-female)- FTM (Female-to-male)

11.1.2 BIJLAGE TWEE: SPORT ALS CONSTITUTIE

“Sport kan omschreven worden als een, in een specifieke historische context en vanuit bepaalde machtsrelaties, geconstrueerde sociale praktijk, die onder andere bijdraagt aan de versterking van hegemoniale waardenoriëntaties en machtsposities” (Elling, 2002, p. 59).

De sportwereld wordt vaak gezien als een ‘eigen wereld’ met zijn eigen intrinsieke kenmerken zoals de focus op lichamelijke en presteren die geconstrueerd worden door en ingebed zijn in de samenleving. De sport met zijn eigen waarden en normen, specifieke regels, kan volgens Elling (2002) gezien worden als een tegenwereld van de samenleving, een vergrootglas of een spiegel. Wanneer sport in verband wordt gebracht met sociale in- en uitsluitingsmechanismen kan het hier een dubbele rol in spelen. De sport kan enerzijds bijdragen aan socialisatie en sociale integratie, maar kan het anderzijds ook discriminatie van bepaalde groepen veroorzaken.

Een dualisme dat vaak binnen onze huidige samenleving wordt gebruikt is dat van man/vrouw ofwel een segregatie op basis van geslacht of sekse. Sekse of geslacht blijkt een belangrijk deel van uit te maken van de persoonlijkheid binnen onze samenleving. We moeten ons geslacht meerdere keren per dag registreren. Bij verschillende ambtelijke registraties kunnen we de relevantie van onze sekse in vraag stellen. Binnen de sport lijkt dit echter een duidelijke reden te hebben namelijk *fair play*. Binnen de sportwereld wordt in verschillende takken, op verschillende niveaus en in verschillende sporten gesegregeerd op basis van geslacht. Er bestaat vaak een mannen- en vrouwencompetitie die dan ook nog eens onderverdelingen kent op basis van leeftijd en/of niveau. Daarnaast worden er binnen de sportwereld ook associaties gemaakt tussen bepaalde sporten of sporttakken en mannelijkheid of vrouwelijkheid. Deze associaties hebben weinig tot niets te maken met fysieke verschillen. Het gaat hier eerder om associaties op basis van historische, sociale en culturele verschillen (Elling, 2002).

Nature of nurture?

De vraag is waar nu de grens ligt tussen deze natuurlijke of aangeboren en culturele of aangeleerde verschillen. Waarom ligt de focus op de fysieke verschillen tussen mannen en vrouwen terwijl er ook grote fysieke verschillen bestaan binnen de groep vrouwen of mannen? Sociaalkritische sportwetenschappers zien sekse-specifieke in- en uitsluitingsmechanismen voornamelijk als constructies die een gevolg zijn van ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen binnen de samenleving en de daarbij horende socialisatieprocessen. De meeste mensen accepteren het feit dat er verschillen bestaan in de sportprestaties van mannen en vrouwen en dat deze verschillen vooral te wijten zijn aan een verschil in spierkracht en lengte. Omdat mannen en vrouwen historisch gezien van kleins af aan op een zeer verschillende wijze evolueren en socialiseren in relatie tot bepaalde bewegingsactiviteiten, kan men niet precies inschatten hoe groot deze verschillen gemiddeld zijn (Elling, 2002).

Geschiedenis van de sekseverdeling in de sportwereld

De industriële, kapitalistische samenleving heeft een grote impact gehad op het tot stand komen van sekse-segregatie in de sportwereld. Tijdens de industriële revolutie onstonden de gescheiden sferen, de private en de publieke sfeer. Deze sferen waren vanaf de start gegendered. Zo was de private sfeer toegeschreven aan de vrouw terwijl de man zich in de

publieke ruimte manifesteerde. Tijdens de industriële revolutie was men afhankelijk geworden van loonarbeid bij grote bedrijven en mannen bezaten steeds minder hun eigen bedrijf of boerderij. Hierdoor kwam het model van de man als enige kostwinner onder druk te staan. Daarnaast werd de samenleving geteisterd door een dreigende vervrouwelijking. Deze sociaal-historische context bleek een perfecte broeihaard te zijn voor de ontwikkeling van georganiseerde sport. Deze georganiseerde sportwereld werd gekenmerkt door zijn homosociale, mannelijke cultuur waarbinnen de man zich even kon afsluiten van de vervrouwelijking van de samenleving. Bovendien kon men in de sport de mannelijke superioriteit in de verf zetten (Messner, 2010).

Rond 1920 kwam er een eerste “atletisch feministische stroming” tot ontwikkeling. Deze eerste golf stelde als eerste de sportwereld als een onbetwiste wereld van mannelijke dominantie in vraag. Men eiste een herkenning van de vrouwelijke lichamelijkeheid en heeft het grondwerk voor fundamentele veranderingen gelegd (Messner, 2010).

Maar ook het kapitalisme had een invloed op de seksesegregatie in de sportwereld. Na WOII begon het kapitalisme zich te ontwikkelen waardoor de eerder opgestelde mannelijke rollen onder druk kwamen te staan. Er kwam een overschakeling van arbeid gericht op fysieke inspanningen zoals deze plaatsvond tijdens de industriële revolutie naar een arbeid die gericht was op rationalisatie en bureaucratie. Door een hoge werkloosheid en vrouwen die steeds meer hun intrede op de arbeidsmarkt namen werd het beeld van de man als enige kostwinner steeds sneller geschiedenis. Aangezien de kracht en macht van het mannelijk lichaam niet langer centraal stond binnen de arbeid zocht men nieuwe manieren om dit in de verf te zetten. Georganiseerde sport op televisie was geboren! Via sporten zoals rugby kon men zich met mannelijkheid als superieur en een aparte klasse identificeren. Binnen deze sporten stond de kracht, agressie en de spieren van het mannelijke lichaam centraal (Messner, 2010).

Omstreeks 1970 kwam er een tweede golf van “atletisch feminisme” tot stand. Deze tweede golf zorgde voor een grote deelname van vrouwen aan de sportwereld en eiste gelijkheid in toegang en deelname aan de sportwereld. Deze gelijkheid kon enkel intrede vinden binnen sporthallen, atletische departementen en scholen. Dit onder druk van het academisch etablissement om de invloed van de feministische beweging klein te houden. Volgens Brownmiller (1984) bevond de vrouwelijke atlete zich op een problematische positie waar het vrouwelijke ideaal en de biologische mogelijkheden samenkomen. Een vrouwelijke atleet zou een ambivalent beeld over zichzelf krijgen en zich vragen stellen als over vrouwelijkheid in relatie tot sport. Kon een vrouw zowel atleet en dus sterk, gespierd en actief, als vrouwelijk zijn (Messner, 2010).

De late toegang van vrouwen aan de (wedstrijd)sport kan gezien worden als een vorm van achterstand voor vrouwen binnen de sportwereld. Deze achterstand wordt stilaan ingehaald nu vrouwen steeds meer de sportwereld betreden en de verschillen tussen prestaties van mannen en vrouwen steeds kleiner worden. Maatschappelijke veranderingen hebben al enkele veranderingen in de sportwereld teweeg gebracht, maar toch blijkt er nog iets als ‘echte’ sport en ‘echte’ mannelijkheid te bestaan. Competitie, snelheid en fysieke kracht tonen blijft een belangrijke component binnen de sport. Ondanks het feit dat er heel wat vrouwen en meisjes en personen van verschillende etniciteiten deelnemen aan de sport, blijft de wedstrijd sport toch voornamelijk aansluiten bij autochtone jongens en mannen (Elling, e.a., 2002).

11.1.3 BIJLAGE DRIE: QUICKSCAN

Quick scan sportparticipatie transgender personen

Welkom

Welkom bij de quick scan sportparticipatie van transgender personen!

Via deze quick scan zouden we te weten willen komen *of je aan sport doet, welke sport je beoefent, in welke mate en in welke context*. We peilen ook naar de motieven waarom je sport en de mogelijke drempels die je eventueel ervaart. Ook indien je niet aan sport doet zouden we je willen vragen om de vragenlijst in te vullen.

Deze anonieme quick scan zal maximum 10 minuten van je tijd innemen.
Door deel te nemen aan dit onderzoek help je ons een beeld te vormen van de ervaringen van transgender personen in de sport en eventuele barrières tot sportparticipatie bloot te leggen. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zullen er ook suggesties worden gedaan voor een transinclusief sportbeleid.
Alvast hartelijk dank voor je deelname aan dit onderzoek.

Onder begeleiding van prof. Joz Motmans (Transgender Infopunt en Centre for Research on Culture and Gender, UGent) en prof Jeroen Scheerder (Onderzoeksgroep Sport en Bewegingsbeleid, KU Leuven).

In een tweede fase van dit onderzoek, nemen we diepte-interviews bij personen met verschillende sportprofielen af. De diepte-interviews zullen verder bouwen op resultaten die naar boven kwamen in deze enquête. Indien je hier aan wil meewerken, mail me a.u.b. dan op volgend e-mail adres: sien.heirweg@ugent.be

Persoonlijke gegevens

* 1. Wat is je geboortjaar?

* 2. Deze genderidentiteit sluit het beste bij mij aan:

- (Trans)man
- (Trans)vrouw
- Non-binair/Genderqueer/Genderfluïde
- Travestie

Sportdeelname

Door middel van de volgende vragen willen we peilen naar uw sportdeelname. Met sporten bedoelen we:

- In de vrije tijd (geen lessen lichamelijke opvoeding)
- Geen functionele activiteit (zoals pendelen met de fiets)
- Minimale fysieke inspanning vereist en aangepaste kledij nodig (dus geen kaatsport of denksport. Wel vissen, paardrijden, volkssport of wi-sporten)

* 3. Heb je de afgelopen 12 maanden gesport?

- Ja
- Nee

Sportcontext belangrijkste sport

* 4. Wat was de belangrijkste sport die je beoefende in de afgelopen 12 maanden? (Gelieve slechts één sport op te geven. Indien u nog andere belangrijke sporten doet zal hier straks nog naar gevraagd worden).

* 5. Op welk niveau heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend?

- Competitief niveau
- Recreatief niveau
- Competitief en recreatief niveau

* 6. In welk verband heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend? (Meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Club waar slechts één sport aan bod komt (unisportclub)	☐ In een commerciële setting (squash, bowling, karten, manege) geen fitnesscentrum
☐ Club waar meerdere sporten aan bod komen (omnisportclub)	☐ Onder begeleiding van een personal coach
☐ In het kader van een vereniging die geen sportclub is (Jeugdbeweging, dienstencentrum,...)	☐ Op sportkamp
☐ Met bedrijf/werk	☐ Op reis (Volledig georganiseerde sportreis)
☐ Via de gemeentelijke of provinciale sportdienst	☐ Tijdens een sportevent (stratenloop, toerfietsen)
☐ Buurtsport	☐ Zelf georganiseerd samen met anderen (vrienden, collega's)
☐ In een fitnesscentrum	☐ Niet-georganiseerd (individueel)

* 7. Kan je aangeven hoe vaak je deze sport beoefend?

X aantal keren per jaar

X aantal minuten per keer

* 8. Kan je aangeven met wie je deze sport beoefend? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Alleen
- Met partner
- Met familie (andere dan partner)
- Met vrienden
- Met clubgenoten
- Met collega's
- Met anderen (toevallige sporters)

Tweede belangrijkste sport

* 9. Wat is de tweede belangrijkste sport die je in de afgelopen 12 maanden beoefende?

Ik heb geen andere sport beoefend

Mijn tweede belangrijkste sport was:

Sportcontext tweede belangrijkste sport

* 10. Op welk niveau heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend?

- Competitief niveau
- Recreatief niveau
- Competitief en recreatief niveau

* 11. In welk verband heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Club die slechts één sport (unisportclub)
- Club die meerdere sporten (omnisportclub)
- In het kader van een vereniging die geen sportclub is (jeugdbeweging, dienstencentrum,...)
- Met bedrijf/werk
- Via de gemeentelijke of provinciale sportdienst
- Buurtsport
- In een fitnesscentrum
- In een commerciële setting (squash, bowlen, karting, manege), geen fitnesscentrum
- Onder begeleiding van een personal coach
- Op sportkamp
- Op reis (volledig georganiseerde sportreis)
- Tijdens een sportevent (stratenloop, toerfietsen)
- Zelf georganiseerd samen met anderen (vrienden, collega's)
- Niet-georganiseerd (individueel)

* 12. Kan je aangeven hoe vaak je deze sport beoefend?

X aantal keer per jaar

X aantal minuten per keer

* 13. Kan je aangeven met wie je deze sport beoefend? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Alleen
- Met partner
- Met familie (andere dan partner)
- Met vrienden
- Met clubgenoten
- Met collega's
- Met anderen (toevallige sporters)

* 14. Wat is de derde belangrijkste sport die je in de afgelopen 12 maanden beoefende?

- Ik heb geen andere sport beoefend
- Mijn derde belangrijkste sport was:

Sportcontext

* 15. Op welk niveau heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend?

- Competitief niveau
- Recreatief niveau
- Competitief en recreatief niveau

* 16. In welk verband heb je de afgelopen 12 maanden deze sport beoefend? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Club die slechts één sport (unisportclub)
- Club die meerdere sporten (omnisportclub)
- In het kader van een vereniging die geen sportclub is (jeugdbeweging, dienstencentrum,...)
- Met bedrijf/werk
- Via de gemeentelijke of provinciale sportdienst
- Buurtsport
- In een fitnesscentrum
- In een commerciële setting (squash, bowlen, karting, manege), geen fitnesscentrum
- Onder begeleiding van een personal coach
- Op sportkamp
- Op reis (volledig georganiseerde sportreis)
- Tijdens een sportevent (stratenloop, toerfietsen)
- Zelf georganiseerd samen met anderen (vrienden, collega's)
- Niet-georganiseerd (individueel)

* 17. Kan je aangeven hoe vaak je deze sport beoefend?

X aantal keer per jaar

X aantal minuten per keer

* 18. Kan je aangeven met wie je deze sport beoefend? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Alleen
- Met partner
- Met familie (andere dan partner)
- Met vrienden
- Met clubgenoten
- Met collega's
- Met anderen (toevallige sporters)

Redenen om te sporten

* 19. In welke mate vind je de volgende redenen belangrijk om aan sport te doen?

Gebruik volgende schaal waarbij 1 staat voor helemaal geen reden om aan sport te doen en 7 voor absoluut een reden om aan sport te doen.

	1	2	3	4	5	6	7
Gewichtsverlies	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn lichaam wordt er mooier van	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn gezondheid wordt er beter van	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn conditie wordt er beter van	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben met vrienden samen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik leer er nieuwe mensen kennen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik beleef er plezier aan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan aan competitie doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel de kick van de overwinning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel minder spanning, stress, verdriet of agressie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verdien er geld mee	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andere mensen kijken naar mij op	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is een compensatie voor het vele werk dat ik heb	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is een kans om te netwerken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het zorgt dat ik erbij hoor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omdat anderen mij gestimuleerd hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Toekomst

* 20. Zou je in de toekomst meer willen sporten?

- Ja
- Nee

Drempels tot sportparticipatie

* 21. Welke redenen weerhouden je om meer frequent te sporten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Het lidgeld is te duur	☐ Er is een gebrek aan openbaar vervoer
☐ Het sportaanbod is te klein in mijn streek	☐ Ik mag niet van mijn ouders
☐ Er is niemand die mij kan vergezellen	☐ Ik vind het moeilijk om door te zetten
☐ Het is moeilijk een kinderoppas te vinden	☐ Mijn conditie is niet goed genoeg
☐ Ik voel mij er niet op mijn gemak	☐ Er is onvoldoende sportinfrastructuur in mijn streek
☐ Een gezondheidsprobleem hindert mij	☐ Ik ben er te oud voor
☐ Ik heb er geen tijd voor	☐ Ik kan niet omwille van mijn ideologische of geloofsovertuiging
☐ Het aanbod interesseert mij niet	☐ Ik weet niet of transpersonen er welkom zijn
☐ De plaats is meestal niet gemakkelijk te bereiken	☐ Ik weet niet op voorhand of de kledinghokjes m/v gescheiden zijn (en welke ik dan moet nemen)
☐ De plaats is meestal niet in een veilige buurt	☐ Ik ben bang van de reacties van anderen
☐ Ik heb er te weinig informatie over	☐ De kledij waarin ik mij comfortabel voel is niet toegelaten (bv binder, rokje)
☐ De uren passen mij slecht	
☐ Overige (geef nadere toelichting)	

Tot slot

Dank u wel voor u deelname!

In een tweede fase van dit onderzoek, nemen we diepte-interviews bij personen met verschillende sportprofielen af. De diepte-interviews zullen verder bouwen op resultaten die naar boven kwamen in deze enquête. Indien je hier aan wil meewerken, mail me a.u.b. dan op volgend e-mail adres: sien.heirweg@ugent.be

22. Wil je nog iets kwijt over sporten als transgender persoon of over deze korte enquête? Je kan het ons hier vertellen.

11.1.4 BIJLAGE VIER: TOPICLIJST INTERVIEW

Topiclijst interviews: Transgender personen in sport

Info over mezelf	<ul style="list-style-type: none"> - Gender en diversiteit - Eigen ervaring - Nog vragen?
Interview	<ul style="list-style-type: none"> - Aangeven dat het oké is om een vraag niet te beantwoorden - Aangeven wanneer ze zelf vinden dat er pauze nodig is - Veilige omgeving, anoniem - Tips altijd welkom

Begrip	Mogelijke vragen
Sport	<ul style="list-style-type: none"> - Aan welke sport(en) neem je deel? - Waarom heb je net deze sport gekozen? - Welke plaats neemt sport in binnen jou leven? Hoe belangrijk is sporten voor jou? Wat zijn je motivaties? - Met wie sport je en waarom? - Is de sportclub voor jou een veilige omgeving? - Hoe ziet jouw ideale sportclub eruit? - Welke aanpassingen kan een sportclub volgens jou doen om participatie makkelijker/aangenamer te maken? - Wat vind je van initiatieven zoals een uur zwemmen voor transgender personen? Hoe sta je hier tegenover? - Zijn er sporten die je zou vermijden en waarom?
Transitie	<ul style="list-style-type: none"> - Is er een verschil in de beleving of deelname van sport op verschillende momenten van de transitie? - Kan sporten volgens jou een invloed hebben op de relatie die je hebt met je lichaam? - Ben je beginnen sporten na je transitie of deed je dit ook al hiervoor? Is er een verandering opgetreden in de sporten die je doet?
Binaire normen	<ul style="list-style-type: none"> - De binaire normen spelen in de hele samenleving vaak een belangrijke rol. Ook in de sportwereld is dit het geval als we het hebben over vrouwen en mannen groepen in de sportwereld, kleedkamers etc. Op welke manier ben je hier zelf al mee geconfronteerd geweest? Hoe voel je je daarbij? - Aan welke kleedkamer geef je momenteel voorkeur en waarom?

	<ul style="list-style-type: none"> - Denk je dat dit anders ingedeeld zou kunnen worden? Waarom? - Volgens gewicht/lengte/... - 3 opties (zo laten en regels verzinnen, omgooien, voordelen aanvaarden) - Bestaan er volgens jou bepaalde stigma's omtrent de deelname van transgenders aan de sportwereld? (androgynе vrouwen) - Wat is je mening over sportkledij? Is er volgens jou voldoende aangepaste sportkledij ter beschikking? - Hoe kan de media een rol spelen? - Zouden inspirerende figuren volgens jou sportparticipatie kunnen vergroten?
Discriminatie	<ul style="list-style-type: none"> - Heb je al discriminatie binnen de sportwereld ervaren? Op welke manier was dit? - Hoe ben je hier mee omgegaan? - Heb je toen ergens steun gezocht ? Waar? En waarom net die personen/plaats? - Zou dit een invloed kunnen hebben op jou deelname aan de sportwereld? - Denk je dat inspirerende figuren binnen de sportwereld veranderingen in sportparticipatie met zich mee kunnen brengen?
Geweld	<ul style="list-style-type: none"> - Heb je al geweld binnen de sportwereld ervaren? - Hoe ben je hier mee omgegaan? - Welk gevoel gaf/geeft dit jou? - Zou dit een invloed kunnen hebben op jou deelname aan de sportwereld?

11.1.5 BIJLAGE VIJF: INFOGRAPHIC

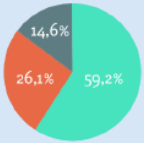

Beleid & Management in Sport
INFOGRAPHIC

Quick scan van de sportdeelname door transgender personen
S. Heirweg, J. Motmans & J. Scheerder

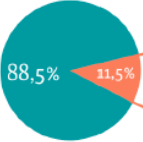
Methode & respons

Online bevraging via SurveyMonkey. Ingevuld door 157 respondenten met een gemiddelde leeftijd van 27 jaar

- trans man
- trans vrouw
- gender non-binair

Sportparticipatie

- Sport niet

65,5% (breakdown: 21,3% Trans vrouwen, 13,2% Non-binaire personen, 21,0% Trans mannen)

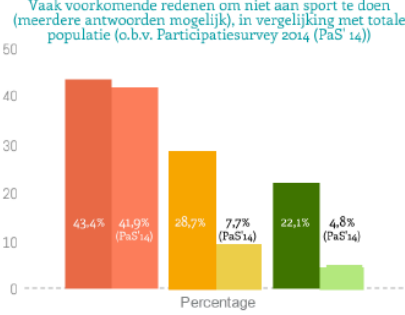
Niveau belangrijkste sport

- Recreatief
- Zowel recreatief als competitief
- Competitief

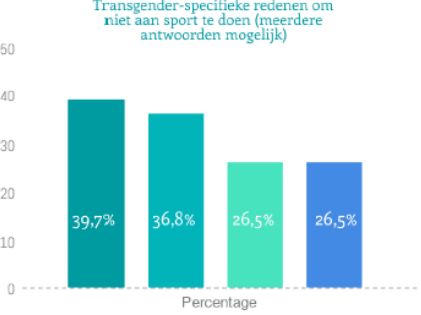
Obstakels

Vaak voorkomende redenen om niet aan sport te doen (meerdere antwoorden mogelijk), in vergelijking met totale populatie (o.b.v. Participatiesurvey 2014 (PaS' 14))

- Ik heb geen tijd
- Ik vind het moeilijk om door te zetten
- Het lidgeld is te duur

Transgender-specifieke redenen om niet aan sport te doen (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik voel me niet op mijn gemak bij een sportclub
- Ik ben bang voor de reacties van anderen
- Ik weet niet op voorhand of de kledinghokjes m/v gescheiden zijn
- Ik weet niet of transpersonen welkom zijn op een sportclub

Populairste sporten, in vergelijking met totale populatie (o.b.v. Participatiesurvey 2014 (PaS' 14))

		PaS'14	
	23%	1	26%
	11%	2	22%
	7%	3	20%
	6%	4	16%
	6%	5	12%

Wil jij hier iets meer over vertellen in diepte-interviews? Dan kan contact opgenomen worden via sien.heirweg@ugent.be

© Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, KU Leuven (2019)

https://faber.kuleuven.be/BMS/infographics/img/Infographic_BMS61.png

Transgenders staan nog buitenspel

 De Morgen - 25 Mar. 2019
Pagina 4

Zeker driekwart van de Vlaamse transgenders sport niet in clubverband, blijkt uit een eerste Vlaams onderzoek. Gedeelde kleedkamers en angst voor vooroordelen geven hen kouduaterrees.

"Ik heb acht clubs gemaaid voor ik ergens kon beginnen." Elke Dirickx (30) speelt al voetbal sinds haar vijfde, maar vond als transvrouw niet makkelijk een club. "Er was nooit plaats of ik was niet welkom in het vrouwenteam." Voor Vlaamse transgender personen blijkt de stap naar de sportclub moeilijk, leert een nieuwe bevraging door Sien Heirweg, masterstudent Gender en Diversiteit bij 157 transgender personen. De drempelvrees ligt in een derde van de gevallen bij angst voor de reacties van anderen. Een kwart twijfelt omdat ze niet weten of er gescheiden kleedhokjes zijn, en waar zij dan thuishoren. Een kwart weet niet of transgender personen welkom zijn in de club.

De kleine bevraging geeft een eerste zicht op de moeilijkheden die Vlaamse transgender personen ervaren bij het sporten, menen de onderzoekers. "Sporten wordt vanuit medisch oogpunt erg aangemoedigd bij transgender personen", zegt genderexpert Joz Motmans (UGent), die de studie leidde, "maar persoonlijk worden veel mensen toch nog belemmerd."

Zo kon Dirickx in 2013 uiteindelijk starten in een voetbalclub in Zonhoven. "Voor mijn operatie moest ik apart douchen, wat ik begreep. Al mis je een deel van de sfeer en de gesprekken in de kleedkamer." Nadien speelde ze bij een vijftal andere clubs in competitieverband. "Soms praatten ze achter mijn rug of mocht ik het veld niet op, zonder duidelijke uitleg van de trainer." Ook van de tegenpartij kwam er al eens een sneer op het veld. "Sommige teams zeiden dan dat ik vals speelde omdat ik vroeger een jongen was."

Çavaria, de koepelorganisatie van holebi- en transgenderverenigingen, weet dat sportclubs kunnen afschrikken. "De vooroordelen die transgenders voelen in de maatschappij, veronderstellen ze ook in sportclubs", zegt woordvoerder Jeroen Borghs. Uit de bevraging blijkt dat maar een kwart van de sportieve transgenders fit blijft in clubverband. De anderen sporten op eigen houtje, in een fitnesscentrum of via buurtsport.

Ook Aaron Van Parys (55) sportte lange tijd vooral op zichzelf. Hij werd geboren als vrouw en noemt zichzelf vandaag non-binair (noch vrouw, noch man). "Ik zou mezelf het liefst als lesbienne definiëren." Bij een wandelclub voor lesbische vrouwen voelt hij zich dikwijls uitgesloten. "De lesbiennes gaan wandelen in the middle of nowhere, carpoolen vanuit Antwerpen en ik mag niet mee met hen. Dus ik geraak er vaak niet." Twee jaar geleden onderging Aaron een borstamputatie. "Voor mijn operatie voelde ik me beschaamd over mijn lichaam. Ik zag altijd mijn borsten als ik naar beneden keek. Nu zie ik mijn voeten. Ik sta er niet bij stil hoe anderen naar me kijken."

Sinds anderhalf jaar leert Aaron zwemmen via buurtsport in Antwerpen. Drempelvrees had hij niet. Uit de groep kreeg hij nooit vragen of opmerkingen over de littekens op zijn borstkas. Het zwemmen doet hem goed, dus hij stond er niet bij stil zijn lichaam opvallend was. "Als ik dat vertel aan andere transgenders, zeggen ze soms dat zij het nooit zouden durven."

Ingewikkeld

Sporten doe je altijd met je lichaam, dat kan een reden zijn waarom het soms ingewikkeld blijft voor transgenders. Borghs: "Wie hormonen nam en een andere spierontwikkeling heeft, merkt bij het sporten telkens weer het transverhaal." Zo moeten transvrouwen voor of tijdens hun transitie hun penis soms intapen bij het joggen of een badpak met borstprothesen dragen. Dat kan schuren of ongemakkelijk zijn.

Naast de fysieke ervaring blijft de blik van anderen een zorg. Het uiterlijk is zichtbaar in een gedeelde kleedkamer. Volgens Borghs ligt privacy soms extra gevoelig bij transgenders, omdat zij vaker te maken krijgen met grensoverschrijdend gedrag: "Mensen stellen hen soms persoonlijke vragen over hun lichaam of raken hen aan. Dat is zeer specifiek zo in kleedkamers." Elke Dirickx' medespelers stellen eerder lachend vragen, die ze van zich laat afglijden. "Ze vragen dan wat voor borsten ik heb, of wat ze erin hebben gestoken."

Aaron Van Parys gebruikt in het zwembad een eigen kleedhokje. Als vrouw ging hij vroeger naar een fitnesscentrum met gedeelde kleedkamers. "Ik kleedde me toen gewoon om in de douche." Fitness is de meest gekozen sport onder transgender personen (23 procent), dat is 16 procent bij de modale sportieve Vlaming. Dat ligt volgens Motmans mogelijk aan de veilige, anonieme setting van fitnesscentra: "Je kan je thuis omkleden, het is nogal individueel en niemand stelt veel vragen."

Çavaria raadt sportclubs aan in dialoog te gaan. Borghs: "Als andere clubleden zich ongemakkelijk voelen omdat een transgender zich omkleedt in hun kleedkamer, dan is het belangrijk om die zaken samen te bespreken." Ook rolmodellen zijn welkom. "Ik ken geen enkele bekende topsporter in Vlaanderen die zich als transgender out", zegt sportsocioloog Jeroen Scheerder (KU Leuven). "Dat zou kunnen helpen om het thema bespreekbaar te maken bij clubs."

EVA CHRISTIAENS

Copyright © 2019 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden